

הישיבה הארבעים-ושמונה של הכנסת השמינית

יום שלישי, כ"ט אייר תשל"ד (21 מאי 1974)

ירושלים, הכנסת, שעה 16.01

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מד ההסתדרות הציונית העולמית — הסוכנות היהודית לארץ-ישראל (תיקון), תשל"ד—1974.

ג. החלטות בדבר אישור הוראות בצווים: 1. צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון), תשל"ד—1974; 2. צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 91, תשל"ד—1974; 3. צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 95), תשל"ד—1974; 4. צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 134), תשל"ד—1974; 5. צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 137), תשל"ד—1974; 6. צו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 5), תשל"ד—1974.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו):

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. תחילה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורך:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת:

א. מסקנות ועדת העבודה בנושא: התמוטטות בתים ביבנאל.

ב. לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: חוק מע-

ב. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

יכול לבקש שהשר ישיב לו תשובה שלא תיקרא בכנסת אלא תישלח למענו, על-פי סעיף 39(1) לתקנון.

הוועדה שמעה את חוות-דעת היועץ המשפטי לממשלה וטמכה ידה על חוות-דעתו שאם השר הנשאל מס' רב להשיב על השאלתה בנימוק שהתשובה יכולה, לפי דעתו, לפגוע בענייני המדינה, הוא רשאי לסרב להשיב על השאלתה, גם על-פי סעיף 39(1) של התקנון.

עם זאת, הטילה ועדת הכנסת על ועדת-משנה, בהרכב יושב-ראש הוועדה, חברי-הכנסת א. אנקוריון, חברי-הכנסת משה נסים ופנחס שינמן, לבחון את השאלה אם יש מקום לתקן את התקנה 41 של התקנון.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו):

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכנסת, להודעה.

ארי אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אני מביא לידיעת הכנסת החלטה של ועדת הכנסת שנתקבלה היום, יום ג', כ"ט באייר תשל"ד — 21 במאי 1974.

יושב-ראש הכנסת פנה אל ועדת הכנסת בשאלה אם חבר כנסת שהשר סירב להשיב, לשאילתה שלו בהסתמך על סעיף 41 לתקנון — כלומר שהתשובה ברי-יכולה, לפי דעתו, לפגוע בענייני המדינה —

ג. שאלות ותשובות

ב. הצבת עשרות דוכנים שבהם נמכרים צעצועים, מלבושים ודברים נוספים שבינם ובין חגיגות ל"ג בעומר אין שום קשר.

ג. הצבת דוכנים שבהם נמכרים מצרכי מזון ללא שום פיקוח על כשרותם ונקיונם, חוץ סיכון בריאותם של החוגגים. בשנה שעברה נוקטו מאות אנשים לטי-פול רפואי בגלל הרעלות קיבה.

רצוני לשאול:

1. האם נוקט משרד הדתות את הצעדים הדרושים כדי למנוע את התופעות השליליות הנ"ל לקראת חגי-גות ל"ג בעומר במירון השנה?

2. אם כן — אילו צעדים ננקטו?

שר-הדתות י. רפאל:

סמוך לכניסתי לתפקידי כשר הדתות, שבועות מספר

היו"ר י. דרניצקי (יוריו):

הכנסת תעבור לשמיעת תשובות לשאלות.

752. מניעת תקלות ומטרדים בהגיגות ל"ג בעומר במירון

חברי-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הדתות ביום ט"ו באייר תשל"ד (7 במאי 1974):

בשנים האחרונות עדים אנו, לצערנו, לתופעות שליליות בעת חגיגות ל"ג בעומר במירון, תופעות הפוגעות בקדושת המקום ומפריעות להמונים הבאים למקום להשתתף בתפילה על ציון התנא רבי שמעון בר-יוחאי. בין התופעות השליליות יש לציין:

א. שחיטת כבשים ללא שום פיקוח על הכשרות, אף-על-פי שהרב הראשי לישראל הרב עובדיה יוסף פירסם איסור פומבי על שחיטת כבשים במקום.

העתונאי מנחם ברש את דבריו של הרב צבי יהודה הכהן קוק שבהם הוא מבקר בחריפות את גולדה מאיר על שניסתה להקים ממשלת מינוע "עם מוסטאפה ואחמד..."

אבקש לדעת:

א. האם מוכן כבוד השר להפסיק את התמיכות הכספיות שמקבלת ישיבת "מרכז הרב" מכספי המדינה, עד שיואיל כבוד הרב קוק לחזור בו מן הנימה הגו' ענית שבביטוי?

ב. האם היה כבוד השר מתייחס בשוויון-נפש כלפי הודעה דומה שהיתה מתפרסמת בשם מנהיג מוסלמי או נוצרי במדינת ישראל?

שר-הדתות י. רפאל:

א. עד עכשיו הייתי סבור כי קיימת תמימות דעים ביני לבין השואל הנכבד בדבר העקרון של חופש דיבור וחופש דעות במדינת ישראל. תוך נאמנות לעקרון זה לא טרחתי לבדוק אם הציונות המיוחדת "ידידת אחרונות" מיום 29 במאסר שנה זו לרב צבי יהודה הכהן קוק הוא אמנם מדויק. אין, לדעתי, כל קשר בין דבריו ודעותיו של הרב קוק שליט"א לתמיכה הכספית לישיבת "מרכז הרב", כשם שאין קשר בין הדעות הפרטיות של פרופסורים לתמיכה הכספית הניתנת לאוניברסיטאות שבהן הם מרצים ומלמדים.

ב. האמור לעיל חל גם לגבי אנשי רוח מוסלמים או נוצרים ביחס למוסדות הוראה שלהם הנתמכים על-ידי המדינה.

767. העסקת נשים בשירותים דתיים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר הדתות ביום ט"ו באייר תשל"ד (7 במאי 1974):

נוכח העובדה שנשים הן מחצית האוכלוסיה הנתונה בטיפול רצוני לשאול את כבודו:

1. כמה נשים מועסקות במשרד הדתות?
2. כמה מהן בתפקידים בכירים?
3. מה מספר הנשים המועסקות במועצות הדתיות?
4. האם קיימת מגמה להגדלת מספר הנשים המועסקות בהספקת שירותים דתיים לאזרחים?

שר-הדתות י. רפאל:

1-2. במשרד הדתות מועסקות 52 נשים; 30 סקירות, דות, מהן 4 בתפקידים בכירים, ו-22 פועלות נקיון, בעבודה חלקית.

3. במועצות הדתיות מועסקות כ-260 נשים בתפקידי פקידות, הוראה, ספריות ועבודות נקיון.
4. לרגל מדיניות ההקפאה במספר העובדים במשרד רדי הממשלה אין סיכוי קרוב להגדלת מספר העובדות במשרד הדתות.

796. חופר מקום בבית-הקברות שמחולון

חברת-הכנסת מ. פועל שאל את שר הדתות ביום כ"ב באייר תשל"ד (14 במאי 1974):

"הארץ" מיום ט"ו באייר תשל"ד מוסר: "חברה קדישא בתל-אביב הודיעה למשפחות חללי מלחמת יום

לפני ל"ג בעומר, נתתי דעתי על התקלות האפשריות הצפויות מהעלייה ההמונית לקבר הרשב"י במירון, בלי שנעשו ההכנות הבטחוניות והסאניטאריות הדרושות להתכנסות הרבבות. יחד עם מספר יועצים ממשל רדי קיימתי התייעצות במקום בהשתתפות נציגים של המשטרה, משרד הבריאות, משרד הפנים, מע"ץ והמועצה האזורית "מרום הגליל". בהתייעצות זו התברר כי תכנית של פעולות דחופות הניתנות לביצוע תוך פרק זמן קצר שעמד לרשותנו.

עלי לציין שבעזרת כל הגורמים הצלחנו לסלול כביש גישה ארעי מקביל; להתקין כניסות נוספות לחצר הקבר כדי לאפשר מעבר נפרד לגברים ולנשים המקפידים על כך; לרכוז את דוכני המכירה במקומות המיוחדים לכך ולפנותם מהכביש הראשי; לפתוח משטח כבשים בפינות ולמנוע על פני כל השטח שחיטה שהיתה בעבר מטרה סאניטארית חמור; להכין חדרי שירות זמניים במידה סבירה, וכו'.

ביוזמתנו פירסם כבוד הרב הראשי הראשון לצינו רבי עובדיה יוסף שליט"א קריאה לציבור הבאים למירון להתנהגות ההולמת את כבוד המקום ולשהייה קצרה ככל האפשר במקום, כדי להספיק לשוב לבתים ערב שבת בעוד מועד.

גורמים שונים ציינו בסיפוק את השינויים לטובה שחלו השנה במירון והתגייסות עברו ב"ה ללא תקלה כלשהי. עם זאת עלי לציין שהסדרים שנעשו השנה בחפזו היו ארעיים בלבד. משרדי מתכנן עתה תכנית קבע לשיפור התנאים באזור החגיגות ולאירגון ותפעול המקום תוך שמירה על אופיו של אתר מקודש. זה, ביצוע התכנית יחייב השקעות כספיות ניכרות.

753. נקיפת אמצעי בטחון לחגיגות ל"ג בעומר

חברת-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הדתות ביום ט"ו באייר תשל"ד (7 במאי 1974):

לנוכח ריבוי מעשי החבלה בזמן האחרון ונסיונותיהם של המחבלים לפגוע בריכוזי אוכלוסיה גדולים, אבקש לדעת:

1. האם ננקטו לקראת ל"ג בעומר האמצעים הדרושים כדי למנוע פגיעות בהמונים המתכנסים במירון לרגל החגיגות הנערכות שם בל"ג בעומר?
2. אם לא — האם מוכן כבוד השר להורות על ביטולן של חגיגות ל"ג בעומר במירון בשנה זו?

שר-הדתות י. רפאל:

בנוסף לתשובתי לשאלתה מס' 752 של השואל הנכבד עלי להוסיף שבעזרת כוחות הבטחון ומשטרת ישראל ננקטו באזור החגיגות במירון בל"ג בעומר כל הצעדים הדרושים להבטחת שלום ההמונים הבאים להשתטח על קבר רשב"י באותו יום. כן העסיק משרדי עשרות פקחים וסדרנים לשמירה על הסדר והנקיון. הצלחת החגיגות הוכיחה כי לא היה כל צורך להורות על ביטול חגיגות מסורתיות אלה.

754. דברי הרב צבי יהודה קוק על הרכב הממשלה

חברת-הכנסת מ. פועל שאל את שר הדתות ביום ט"ו באייר תשל"ד (7 במאי 1974):

"בידיעות אחרונות" מיום 29 במאסר 1974 מצטט

4. מה הוא המקור התקציבי שממנו מוקצים הסכומים הנ"ל?

5. מה מהותם של בתי-יודע אלה, כמה תלמידים לומדים בכל אחד מהם, מי הם אותם התלמידים וכמה שעות ביום לומדים באותם בתי-יודע?

6. האם הוקמו בתי-יודע אלה רק באישורו של הרב גורן, או שאושרו גם על-ידי הרב עובדיה יוסף?

שר-הדתות י. רפאל:

1. הידיעה נכונה רק בחלקה.

2. ההקצבה אושרה ל-5 בתי-יודע: באבן-שמואל, בראשות הרב בנימין אביעד; בנתיבות, בראשות הרב כדיר רפאל צאבאן; בבאר-שבע, בראשות הרב אליהו כ"ץ; בעזתה, בראשות הרב שלמה צדוק; בדימונה, בראשות הרב אברהם אלמאליח. שני האחרונים אינם חברי מועצת הרבנות הראשית.

3. כל ההקצבה היתה בת 4,500 לירות, לשלושה חדשים — ינואר-מארס 1974.

4. ההקצבות שולמו על חשבון תקציב הרבנות הראשית במשרד הדתות, סעיף 17/162, השתתפות בכ"ר ללים ומכונים להכשרת רבנים בארץ ובתפוצות, על-פי החלטת מועצת הרבנות הראשית והוראה בכתב מטעם המזכיר הראשי של הרבנות הראשית.

5. עם העברת ההקצבות בחודש אדר תשל"ד ב"קש משרדנו בכתב דינים-יחשבונו מפורטים, אך הם לא נתקבלו עד היום.

6. בתי-יודע אלה נוסדו ביזמתם של הרבנים המקומיים.

היו"ר י. דרנצקי (יורד):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת לורנץ.

שלמה לורנץ (חזית דתית תורתית):
לאחר שהודיע השר, בתשובה לשאלה מספר 5, שלא נתקבל עד היום דו"ח מבתי-היודע על מספר התלמידים — האם יכול השר להבטיח שלא יועברו תקציבים נוספים עד שיקבל דין-יחשבונו?

שר-הדתות י. רפאל:

נפנה שנית לבתי-היודע ונבקש דינים-יחשבונו. בשלב מאוחר יותר נחליט מה לעשות.

826. מתן כושר דיינות ללא בחינות לארבעה

מחברי מועצת הרבנות הראשית

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הדתות ביום כ"ג באייר תשל"ד (15 במאי 1974):

"המודיע" מיום ט"ו באייר תשל"ד מוסר כי מור עצת הרבנות הראשית אישרה לארבעה מחבריה כושר לכהן כדיינים מבלי שעברו את הבחינות לדיינות. ההצבעה נערכה כשבכל פעם היה בחוץ אותו הרב שהצביעו עליו, וכל יתר הרבנים הצביעו בעד מתן הכושר.

לדברי העתון אין תוקף חוקי לכומר זה, אלא אם כן שני הרבנים הראשיים, נשיאי בתי-הדין הגדול, מצביעים בעד מתן הכושר, ואילו באותה ישיבה לא השתתף הרב הראשי הגאון רבי עובדיה יוסף.

כיפור כי לא תוכל להקים חלקה צבאית חדשה שאלה יועברו חללים מבתי-העלמין הארעיים, בגלל חוסר מקום בבית-העלמין בחולון והקשיים המרובים לקבל שטחים חדשים, חרף פניות חוזרות ונשנות בעניין זה למשרדי הדתות והפנים ולמינהל מקרקעי ישראל — וזאת לאחר שהמשפחות פנו בבקשה להביא את יקיריהן למנוחות סמוך ככל האפשר למקום מגוריהן.

בהמשך הידיעה עומד העתון על הקשיים שבהם נתקלת החברה קדישא בקבלת שטחים נוספים להגדלת בית-העלמין.

רצוני לשאול:

1. האם נוקט כבוד השר את הצעדים הדרושים כדי לאפשר את הבאת חללי מלחמת יום הכיפורים לקבורה בסמוך למקום מגוריהן של משפחות החללים כפי שביקשו אותן המשפחות, דבר שימנע סבל וכאב נוספים למשפחות ששכלו את יקיריהן למען הגנת העם והארץ?

2. אם כן — אילו צעדים?

שר-הדתות י. רפאל:

החברה קדישא בתל-אביב-יפו, המגישה שירותיה לאוכלוסיה בת מיליון יהודים בקירוב בתל-אביב-יפו, בתים, חולון, גבעתיים, רמת-גן, בני-ברק, קריית-אונן, אור-יהודה ועוד ישובים בסביבה זו ומסדרת יותר מ-7,000 לוויית בשנה, נמצאת במצוקה קרקעית גדולה. הרוזבה לקברים אשר לרשות חברה קדישא זו היא פחות מאשר לשנה אחת.

הנהלת החברה קדישא הועיקה בעוד מועד את כל הגורמים העירוניים והממשלתיים ותוך ראיית הנולד והכרת האחריות אין היא חדלה מלעשות כן.

למדתי על מצב חמור זה מתוך תזכירים וחומר אחר בכתב, וכן בפגישה ובבירור עם ראשי החברה שהעמידוני על חומרת העניין. באתי אישית בדברים עם שר ההקלאות וראש מינהל מקרקעי ישראל, וכן עם גורמים אחרים, כדי להקצות לחברה תוספת קרקעות להרחבת בתי-הקברות של המועצה נידון התקציב המ"שטח גדול לבית-עלמין חדש לשנים הבאות.

825. הקצבות לבתי-יודע

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הדתות ביום כ"ג באייר תשל"ד (15 במאי 1974):

"המודיע" מיום ט"ו באייר תשל"ד מוסר כי "באחת הישיבות האחרונות של מועצת הרבנות הראשית אושר תקציב חודשי לארבעה מחבריה על מנת לקיים בתי-יודע בביתם. המדובר בשיעורים הניתנים מדי פעם. ארבעה מחברי מועצת הרבנות הגישו בקשה לתת להם תקציב עבור קיום בתי-יודע אלה, ואמנם באחת הישיבות האחרונות של המועצה נידון התקציב המ"בוקש שלדברי יודעי דבר מגיע ליותר מ-1,500 לירות לחודש לכל בתי-יודע".

אבקש לדעת:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם כן — לאילו רבנים אושר התקציב הנ"ל?

3. מה הסכום שניתן לכל רב למטרה הנ"ל?

שר-הדתות י. רפאל:

אני אינני מוסמך לקבוע מי הוא גדול בתורה. אמנם לי לא ידוע על ספרים תורניים חשובים שנתחברו על-ידי ארבעה הרבנים הללו. ואין ראייה שמי שנכשל פעם בבחינות אינו יכול להצליח בפעם השנייה.

237. תיקון בית במגדל-העמק שנפגע במלחמה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר השיכון ביום כ"ז בשבט תשל"ד (19 בפברואר 1974):

"ביתו של מר פליקס אמסלם במגדל-העמק נפגע מהתפוצצות טיל "פרוג" סורי ב"6 באוקטובר, היום הראשון למלחמה. כתוצאה מכך ניוזקה כל מערכת החשמל, התריסים נפגעו כליל, הרעפים הועפו והת-נפצו, הקירות נסדקו, וכתוצאה מכך סובלת משפתתו מדליפה ורטיבות כל אימת שיורד גשם" — כך מפר-סם "מעריב" ב"17 בפברואר 1974.

בין ה"10 באוקטובר לבין ה"30 בו דיווח מר אמסלם למשרת מגדל-העמק וזו רשמא פרוטוקול. הוא דיווח למועצה המקומית ומילא שאלון. בעקבות דיווחיו ביקרו אנשי העיריה בדירתו; ראש המועצה, מר צבי אלדרוטי, הבריק למנהל הכללי של "עמידר" בעניין זה; גם מנהל "עמיגור" בעיריה ביקר בביתו. ברם שום תיקון לא התבצע עד היום.

בקשר לנ"ל אבקש לדעת:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן — מה סיבת העיכובים בתיקון המבנה הפגוע?
3. מה נעשה בינתיים למען מנוע מן המשפחה סבל?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. הידיעה אינה נכונה.
2. מחסור בעובדים וקשיים עם בעל המבנה.
3. המצב ב"16 במאי 1974 כדלקמן: בדירה הוח"לפו כל התקרות בתקרות רכץ. הוחלף הגג בגג רעפים חדש. בוצעו תיקונים פנימיים. עדיין גותרו סדקים קלים בחלקי תקרות. הותך תפר בין חיבורי הגגות. הגמר הובטח על-ידי הקבלן עד סוף השבוע הבא.

402. שירות נאות מטעם המקידים בלשכות

הממשלתיות לטיפול בחיילים משוחררים

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר השיכון ביום י"ב באדר תשל"ד (6 במארס 1974):

בכתבה שפורסמה בעתון "מעריב" מיום 1 למארס 1974, בעמוד 17, נמסר כי אל הלשכות הממשלתיות לטיפול בחיילים משוחררים שלח משרד השיכון, כנ"ציגו, עובדות וזטורות של המשרד שאחת מהן היתה רשומה בעת האחרונה כמבקשת עבודה וגויסה על-ידי משרד השיכון מלשכת העבודה, ואילו משרדי ממשלה אחרים — משרדי העבודה, המסחר והתעשייה, החינוך והתרבות, הסעד — וכן צה"ל שלחו נציגים בדרג בינוני עד גבוה.

אני מבקש להשיב לי על שאלות הבאות:

1. האם המידע שבכתבה הג"ל נכון?

כן נמסר לי שאחד מרבנים אלה ניגש בעבר לבחינות לדיינות ונכשל בהן, ואילו כעת הוא קיבל את הכושר ללא כל בחינות.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר שמועצת הרבנות הראשית אישרה לארבעה מחבריה כושר לכהן כדיינים ללא בחינות?

2. האם אין החוק המאפשר מתן כושר ללא בחינות מיועד רק למקרים יוצאים מן הכלל, כשה מדובר הוא בגדול בישראל ומפורסם ששימש תקופה ארוכה ברבנות, או שחוק זה מיועד גם לרבנים מן השורה?

3. האם אין בצורת ההצבעה כפי שהיא נערכה פגם הפוסל את מתן הכושר?

4. האם יש תוקף חוקי לכושר בלי אישורו של הרב הראשי רבי עובדיה יוסף?

5. האם נכון שאחד ממקבלי הכושר נכשל בעבר בבחינות לדיינות?

6. האם עומד כבוד השר לנקוט צעדים כדי להביא לביטול אישור הכושר שניתן לאותם הרבנים?

שר-הדתות י. רפאל:

קראתי את הידיעה המצוטטת על-ידי השואל הנכ"ב. לא אני ולא מנהל בתי-הדין הרבניים לא קיבלנו שום ידיעה על כך. העתק משאילתה זו הועבר על-ידי למזכירות הרבנות הראשית בבקשת הסבר, אולם הוא נשאר ללא תגובה.

היום מסר מזכיר הרבנות הראשית למנהל בתי-הדין הרבניים על-יפי פנייתו, כי ביום כ"ה בניסן — 17 באפריל שנה זו החליטה מועצת הרבנות הראשית בנוכחות תשעה מחבריה להעניק כושר לדיינות לארבעה מבין חברי המועצה ללא בחינות. הרב הראשי הראשון לציון עובדיה יוסף לא נכח בישיבה זו וכפי שמסר לי לא חתם על הכושר.

לפי תקנות הדיינים (תנאי הסכמה וסדרה), תשט"ו—1955, סעיף 12(2), רשאית מועצת הרבנות הראשית לפטור מבחינות, כולן או מקצתן, "מבקש הידוע ומפורסם כגדול בתורה, אם בין הרוב שהצביעו במועצה בעד הפטור היו שני הרבנים הראשיים לישראל".

לשאלה 5: התשובה היא חיובית.

לשאלה 6: מאחר שמתן הכושר איננו תופס ללא אישור שני הרבנים הראשיים אין כל מקום להתער-בות.

היו"ר י. דרניצקי (יורין):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת לורנץ.

שלמה לורנץ (חזית דתית תורתית):

ברצוני לשאול: האם אותם ארבעה רבנים שקיבלו כושר ללא בחינות ידועים לשר כגדולי תורה מפור-סמים? מה הם החיבורים שחיברו, אם בכלל חיברו? והאם העובדה שאחד מאותם ארבעה רבנים שניגשו לבחינות נכשל בהן פעם קודם לכן עולה בקנה אחד עם הכלל שבתקנות לגבי גדול בתורה ומפורסם?

1. מה הוא מספר הווגות הצעירים בחדרה הזכר-אים לשיכון?
2. מה הן דרישות ראש העיריה בקשר לנ"ל?
3. מה הן הצעות משרדו לפתרון הבעיה?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

לאחר בירור נודע למשרד השיכון כי השאלתה נוגעת לווגות צעירים מגבעת-אולגה.

בגבעת-אולגה נרשמו 8 ווגות צעירים והם נמצאו זכאים בתכנית 1972 לרכישת דירות במקום. לווגות אלו הקפיד המשרד 8 דירות שתמסרנה להם עם גמר בנייתן. ליתר הווגות בונה משרדנו בחדרה והדירות תמסרנה להם בהתאם לזכאותם.

441. הרשמה לדירות בקריית-ארבע

חבר-הכנסת ע. גוף שאל את שר השיכון ביום י"ג באדר תשל"ד (7 במארס 1974):

בביקורי בקריית-ארבע ביום 5 במארס 1974 נודעתי כי כ-70 יחידות דיור עומדות בשלבי גמר, ועוד כ-250 יחידות, דיור נמצאות בשלבי בנייה שונים. מאידך גיסא נמסר לי על-ידי המתנחלים כי אין המש"ר מנהל הרשמה לדירות אלא אף שלפי מיטב ידיעתם של המתנחלים רבים מאוד הפונים בבקשה להתיישב בקריית-ארבע, ובידי המתנחלים יש אף רשימה של משפחות כאלה.

אבקש לדעת:

1. מה מספר יחידות הדיור שבבנייה כיום בקריית-ארבע?
2. כמה מהן בשלבים שבקצב עבודה רגיל תאופשר מסירתן תוך ארבעה החודשים הקרובים?
3. האם מצויה בידי משרד השיכון רשימה של מבקשים להתנחלות בקריית-ארבע?
4. אם לא — מתי תיפתח ההרשמה?
5. מדוע טרם נפתחה?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. 453 יחידות דיור נמצאות כיום בבנייה בקריית-ארבע.
2. בקצב עבודה רגיל יימסרו 72 יחידות לאיכלוס בספטמבר השנה.

3-5. דירות אלה תאוכלסנה על-ידי 24 משפחות עולים, ו-48 יחידות על-ידי מועמדים חיוניים למקום ואנשי כוחות הבטחון. על-פי רשימה הנמצאת כיום בטיפול משרד השיכון בשיתוף עם מינהלת קריית-ארבע, משרד המסחר והתעשייה ומערכת הבטחון.

לגבי דירות הנמצאות כיום בשלבים שונים של בנייה, מן הישורי קרקע ועד שלד, תיפתח הרשמה בהתאם להתקדמות העבודה.

הו"ר י. דרניצקי (יורדי):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת עקיבא גוף.

עקיבא גוף (הליכוד):

האם מעודדת הממשלה או מונעת התיישבות יהודית בקריית-ארבע?

2. אם כן — מדוע שלח משרד השיכון אל הלשכות לטיפול בחייל המשוחרר עובדים בדרג כה נמוך?
3. האם ככוונתו של משרד השיכון להחליף שלי-חיו האמורים בעובדים מדרג גבוה יותר?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. המידע אינו מדויק.

2-3. משרד השיכון שיגר כחלק מן הנציגים מעובדיו המנוסים ומעובדי חברות כגון "עמידר" ו"פר"ז" בנוסף לגיוס עובדים במיוחד. לפי מיטב ידיעתי משרתים כל העובדים המוצבים במרכזים את החיילים הפונים בצורה נאותה, והמשרד מקיים עמם קשר הדרכה ופיקוח שיבטיח שירות נאות.

438. תנאי ההלוואות לחיילים משוחררים במסגרת מפעל השיכון לווגות צעירים

חבר-הכנסת ד. זכין שאל את שר השיכון ביום י"ג באדר תשל"ד (7 במארס 1974):

בעתונות נמסר על הרעת תנאי התשלום של ההלוואות לווגות צעירים אשר נרשמו לדיור לפני מלחמת יום הכיפורים במסגרת מפעל השיכון לווגות צעירים של משרד השיכון. ההעלאה בתשלומים החודשיים מסתכמת ב-50% ויותר. יש בכך משום שינוי חמור לרעה של הסכמים כפי שהיו קיימים לפני מלחמת יום הכיפורים כלפי ציבור הווגות הצעירים שרובו היה מגויס.

אבקש לדעת:

- א. האם נכונות ידיעות אלו?
- ב. אם כן — מדוע שונו התנאים לרעה תוך פגיעה בציבור נזקק ומגויס?
- ג. המוכן כבוד השר להורות על ביטולם של השינויים הנזכרים?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. תנאי ההלוואות לווגות צעירים לא שונו.

2. חיילים משוחררים המסתייעים במסגרת התכנית לווגות צעירים מקבלים הנחה של 50% בתשלומים החודשיים שעליהם לשלם על חשבון ההלוואות או המשכנתאות במשך שנים-עשר החודשים הראשונים, אולם לא יותר מהנחה של 200 לירות לחודש.

3. ההנחה באה כדי לסייע לחיילים משוחררים הוכאים לסייע במסגרת ווגות צעירים לעמוד בתשלומים החודשיים. לא ידוע לנו על מקרים שבהם ויתרו הוכאים על הסיוע.

439. דירות לווגות צעירים בחדרה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר השיכון ביום י"ג באדר תשל"ד (7 במארס 1974):

ראש עיריית חדרה התריע ברבים על קיפוח הזוגות הצעירים בעירו במה שקשור בבנינו למענם. אחרי שיחרור כוחות מילואים נוצר לחץ כבד על העירייה בבנידון.

אבקש לדעת:

חוברת י"ז, ישיבה מ"ח

— שאילתות ותשובות (רבינוביץ, נוף, דרניצקי, יידי, בן-סורת, רונן) —

הצעירים מציינים כי שילמו מקדמה למשרד השיכון על חשבון דירות ההולכות ונבנות בגבעת-אולגה לאחר שנמצאו זכאים על-ידי הוועדה הנוגעת בדבר. כמובן אין לצעירים דבר נגד העולים, אולם לא ייתכן לאכלס את העולים בטרם יסדירו עניין הדיור לצעירים.

אבקש את כבוד השר להשיבני לשאלותי הבאות:

1. האם העניין ידוע למשרד השיכון?
2. כמה דירות נבנו בגבעת-אולגה בשנתיים האחרונות?
3. כמה דירות נועדו מלכתחילה לעולים?
4. כמה דירות נועדו בהתאם לתקציב למען זוגות צעירים?

5. מה בדעת השר לפעול כדי להפיג את המתחנות ולפתור בעיות הדיור לזוגות הצעירים?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

ראה תשובתי לשאלתה מס' 439 של חבר-הכנסת יוסף תמיר.

460. שיכונים לפליטים מהכפרים פרוז ועינאן

חבר-הכנסת מ. בן-סורת שאל את שר השיכון ביום י"ט באדר תשל"ד (13 במאס 1974):

בכפר רמה שבגליל קיימת מעברת פחונים ובה משוכנים פליטים מהכפרים פרוז ועינאן.

אודה לכבודו אם ישיבני:

א. מה הם הקשיים העומדים לפני המשרד לשכנם בשיכונים סבירים?

ב. האם הם כלולים בתכנית הבנייה לשנת הכספים 1974/75?

ג. אם לא — מדוע?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

א. הקשיים העומדים לפני המשרד לשכנם בשיכונים סבירים מתבטאים בהתנגדות הרשויות המקומיות רמה ושזור לתכנית בינוי השכונה.

ב. ג. הפליטים מהכפרים עינאן ופרוז כלולים בתכנית השיכון לשנת 1974/75. הוכנה תכנית בינוי לשכונה במערב הכפר רמה, ליד מקום מגוריהם הנוכחי, הכוללת 250 מגרשים לבנייה ושטחי ציבור ויש בה כדי לאפשר פתרון בעיות המגורים לכל הפליטים בכפר רמה. הפליטים ייהנו גם מהלוואות אפוטיקאיות בתנאי משרד השיכון כסיוע לבניית ביתם.

481. שיכון לזוגות צעירים ערביים

חבר-הכנסת א. רונן שאל את שר השיכון ביום כ' באדר תשל"ד (14 במאס 1974):

לפי ידיעותי שבידי, פניותיהם של זוגות צעירים בני האוכלוסיה הערבית אשר מתגוררים בעכו ובמקומות אחרים להירשם לתכנית "שיכון לזוגות צעירים" גפ"רדות מיתר הבקשות ומועברות ליחידה למיעוטים שב-משרד השיכון. בידי שמות של זוגות צעירים אשר פנו זה מכבר למשרד השיכון ואינם מקבלים תשובה בכתב לפניותיהם.

שר-השיכון י. רבינוביץ:

יש לנו תכניות לבנייה, הן בשלבי ביצוע, ואנחנו שוקדים על ביצוע ההחלטות כפי שהוסכם והוחלט עליהן.

442. מסירת קבלנות בניין בקריית-ארבע לתושבי המקום

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר השיכון ביום י"ג באדר תשל"ד (7 במאס 1974):

בביקורי בקריית-ארבע ביום 5 במאס 1974 נמסר לי על-ידי המתנחלים כי עבודות בנייה שניתן היה לבצען על-ידי קבלנים תושבי הקריה, דוגמת הקבלן אלינסקי, ולא רק הוא, נמסרות לקבלנים שלא מתושבי המקום על אף דרישת הקבלנים המקומיים.

אבקש לדעת:

1. האם אין במשרד השיכון מגמה לעודד את העסקתם של תושבי ישובים בתהליך פיתוח על-ידי מסירת עבודות במקום לתושבי אותו מקום המסוגלים לבצע את העבודה?

2. אם יש מגמה כזו — מדוע לא באה לכלל יישום כמה שנוגע לקבלנות בניין בקריית-ארבע?

3. אם אין מגמה כזו — האם שוקל המשרד אימוצה של דרך זו?

4. אם לא — מה הסיבות להימנעות מכך?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

עבודות בנייה נמסרות לקבלנים הרשומים בחוק בפנקס הקבלנים וממלאים את הדרישות שנקבעו בחוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאות, תשכ"ט—1969, והתקנות שהותקנו לפיו.

משרד השיכון מעודד העסקת תושבים ביישובי פיתוח ביישוב עצמו.

המגמה באה לידי ביטוי גם בקריית-ארבע; קבלן הנמנה עם המתנחלים זכה במכרז והוא בונה אורלם התעמלות וגן ילדים.

הו"ר י. דרניצקי (יורדי):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת עקיבא נוף.

עקיבא נוף (הליכוד):

למה במקרה הקונקרטי הזה של מר אלינסקי נשללה ממנו העבודה?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

יכול להיות שהוא לא נמצא ראוי או לא זכה במכרז, גם זה יכול להיות.

458. דירות לזוגות צעירים בחדרה

חבר-הכנסת מ. יידי שאל את שר השיכון ביום י"ט באדר תשל"ד (13 במאס 1974):

בעתון "מעריב" מיום י"ג באדר תשל"ד (7 במאס 1974) התפרסמה ידיעה שבה נאמר בין היתר: "זוגות צעירים בחדרה הודיעו לראש העירייה, עורכי-דין דב ברזילי, כי הם יפלוש לדירות חדשות הנבנות בגבעת-אולגה אם משרד השיכון ימסור את המפתחות לעולים חדשים בטרם יסדיר את עניינם".

506. עבודות בנייה ופיתוח בקריית-ארבע

הכריזה הנכנסת ע. גוף שאל את שר השיכון ביום כ"ה באדר תשל"ד (19 במארס 1974):

בעקבות מכתבי אל השר שצורף בוה, אבקש לדעת:

1. האם קיימת תכנית-אב לפיתוחה של קריית-ארבע?

2. אם כן —

א. מה הוא גודל השטח המתוכנן למגורים?

ב. מה הוא גודל השטח המתוכנן לתעשייה ולמלאכה?

ג. אילו ענפי פרנסה מומלצים לפי תכנית זו להיות מוקמים בקריה?

ד. לכמה נפשות מיועדת הקרייה בשלב התיכנון הראשון?

ה. לכמה בשלב התיכנון השני?

ו. מה הם מועדי הביצוע?

3. האם כוללת תכנית-האב שטחים שבהם נבנים בתים בימים אלה על-ידי תושבי חברון ובנותיה?

4. האם תוכננו רזרבות קרקעיות, בשטחים שעדיין ריקים, לפיתוח הקרייה?

5. מה נעשה כדי לשמור על רזרבות אלו?

6. אם אין תכנית-אב — מדוע אין?

7. מה הסיבה שלא לאפשר לתושבי הקריה הקמת מבני מלאכה, תעשייה ודויר בכספם שלהם ועל-פי יומתם?

8. האם הפעיל הממשל את השפעתו על העירייה כדי למנוע הפסקות תכופות של זרם המים למסעדת המתנחלים?

9. אם כן — מה הסיבה להפסקות הרבות בהורמה?

10. אם לא — מדוע לא?

11. מדוע מונע הממשל ממסעדת המתנחלים נטילת מים מברז ציבורי הפתוח לכל תושב חברוני?

12. מדוע סולקה קונסטרוקציה של סוכה ממקומה בצד המסעדה, וזאת סמוך לתג הסוכות?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

הריני עונה על שאלות 1 עד 7 בשאלתה; שר הבטחון ענה על השאלות 8 עד 12.

1—2. אין תכנית-אב לקריית-ארבע.

3—4. במחצית שנת 1970 נסגר מטעמי בטחון שטח גדול הסמוך לחברון. שטח זה אמור לכלול את הרזרבות הקרקעיות של קריית-ארבע וברובו פנוי מבנייה.

5. ב-16 באוגוסט 1973 פורסם צו מטעם מפקד נפת חברון בדבר פיקוח על הבנייה בשטח הסגור ולפיו אסורה הבנייה ללא אישור.

6. עבודת ההכנה של תכנית המיתאר טרם הסתיימה. נתתי הוראה לזרזה.

7. הקרקע בקריית-ארבע היא בבעלות פרטית ולא

יחידת המיעוטים הציעה הלוואות בשיעור של 15,000—20,000 לירות וסירבה להקצות להם דירות בהתאם לתכנית "שיכון לזוגות צעירים" של משרד.

אבקש לדעת:

1. האם דברים אלה ידועים לשר?

2. האם קיימת הוראה במשרד להפריד בין הטיפול בבקשות זוגות צעירים יהודים ולא-יהודים?

3. האם שונים הקריטריונים לטיפול בבקשות לגבי זוגות צעירים יהודים ולא-יהודים?

4. אם התשובה לשאלה 3 היא חיובית — מה היסוד החוקי להפרדה זו?

5. האם מוכן כבוד השר לבטל הוראות המפלוגת בין אזרח לאזרח לפי לאומיותו או דתו?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. הדברים ידועים לי, אולם צורת הצגתם בשאלתה אינם נכונים.

2. ההוראות החלות לגבי כלל האוכלוסיה כוחן יפה גם לסקטור הערבי, אך בגלל אופיין המיוחד של הבעיות המתעוררות בו הן מחייבות שיטת טיפול אינדיבידואלית.

3—5. הקריטריונים הם שווים לכלל האוכלוסיה, ואם יש הבדל מסוים הרי הוא בא דווקא לקולה.

הואיל ואין הפרדה בקריטריונים אין צורך לבטל כל הוראות שהן.

503. תנאי ההלוואות לחיילים משוחררים במסגרת

מפעל השיכון לזוגות צעירים

הכריזה הנכנסת ח. שמעוני שאל את שר השיכון ביום כ"א באדר תשל"ד (15 במארס 1974):

בעתון "מעריב" מ-1 למארס 1974 התפרסמה ידיעה האומרת כי הורעו תנאי התשלום לגרשמי מסעל השיכון לזוגות צעירים. לפי ידיעה זו הועלו התשלומים החודשיים המוטלים על הגרשמים ב-50% ויותר.

החודשיים המוטלים על הגרשמים ב-50% ויותר.

שאלותי הן:

1. כלום נכונה ידיעה זו?

2. אם כן — מה הסיבה?

3. האם יוכלו הזוגות הצעירים לעמוד בתנאי התשלום החדשים נוכח העובדה ששכרם לא עלה באותו יחס?

4. האם זה עולה בקנה אחד עם המגמה להקל על החיילים המשוחררים שלפי מיטב ידיעתי רבים מהם הם בבחינת זוגות צעירים?

5. האם דבר זה לא יגרום לכך שדווקא מעוטי יכולת לא יוכלו לעמוד בתנאים החדשים ויאלצו לוותר על זכותם לשיכון, ומה בדעת המשרד לעשות כדי למנוע זאת?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

ראה תשובתי לשאלתה מס' 438 של חברי-הנכנסת דב זקן.

2. מה הוא מספר הזוגות הצעירים המתגוררים בבית הוריהם שנרשמו אשתקד לרכישת שיוכן?

3. מה הוא מספר השיכונים שסופקו אשתקד לחיילים משוחררים לזוגות צעירים בכלל?

4. מה הוא שטח מינימום של שיוכן שהוחלט לאחרונה לספק לזוג צעיר ללא ילדים?

5. האם מוכן משרד השיכון לקבוע מספר נקודות לחיילים משוחררים לפי אורך השירות וכדי להכליל במסגרת הזכאות גם חיילים שעד כה לא היו זכאים לשיוכן?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. בפרטי הרישום של זוגות צעירים לא נכלל פרט זה, לכן אין בידינו לספק את המידע המבוקש.

2. מספר הזוגות שנרשמו בתקופה שבין פברואר 1973 לפברואר 1974 מגיע ל-8,215. מתגוררים אצל הורי הבעל 4,641, אצל הורי האשה 3,524.

3. מספר פתרונות דיור שסופקו הגיע ל-11,200.

4. אין שטח מינימום. יש מאקסימום שהוא 75 מ"ר ברוטו.

5. העקרון המנחה לגבי זכויות מיוחדות לחיילים משוחררים הוא מתן תוספת סיוע לזכאים.

למען חיילים משוחררים, שהם חלק ניכר מן הזוגות הצעירים, הורחבה מסגרת הזכאות לקבוצות נוספות שקודם לא היו זכאיות ונקבעה להם מכסת סיוע של 15,000—25,000 לירות על-פי הניקוד שצברו.

583. העלאת שכר דירה

הכ"ה הכנסת י. חמיר שאל את שר השיכון ביום ג' בניסן תשל"ד (26 במארס 1974):

נציגי התאחדות בעלי הבתים התריעו במסיבת עתוןאים שקיימו ב-19 למארס 1974 על קיפוחם זה שנים רבות במה שנוגע לדמי השכירות בדירות שעליהן חל חוק הגנת הדייר מ-1939.

מאז נכנס החוק לתקפו עלו מחירי שירותים ומצרי כים עשרות מונים. שכר הדירה עלה פי שמונה עד פי חמישה-עשר. לא זו בלבד שנגרם עוול לציבור של 100,000 הנוגעים בדבר ושהמשקיע בבנייה להשכרה פרנסתו קופחה אלא שמצב זה הביא גם נזקים כבדים למשק הלאומי על-ידי הזנחת הבתים ותחזוקתם. מכאן החזית העגומה של חלקים מרחובות הערים ואלפי די-רות שהפכו ל"סלאמס".

בקשר לנ"ל אבקש לדעת:

מדוע לא ישונה חוק הגנת הדייר ויותאם למציאות?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

ב-15 במאי פורסם סקר דיירים ובעלים במשכרים המוגנים על-פי חוק הגנת הדייר. הסקר נערך על-ידי הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה ביזמתו ובמימונו של משרד השיכון. ממצאי הסקר יהיה בהם כדי לעזור בלימוד ובהכנת הנושא לקראת המשך הטיפול בחוק הגנת הדייר.

ב-12 במאי אישרה ועדת השרים לענייני כלכלה העלאת שכר הדירה ברכוש המוגן על-פי החוק.

הופקעה מידי בעליה. הממשלה בונה על השטח שנת-פס מבני מגורים, מלאכה ותעשייה ומשכירה אותם לדיירים.

518. תכנית לבניית דירות בגדלים שונים לזוגות צעירים

הכ"ה הכנסת ע. נוף שאל את שר השיכון ביום כ"ה באדר תשל"ד (19 במארס 1974):

בעתון "הארץ", בגיליונות מהימים 14 ו-15 במארס 1974, נמסר כי קיימת במשרד השיכון תכנית להקטין את שטח הדירות לזוגות צעירים מ-72 ל-62 מ"ר לדירה.

אבקש לדעת:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן — מה היו שיקולי המשרד בקביעת תכנית זו?

3. מי היו המתנגדים לתכנית זו?

4. מה היו נימוקי המתנגדים?

5. בהתחשב בעובדה שההוצאות לתשתית ולשירותים זהות בדירות גדולות וקטנות — מה הוא שיעור החסכון לרוכש דירה, בסכומים אבסולוטיים וביאחווים?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. קיימת במשרד השיכון תכנית ליצירת מיגוון גדול יותר של דירות לזוגות צעירים ולא דווקא בניית דירות בנות 3 חדרים בלבד. תוספת דירות בנות 2 ו-2.5 חדרים למעגל התכניות עשויה להקטין את הממוצע ליחידת דיור.

2. השיקול המנחה את יצירת מיגוון גדלי דירות הוא התאמת דירות לצרכי המשתכנים, בחירתם החפשית במסגרת יכולתם להשתתף במימון הדירה לאור היקפי הסיוע הממוכנים למשפחה על-פי נתוניה הסוציאלים והדמוגרפיים.

3. עיקר ההתנגדות באה מצד כמה ראשי רשויות מקומיות, לכלכלים וסוציולוגים, כשם שהיו לה תומכים מאותם חוגים.

4. נימוק רלבאנטי היה החשש שמא הכנת תכניות לבניית דירות במיגוון רב יותר של גדלים תעכב את הפעלת הבנייה.

5. בדירה של 62 מ"ר היה החסכון 12,020 ל"י, רות 11.25%; בדירה של 54 מ"ר היה החסכון 16,210 לירות, 15.17%.

575. נתונים על הרשמת חיילים משוחררים וזוגות צעירים לשיוכן

הכ"ה הכנסת י. שערי שאל את שר השיכון ביום א' בניסן תשל"ד (24 במארס 1974):

אבקש לדעת:

1. מה הוא מספר החיילים המשוחררים משירות חובה שנרשמו בשנה התקציבית הקודמת לרכישת שיוכן?

נשקפת סכנת התמוטטות לבתים אלה. כל בית שבו מתגלים סדקים או סימנים אחרים המעידים על אפ-שרות של עירעור היציבות נבדק על-ידי מהנדסי "עמידר" ומשרד השיכון, ובמקרים מסוכנים יותר מוז-מנות בדיקות על-ידי מומחים נוספים.

2. בשנת 1973 נתגלו רק בשני בתים בקריית-גת סדקים ביסודות וגם אלה תוקנו מיד. דבר דומה קרה בבית אחד בערד. בשנים 1972—1973 בוצעו תי-קוני יציבות ב-250 בתים בבית-שמש.

3. הסיבות לעירעור מבנים הן: בנייה בסטאנ-דארט גמור, עבודה לקויה וחמרים בלתי-מתאימים בתקופה הראשונה לאחר קום המדינה, פגמים בביצוע ואחזקה לקויה. המשרד נוקט את כל האמצעים כדי למנוע או לצמצם עד למינימום את הליקויים.

4. לא ידוע לנו על שום משפחה שיש לפנות בתקופה הקרובה בגלל סכנת התמוטטות של מבנים שנבנו על-ידי המשרד.

635. שיעור העלאת דמי השכירות בדירות

ובבתי-עסק

חברת-הכנסת מ. פעיל שאל את שר השיכון ביום ה' בניסן תשל"ד (28 במארס 1974):

מהוועד הארצי של אירגוני הדיירים בישראל נודע לי כי משרד השיכון עומד להתקין על-פי חוק הגנת הדייר (נוסח משולב), תשל"ב-1972, תקנות שלפיהן יועלו דמי השכירות בדירות ובבתי-עסק זעירים בשי-עור של 30%, שיעור העולה בהרבה על עליית מדד יוקר המחיה. כל זאת בניגוד להמלצות לכלכלנים בכי-רים (ביניהם פרופסור דן פטנקין), וכן בניגוד לעמדת ההסתדרות הכללית ותוך אי-התחשבות מוחלטת בעמ-דת אירגוני הדיירים המבקשים זה שנתיים להצמיד את דמי השכירות המוגנים למדד יוקר המחיה.

לאור העובדה כי מרבית הדיירים המזויקים מוש-כרים מוגנים נמנים עם שכבות מעוטות יכולת, הנני לשאול את כבודו:

1. האומנם מתכוון משרד השיכון להתקין תקנות להעלות דמי שכירות במושכרים המוגנים הנ"ל בשי-עורים העולים על שיעור עליית מדד יוקר המחיה?

2. האם מוכן כבוד השר להודיע מעל במת הכי-נסת כי שיעור העלאת דמי השכירות במושכרים מוז-גנים לא יעלה עוד מעל שיעור עלייתו של מדד יוקר המחיה?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. לא.

2. לא.

היו"ר י. דרניצקי (יורד):

שאלה נוספת לחברת-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

בכל אופן, מהי המדיניות בעניין שכר הדירה?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

ענתי לך על שתי השאלות, שבינתיים איננו מע-לים את שכר הדירה בבתי המוגנים מעל שיעור עליית

603. בדיקת טענה בדבר אי-מסירת דירה שהובטחה למשפחת בדרי בחיפה

חברת-הכנסת מ. שחל שאל את שר השיכון ביום ה' בניסן תשל"ד (26 במארס 1974):

משפחת אביב בדרי ומזל ממחנה-דוד בחיפה פנתה בתלונה למשרד השיכון באמצעות עורך-דין א. אביבי מחיפה בטענה שהובטחה לה דירה בבניינים מספר 140—141 שמשרד השיכון החל בבנייתם במסגרת מפעל החסכון לבניין, אך ההפתעתם נמסרה דירתם לזוג אחר, סמי ויפה פייביש.

אבקש לדעת:

1. האם הפרטים הנ"ל נכונים?

2. אם כן — האם יש הסבר להחלפת הדירות?

3. האם אושרו בני-הזוג פייביש כמשתכנים במס-גרת מפעל החסכון?

4. אם כן — מתי ניתן להם האישור?

5. האם נבדקה הטענה על "ריגונים" שהוספת הזוג פייביש לא נעשתה לשם שמים", כדברי המתלונן, ומה הם ממצאי הבדיקה?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1—2. משפחת אביב בדרי ומזל רשומים כזכאי מפעל החסכון לבניין והוגרלו לדירה חדשה במחנה-דוד לפי רצונם בבתי 140—141. המשפחה רשומה בין יתר המועמדים להגרלה ולא היתה כל דירה מסוימת המיועדת לה. הדירה הקונקרטית תיקבע לפי תוצאות הגרלה שטרם נערכה.

3—4. משפחת סמי פייביש רשומה גם היא בין המועמדים והיא זכאית כדון במפעל החסכון.

5. אין שום קיפוח של משפחת אביב והיא רשו-מה יחוד עם יתר המשפחות להגרלה בבתי 140—141 במחנה-דוד.

628. בדיקת בניינים שנשקפת להם סכנת התמוטטות

חברת-הכנסת ה. זידל שאל את שר השיכון ביום ה' בניסן תשל"ד (28 במארס 1974):

אבקש לדעת:

1. האם נתגלו סימנים של סכנת מפולת בבתי-שנבנו על-ידי משרד השיכון?

2. כמה בתים נבדקו על-ידי מומחי משרד השיכון בשנה האחרונה מחמת סכנת התמוטטות?

3. מה הן הסיבות לעירעור מבנים אלה?

4. האם היה צורך או יהיה צורך בעוד חודשים מספר לפנות אנשים משיכונים? אם כן — מכמה?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. ביום 15 בפברואר 1974 התמוטט בית דו-משפח-תי היבנאל. הבית נבנה בשנת 1958. הוזמנה בטכניון בדיקת שאר 46 הבתים. לפי תוצאות מוקדמות צפויים 6 בתים נוספים לסכנת התמוטטות אם לא יבוצעו בהם תיקוני יציבות מתאימים. תיקונים זמניים, עד לקבלת הדין-וחשבון הסופי של הטכניון, כבר בוצעו ועתה לא

2. מה הם פתרונות הדיוור שהשר יכול להציע במצב מחירים זה לזוגות צעירים ולחטרי דיוור אחרים?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. עליית מחירי התשומות היא כיום בעיה הקשורה בעלויות מחירים בעולם כולו ובמצב המשק הישראלי. כדי למתן את עליית מחירי הדירות הקיימות כיום נעשים מאמצים על-ידי משרד השיכון בכי וונים הבאים: תיעוש הבנייה, קיצור משך זמן הבנייה, הבטחת מלאי חמרים ואביזרי בניין והגדלת היצע הדירות במשק.

2. בתכניות הקיימות כיום במשרד השיכון לזוגות צעירים, דרי צפיפות גבוהה ושאר הנתמכים, נעשו לאחרונה שינויים בגודל התמיכה הניתנת כדי לאפשר לנתמכים רכישת דירה במחירים הקיימים. המשרד שוקד כל העת על שיפור התכניות לכל קבוצות הזכאים, על הגדלת מספר הפתרונות ועל הטבת תנאי הסיוע.

695. הקלות לרווקים ברכישת שיכון

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר השיכון ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974):

אבקש לדעת:

1. האם יש למשרד תכניות שיכון למען רווקות ורווקים?

2. אם יש — מה הן?

3. אם אין — מה בדעת המשרד לעשות כדי למנוע מצב של העדר כל זכויות שיכון לרווקים?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

המשימות של משרד השיכון כיום הן קודם כל לפתור בעיות דיוור לזוגות צעירים, משפחות הגרות בצפיפות דיוור והספקת דירות לשיכון עולים.

רווקים מעל גיל 35 ורווקות מעל גיל 30 מחוסרי דיוור יכולים להגיש למשרד השיכון בקשה לסיוע בהלוואה לרכישת דירה או לשכירת דירה בדמי-מפתח. ההלוואה הנהוגה היא עד 25,000 לירות לעשר שנים בריבית של 12%—14%.

696. שטח הדירה בממוצע לזוגות צעירים

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר השיכון ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974):

בתקציב משרד השיכון בשנת 1974 שהונח על שולחן הכנסת נאמר בעמוד 156 כי מספר התחלות לבניין לשיכון לזוגות צעירים יהיה 7,800 יחידות על שטח של 429,000 מ"ר. חלוקת שטח ההתחלות למספר היחידות מוכיחה שהשטח הממוצע של כל דירה הוא 55 מ"ר.

בהצעת התקציב של משרד השיכון לשנת 1973, בעמוד 168, נאמר כי מספר התחלות הבנייה באותה שנה יהיה 7,700 על שטח של 491,500 מ"ר, דהיינו 64 מ"ר בממוצע לכל דירה.

רצוני לשאול:

1. האם הוחלט להקטין את שטח הדירות לזוגות צעירים?

מרד יוקר המחיה. עניתי על אחת השאלות הקודמות שביצענו סקר שהוחל בו לפני מספר שנים ורק לאחר עיון בסקר זה, שממצאיו כבר מונחים על השולחן, נברר את העניין בצורה יסודית יותר.

692. תפקידיו והרכבו של מרכז הבנייה

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר השיכון ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974):

נוכח הבעיות הקשות המלוות את הבנייה בארץ ונוכח הפיגור בהספקת צרכי שיכון לחלקי אוכלוסיה נזקקים ולעולים חדשים, הנני מבקש לדעת:

1. האם מרכז הבנייה הפועל ליד משרד השיכון יכול למלא את התפקיד של תיאום בין צרכי הבנייה השונים?

2. האם הסמכויות שניתנו למרכז הבנייה מספיקות להטלת מרות על גורמי מרכז הבנייה בארץ לוויסות צרכי הבנייה?

3. מה הוא הרכבו של מרכז הבנייה, והאם יש בדעת השר לחזק את סמכויות מרכז הבנייה ולשנות את הרכבו?

4. האם יש בדעת שר השיכון להרחיב את סמכויות מרכז הבנייה, להכוננת המדיניות בתחום הריי שוי ותיכנון הבנייה ליעדים הממלכתיים והציבוריים?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. תפקידיו של מרכז הבנייה הישראלי הם: א. תיאום, ייזום ועידוד המחקר השימושי בבנייה ופועולות ליישום תוצאות המחקרים בבנייה. ב. ריכוז ועיבוד הנתונים על חמרים, שיטות וציוד בנייה. ג. הפצת ידיע ומידע על חידושים בענף הבנייה. ד. ייעוץ והדרכה בנושאי בנייה שונים לכל המעוניינים. ה. ייעוץ בנושאי התחיקה בתחום הבנייה. במסגרת תפקידיו הנ"ל מסוגל מרכז הבנייה לעסוק בתיאום בין צרכי הבנייה השונים.

2. לא.

3. שר השיכון הוא יושב-ראש הדירקטוריון שמש-תתפים בו נציגי המוסדות הבאים: משרד השיכון, משרד רד העבודה, משרד הבטחון, משרד האוצר, משרד הפנים, משרד המסחר והתעשייה, הטכניון, מכון התקנים הישראלי, אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים, מרכז הקבלנים והבונים, חברה לבניין ועבודות ציבוריות מ"סודו של "סולל בונה", הסתדרות פועלי הבניין, חברת "כור", התאחדות התעשיינים בישראל, המכון לפריקת העבודה והייצור, המכון לחקר הבנייה והתעשייה והמוסד להכשרה וייעול בענף הבנייה.

4. הנושא נמצא עתה בבדיקה.

694. אמצעים למניעת העלאתם של מחירי דירות

חבר-הכנסת י. שמיר שאל את שר השיכון ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974):

נוכח מחירי הדירות ההולכים ומאמירים מיום ליום, רצוני לשאול:

1. אילו צעדים חושב השר לנקוט כדי להפסיק את עליית המחירים ולהוילם?

שרי-השיכון י. רבינוביץ:

1-2: להלן פירוט חברות הבניין המועסקות על-ידי משרד השיכון לצורך בניית דירות לזוגות צעירים ומספר יחידות הדירור שבנתה כל אחת מהן למען משרד השיכון בשנים 1971—1973: מרכז הקבלנים — 60; יבנה — 128; סלע — 144; אלרם — 237; דיור ב. פ. (סולל בונה) — 380; משה"ב — 690; גד — 745; רובינשטיין — 1,204; רסקו — 1,581; אזורים — 1,684; שיכון ופיתוח — 10,038; שיכון עובדים — 10,154.

3. שטח הדירות וסטאנדארט הבנייה הם לפי תכנית משרד השיכון. טיב הבנייה ואחזקת המבנים הם באחריות החברות בהיותן גם החברות המאכלסות את הדירות בזוגות צעירים.

הו"ר י. דרניצקי (יורדן):
שאלה נוספת לחבר-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד):

מה הם הקריטריונים שעל-פיהם בוחר המשרד חברה פלוגית ונותן לה לבנות יותר דירות או פחות דירות?

שרי-השיכון י. רבינוביץ:

לא כל החברות הרשומות בקטלוג שקראתי מסוגלות לבנות אלפי דירות בשנה. קובעת כאן היכולת של החברות לארגן ולבצע את העבודה.

712. הקריטריונים לזכאותם של זוגות צעירים לשיכון

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר השיכון ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974):

אבקש לדעת כיצד פועלת שיטת הניקוד של משרד השיכון לגבי זכאותם של זוגות צעירים לשיכון:

1. מה הם הקריטריונים?
2. מה היא כמות הנקודות הניתנות לכל אחד מהסעיפים המוזכרים?
3. מה היא כמות הנקודות הכוללת המזכה זוג צעיר בדירה בתנאי משרד השיכון?

שרי-השיכון י. רבינוביץ:

הקריטריונים כוללים: 1. ותק שנות נישואים שמשקלו 10%; 2. גודל משפחה שמשקלו 10%; 3. צפיפות דיור נוכחי — 20%; 4. מצב דיור נוכחי — 10%; 5. הכנסה — 25%; 6. גודל משפחת המזג — 4%; 7. גודל משפחת המזג — 4%; 8. מספר אחים או אחיות עד גיל 21 המתגוררים עם ההורים של משפחת בן-הזוג — 5%; 9. מספר אחים או אחיות עד גיל 21 המתגוררים עם ההורים של משפחת בן-הזוג — 5%. בסך הכל ניתן לצבור עד 2,000 נקודות.

המשרד מאשר סיוע בהלוואות לרכישת דירה כדלקמן: 400—499 נקודות — 15,000 לירות; 600—799 נקודות — 25,000 לירות; 800—999 נקודות — 35,000 לירות; 1,000—1,199 נקודות — 40,000 לירות; 1,200—1,400 נקודות — 45,000 לירות; 1,400 נקודות ומעלה — 55,000 לירות.

2. אם לא — מה משמעות ההבדל במספרים בתקציביות של שתי השנים?

שרי-השיכון י. רבינוביץ:

1. בשנת 1974 יהיה שטח הדירה הממוצעת בבנייה תקציבית ומכוונת על-ידי משרד השיכון כ-65 מ"ר לעומת 64 מ"ר בשנת 1973. שטח הדירה הממוצעת בבנייה תקציבית הוא כ-55 מ"ר בשתי השנים.

2. ההבדל במספרים בתקציביות שתי השנים מקורו בהמלצת משרד השיכון לקבלנים ולחברות שאינם בונים במישרין למען משרד השיכון לבנות בשנת 1974 מיגוון גדול יותר מאשר בעבר, כדי שלא לאלץ את מי שאין בידו אמצעים לרכוש דירה שהיא גדולה מכדי לשתל במרתף. המעבר הרצוי למיגוון גדול יותר של דירות כרוך בקשיי תכנון, הפעלה וקבלת אישורי בנייה. לפיכך לא תותנה השנה הפעלת בנייה לזוגות צעירים בשטח מסויים.

הו"ר י. דרניצקי (יורדן):
שאלה נוספת לחבר-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד):

האם לדעת השר השיטה הזאת שלפיה המשרד הוא הקבלן הגדול של השיכון בארץ עמדה במבחן?

שרי-השיכון י. רבינוביץ:

אני חושב שבתנאים הקיימים בארץ זה הוכח. נוספו רבבות פתרונות לזוגות צעירים, ואינני בטוח אם היו מגיעים לדיור בלעדי משרד השיכון.

710. הקסדה על נוי בדירור

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר השיכון ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974):

אבקש לדעת:

מה עושה משרד השיכון ליתר אסתטיקה פנימית וחיצוניות של הדירות שהוא בונה?

שרי-השיכון י. רבינוביץ:

משרד השיכון מזמין עבודות תכנון אצל מיטב האדריכלים והמהנדסים בישראל. המשרד משקיע סכומים רבים במחקר. המשרד משתף סוציולוגים וכלכלנים בתכנון ערים, שכונות, בתים ודירות כדי להגיע לאזורי מגורים הנאים לעין והטובים לדיור. אני ער לנושא איכות התכנון ואפעל לשיפור המהמדי.

711. פיקוח על טיב הבנייה לזוגות צעירים

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר השיכון ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974):

אבקש לדעת:

1. מי הן חברות הבניין המועסקות על-ידי משרד השיכון לצורך בניית דירות לזוגות צעירים?

2. כמה יחידות דיור בנתה כל אחת מחברות אלה למען משרד השיכון?

3. מה הוא הפיקוח של המשרד על תכניות הבנייה, טיב הבנייה ואחזקת המבנים?

היו"ר י. דרניצקי (יורין) :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד) :

כבוד השר, מה נעשה על-ידי המשרד כדי שהק-ריטריונים ששמענו עליהם עכשיו יובאו לידיעתו של כל אזרח, שיוכל ליישם אותם לגבי עצמו במהירות ובצורה ברורה? אני שואל את השאלה אחרי שראיתי תורים ארוכים ליד המשרד, ואלה שעמדו באותם תורים כל מה שרצו לדעת היה מהו מספר הנקודות המגיע להם.

שר-השיכון י. רבינוביץ :

לא אוכל לענות עכשיו במדויק על שאלה זו. אני מוכן לברר את העניין, ואם תרצה תשובה בכתב, אחיה מוכן להמציא לך את הפרטים על הפעולה של המשרד באשר לפירסום הקריטריונים האלה.

713. כיצד תכנית שיכון לזוגות צעירים בתל-אביב

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את שר השיכון ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974) :

בחודש אוגוסט 1973 ערכה עיריית תל-אביב הרשמה למפעל שיכון לזוגות צעירים במסגרת חברת "עזרה ובצרון". במעמד ההרשמה הפקידו הגרשמים לתכניות סך של 5,000 לירות. חרף ההבטחות החוזרות ונשנות טרם נערכה ההגרלה עד היום. עיריית תל-אביב מחזיקה איפוא בסכומים המגיעים למיליוני לירות מבלי שמשולמת לזוגות הצעירים ריבית כל שהיא על כספם.

אבקש לדעת :

א. מתי בכוונת עיריית תל-אביב לערוך את ההגרלה בין הזוגות הצעירים שנרשמו לתכנית?

ב. כיצד יפוצו הזוגות שנרשמו ויזכו בהגרלה על אי-תשלום ריבית על כספם שהופקד?

ג. כיצד יפוצו הזוגות שלא יזכו בדירות באותה הגרלה?

ד. בהודעות שפורסמו נאמר כי המחירים הם קבור עם וסופיים, עתה נרמז לזוגות הצעירים כי המחיר אי-נו קבוע. מה הוא, אם כן, מצב הדברים לאשורו?

ה. מתי תתחיל בניית הבתים שהובטחו כאמור?

שר-השיכון י. רבינוביץ :

התכנית המצויינת בשאילתה איננה פרויקט של משרד השיכון, אולם ביררנו את הפרטים ולהלן התשובה :

א. ההגרלות נערכו בתאריכים כדלקמן : פרויקט גוה-צה"ל — ב" 4 באפריל 1974 ; פרויקט גוה-אביבים ג' — ב" 10 באפריל 1974.

ב-ג. הזוגות יקבלו 18% ריבית על הפקדותיהם.

ד. בגלל המלחמה לא נחתמו חוזים עם הקבלנים בזמן ולכן עלו המחירים. מאידך גיסא, כל תוספת המחיר תינתן לזוגות הצעירים כתוספת למשכנתה ולא כתוספת לתשלום במומון.

ה. בניית הבתים החלה בימים אלה.

743. הקלות לחיילים משוחררים ברכישת דיור

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר השיכון ביום ו' באייר תשל"ד (28 באפריל 1974) :

אבקש לדעת :

מה נעשה כדי להעניק הקלות ברכישת דיור גם לחיילים משוחררים אשר לא נרשמו לשיכון בטרם המלחמה?

שר-השיכון י. רבינוביץ :

ההרשמה לתכניות הסיוע השונות של משרד השיכון היא שוטפת ומתקיימת כל השנה. כל מי שלא נרשם לפני המלחמה רשאי להירשם עתה.

לחיילים משוחררים על-פי החוק יש עדיפות במתן הסיוע לעומת מועמדים אחרים במסגרת שיכון לזוגות צעירים ומשפחות הגרות בתנאי צפיפות אם הם בעלי נתונים שווים לגרשמים קודמים ואינם חיילים משוחררים.

780. בנייה ופיתוח בשלומי

חבר-הכנסת ד. קורן שאל את שר השיכון ביום ט"ו באייר תשל"ד (7 במאי 1974) :

יושב-ראש המועצה המקומית בעיירה שלומי פנה במכתב מיום 21 באפריל 1974 אל שר הממשלה וחברי הכנסת בדבר חיוק העיירה. במכתבו הוא תובע "הגברת הבנייה לוותיקים על-ידי משרד השיכון" וכן הקמת "בית גיל" — הכוונה לבניין שבו אפשר לקיים חתונות, חגיגות בר-מצוה וכו' (בהכירי את העם היושב בשלומי אני רואה בית גיל כמבנה חיוני ביותר לחייהם) והמאכלסת את העיירה.

אבקש לדעת :

א. כמה דירות יבנו בשלומי בשנת 1974?

ב. מה התכנון לבניית שיכונים לעתיד?

ג. מדוע לא יתוכנן מבנה שבו ייערכו שמחות ומסיבות?

שר-השיכון י. רבינוביץ :

א. כיום נבנות בשלומי 62 דירות לייעוד "ותיקים" באזורי פיתוח אשר תימסרנה למועמדים בתנאי רכישה נוחים ביותר.

ב. בהתאם לפרוגרמה ב-1974 ייבנו בשלומי בסך הכל 256 יחידות דיור לפי הפירוש הבא : לעולים — 48 יחידות דיור ; לזוגות צעירים — 48 יחידות דיור ; לדיירי דירות גמולות — 36 יחידות דיור ; לוותיקים — 44 יחידות דיור ; במסגרת תכנית האמיסיות — 40 יחידות דיור, בסך הכל — 216 יחידות דיור.

ג. נשקול הקמת בית שמחות במסגרת האמצעים שיעמדו לרשות המשרד.

787. דרישה לתיקונים בחוק הגנת הדייר

חבר-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר השיכון ביום ט"ו באייר תשל"ד (8 במאי 1974) :

בעתון "מעריב" מ-6 במאי 1974 פורסמה ידיעה על קיום עצרת חירום ומחאה מטעם אירגון הגנת הדייר

(ה) גשתדל בעתיד לצמצם סגירת יחידות ולהודיע לציבור על כך ביתר הרחבה.

822. הקמת מרכז מסחרי בשלומי

חבר-הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר השיכון ביום כ"ג באייר תשל"ד (15 במאי 1974):

בהנחה כי העיירה שלומי היא ישוב ספר הדורש לחזק את תשתיתו, אבקש לדעת:

1. האם קיימת תכנית להקמת מרכז מסחרי בשלומי?

2. מתי תחל הקמת המרכז אם התכנית קיימת?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. כן, באמצעות חברת שיכון ופיתוח.

2. תוך חודשיים יהיה מכרז.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

אבקש את שר הפנים לעלות לדוכן ולהשיב לשאלות.

163. הריסת שלושה בתים של בני השבט ערב אל-סועאד

חבר-הכנסת א. רונן שאל את שר הפנים ביום ט"ו בשבט תשל"ד (7 בפברואר 1974):

לפי הידיעות שבידי נהרסו עליפי הוראות משרד הפנים שלושה בתים בשבט ערב אל-סועאד שבגליל המערבי. ההריסה בוצעה בגלל בנייה בלתי-חוקית, כאשר בעלי הבתים, המשרתים במשמר הגבול, היו ביחידותיהם.

בקשר לכך אבקש לדעת:

1. האם הידיעה היא נכונה?

2. האם קיימת תכנית מיתאר לשבט הנ"ל?

3. האם דאג שר הפנים להביא לידיעת התושבים את תכנית הבנייה של האזור ולהזהירם מראש לא לבנות בניגוד לתכנית, כדי למנוע בניית בתים ללא אישור והריסתם לאחר זאת, דבר הגורם סבל רב למשפחות מטופלות בילדים, המחויבות לפתור בעיות דיור קשות?

4. מדוע בוצעה ההריסה בזמן שבעלי שלושת הבתים, המשרתים במשמר הגבול, היו מגויסים ביחידותיהם והמשפחות נותרו ללא קורת גג, כאשר ראשי המשפחות לא היו במקום?

5. האם לא ניתן היה לדחות ביצוע צו ההריסה עד אשר תמצאנה המשפחות דיור אלטרנאטיבי?

6. האם בוצעו הריסות של בתים ללא רשיון לא-חוקי מלחמת אוקטובר, ואם כן — כמה ובאילו מקומות?

שר-הפנים י. בורג:

ראשית כל, לא ברשות התקנון אלא ברשות הנהל להנהיג היפים בכנסת אני רוצה לומר משהו לרגל העובדה, שאם זכרוני אינו מטעני, הרי שמענו היום את שר-השיכון מר רבינוביץ בפעם הראשונה בכנסת.

בירושלים. בין יתר הדברים תובע האירגון מהממשלה לא להעלות את דמי השכירות כלל לפני תום התקופה של ההעלאות האחרונות, דהיינו: שכר הדיירות עד 1 באוקטובר 1974 ודמי שכירות החנויות עד 1 באפריל 1975.

אבקש לדעת:

1. האם יהיה השר מוכן להיענות לתביעות הנ"ל ולא להעלות את דמי השכירות בדירות עד 1 לאוקטובר 1974 ובחנויות עד 1 לאפריל 1975?

2. האם מוכן כבוד השר לפעול למען תיקון חוק הגנת הדייר כדי שיורשי דיירים ייהנו מהזכויות שדמי המפתח הקנו לדיירים עצמם?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

1. לא.

2. בסוגיה זו דנה בשעתה הוועדה הציבורית לבדיקת חוקי הגנת הדייר (ועדת רווח). המלצות הוועדה נדונו בוועדת השרים לענייני חקיקה ואושרו על-ידה, כפי שהדבר מתבטא בסעיפים 6 ו-21 לנספח לתזכיר הצעת חוק הגנת הדייר (נוסח משולב) (תיקון), תשל"ג-1973. בהתאם לתזכיר הצעת החוק הנ"ל אין זכותו של דייר מוגן שנפטר עוברת במישרין ליורשיו אלא רק במקרה שבין-הזוג, ילדיו או קרוביו היו גרים לפחות שישה חודשים יחד עם הדייר שנפטר.

808. תלונות על סגירת משרד היחידה לזוגות

צעירים בתל-אביב לרגל שיפוצים

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר השיכון ביום כ"ב באייר תשל"ד (14 במאי 1974):

ביום 7 למאי שנה זו בא קהל למשרד השיכון, היחידה לזוגות צעירים, ברחוב ארניה 13 בתל-אביב, ומצא את המשרד סגור, במודעה שעל דלת המשרד נאמר כי המשרד יהיה סגור עד 23 במאי לרגל שיפוצים. לאנשים שבאו להסדיר את ענייניהם נודע הדבר רק עם בואם למשרד והדבר עורר רוגז וביקורת קשה.

אבקש לדעת:

1. האם נכונה הידיעה?

2. האם אין זה נכון למצוא לתקופת השיפוצים משרד אלטרנאטיבי לקבלת הקהל כדי שלא יחזור ריקם?

3. האם מוכן השר לדאוג כי להבא לא יישנה מקרה כזה?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

א) ההתארגנות היתה חיונית. מחזו המרכז עוסק ב-13,000 זוגות צעירים נשואים, והגידול המתמיד ביחידה ובשירות לציבור חייב התארגנות שיועדה להדרכת העובדים והכנתם לטיפול בציבור הפונים.

ב) הודענו על כך לציבור באמצעות מודעות בעל-פיה לפני סגירת המשרדים ותוך כדי הסגירה.

ג) מלבד היום הראשון לסגירה לא היו בעיות של אי-ידיעה מצד הציבור.

ד) במקביל לסגירה הושארו שני עובדים לשירות אינפורמציה ומקרים דחופים.

המפעל ותחנת הכיבוי הקרובה, ביקורת שנתית על-ידי שירותי כבאות. כן צמוד מהנדס בטיחות למפעל.

2. אמצעים אלה לא הלמו את הדרישות של בטיחות בפני אש שהומלצו על-ידי שירותי הכבאות.

3. אמצעים אלה לא הספיקו כדי לאתר את הש-ריפה.

4. שירותי הכבאות, על-פי תקנות משרד הפנים, מבקרות מדי שנה במפעלים כגון אלה. גם במפעל הא-מור נערכה ביקורת בשנת 1973. הביקורת העלתה כי לא ננקטו כל אמצעי הבטיחות אשר נדרשו על-ידי שירותי הכבאות. הדין-וחשבון הועבר להנהלת הרשות והנהלת המפעל כדי שיעצלו לביצוע ההמלצות; כן דווח לחברות הביטוח.

5. ניתנה הוראה, בין היתר לרשויות הכבאות ולוועדות בניין ערים, להחמיר במתן אישורים במפעלים מסוכנים והומלץ להגביר את הביקורת בהם. כן יידרשו לאמן את העובדים ואת הסגל המינהלי בכיבוי אלמנ-טארי לעתים קרובות יותר, והרשויות המקומיות נדרשות לזרז החלפת מערכת המים המיושנת כדי שזו תספק גם את דרישות שירותי הכבאות.

6. פעולות שירותי הכבאות הוגבלו והופרעו בג-ל סיבות אלה: א) אזהקת שירותי הכבאות בזמן מאו-חר מדי; ב) חוסר מים לכיבוי במקום; ג) רוח עזה מעל ומעבר לרגיל; ד) חוסר כוח-אדם בשיקו-ת הכבאות עקב גיוס חלק גדול מהכבאים לצה"ל.

7. משתי סיבות עיקריות לא היה ניתן להציל את המפעל: א) העדר אמצעים נאותים לבטיחות אש במפעל; ב) נסיבות שנוכרו לסעיף 6 לדלעל.

270. עזיבת מחוז הצפון על-ידי יהודים

חבר-הכנסת ש. ז. אברמוב שאל את שר הפנים ביום כ"ז בשבט תשל"ד (19 בפברואר 1974):

בגליון מיום 12 בפברואר 1974 התפרסמה ב"הארץ" הידיעה הבאה:

"יותר מ-25,000 יהודים עזבו את מחוז הצפון תוך שנה ועברו לערים הגדולות ולמרכז הארץ — אמר המ-מונה על מחוז הצפון, מר ישראל קניג".

אבקש לדעת:

א. האם הידיעה הזאת נכונה?

ב. אם נכונה הידיעה, מה הסיבות לעזיבת היהו-דים את מחוז הצפון?

ג. אם נכונה הידיעה, אילו צעדים בדעתו לנקוט כדי למנוע התרוקנות מחוז הצפון מיהודים?

שר-הפנים י. בורג:

א. הידיעה הנ"ל מוגזמת ביותר: הכתב הכפיל את המספר.

ב. לפי הנראה לי, תמריצים כלכליים והביקוש המוגבר לידיים עובדות במרכז הארץ.

ג. נעשים צעדים נמרצים להגביר את התמריצים כדי למשוך את האוכלוסיה היהודית ממרכז הארץ ועולים חדשים למחוז זה.

הוא גולל לפנינו בתשובותיו כמעט אנציקלופדיה של מה של הבעיות שיש למפעל השיכון ושיש למחוסרי השיכון בתוך המדינה. אני מאחל לו שהכרך של הת-שובות שתינתנה לשאלות והכרך של הפתרונות שיימצ-או לבעיות יהיו מקיפים ויסודיים, ויקויים בהם מה שנאמר: "ורב שלום בניך — אל תקרא: בניך, אלא — בוניך".

ועתה לשאלתה מס' 163:

1. א) ההריסה בוצעה בתוקף פסקי-דין של בית-משפט מוסמך לאחר שלא הוגש שום עירעור; ב) לפי מיטב ידיעתנו אין זו אמת כי שלושת בעלי הבתים משרתים במשמר הגבול.

2. התשובה חיובית. מאז 1966.

3. התשובה חיובית.

4. א) ראה תשובתי לשאלה מס' 1 (ב); ב) הודיעו לבני המשפחות זמן מספיק מראש על ההריסה העומדת להתבצע.

5. א) פסקי-דין ניתן ב-4 ביוני 1973 ובית-משפט קבע ארכה של 90 יום ואילו הוועדה שעליה הוטלה החובה לבצע את פסקי-הדין חכתה עד ל-6 בפברואר 1974; ב) בשטח תכנית המיתאר המאושרת, שהיא בת כ-400 חלקות לבניית בתים, כל הרוצה לבנות ביתו מקבל סיוע ממשלתי נרחב.

6. התשובה חיובית. באזורי עילבון, טורען, אעבלין וסחנין.

226. נסיבות השריפה במפעל "מיכלי כרמל" בחיפה

חבר-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר הפנים ביום כ' בשבט תשל"ד (12 בפברואר 1974):

בעקבות השריפה הגדולה במפעל "מיכלי כרמל" בחיפה, אשר גרמה נזק בעשרות מיליוני לירות ועלולה לפגוע בתכניות יצוא, רצוני לשאול:

1. מה היו אמצעי הזהירות למניעת שריפות שנג-קטו במפעל זה?

2. האם אמצעים אלה הלמו את הדרישות המי-נימאליות של בטיחות, בהתחשב בחומר הדליק שהיה במפעל?

3. האם כל אמצעי הזהירות פעלו ביום השריפה?

4. האם גורמים מקומיים או של משרד הפנים ערכו במפעל ביקורת בזמן האחרון כדי לוודא שנגקטו אמצעים נאותים נגד אש?

5. מה הם החלקים שהופקו ממקרה חמור זה?

6. האם לדעת כבוד השר פעלו מכבי האש במק-רה זה בצורה הטובה ביותר?

7. מדוע לא ניתן היה להציל את המפעל או חלק ממנו?

שר-הפנים י. בורג:

1. במפעל ננקטו כמה אמצעי זהירות לפי הו-ראות שירותי הכבאות, כגון: ציוד כיבוי מלא על-פי תקן אשר נקבע בחקנות שר הפנים, הדרכת עובדים מדי שנה על-ידי שירותי הכבאות, קו טלפון ישיר בין

בכל אחד מן הכפרים דיר-אל-אסד, כבול, אל-בענה, וג'ידה חיים מ-2,000 עד יותר מ-3,000 תושבים.

אודה לכבודו אם ישיבני :

האם יש בכוננת משרד הפנים לכונן מועצות מקומיות בכפרים האמורים ?

שר-הפנים י. בורג :

(1) ב-16 באפריל 1974 הוקמה מועצה מקומית בכבול.

(2) בדיר-אל-אסד אנו נמצאים בשלב של ריכוז שמות המועצות.

(3) בכפרים בענה וג'ידה נערכת בדיקת תחומי השיפוט.

315. ההנחיות לרישום אוכלוסין

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הפנים ביום ל' בשבט תשל"ד (22 בפברואר 1974) :

לאחרונה פורסם בכל אמצעי התקשורת נושא הצעת הפשרה בין המערך למפד"ל בעניין שאלת "מיהו יהודי". בין היתר פורסם כי יש הנחיות סודיות פנימיות של שר הפנים בדבר רישום יהודים, הנחיות שאינן כלולות בחוק או בתקנות שהותקנו על-פיו.

שאלותי הן :

א. מה הן הנחיות שר הפנים לרישום יהודים ?

ב. היכן פורסמו התקנות, ועל-פי איזה חוק ?

ג. מדוע לא ימסור השר לפירסום את ההנחיות על-מנת שאזרחי המדינה שגורלם תלוי בהנחיות יידעו על קיומן ?

ד. האם ומתי מתכוון השר לפרסם ברשומות את ההנחיות בצורת תקנות מחייבות ?

שר-הפנים י. בורג :

(א) ההנחיות בנדון אינן "סודיות".

(ב) קיימות הנחיות כיצד לרשום אנשים מכל הדתות ומכל הלאומים במרשם האוכלוסין, למי להעניק אשרת עולה ולמי אשרה לפי חוק הכניסה.

ההוראות כלולות בתקנון הקונסולארי מחד גיסא, ובהוראות "נו"ר — נוהל רישום) מאידך גיסא — אלה גם אלה גלויים וניתנים לעיון.

(ג) התקנות תפורסמנה כאשר יהיה צורך בכך.

היו"ר י. דרניצקי (יודין) :

שאלה נוספת לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

תקנות אינן תקפות אם אינן מפורסמות ברשומות. שאלתי היא על שומ"מ עוסק שר הפנים בחקירות בעניין זה, שעה שעל-פי חוק מרשם האוכלוסין אין המרשם מחייב את הרבנים. מדוע אין השר עוסק במרשם אחרות, ואזרחות בלבד, ומשאיר לכוהני הדת ולראשי הקהילות את הרישום הדתי ?

שר-הפנים י. בורג :

זאת לא היתה שאלה נוספת, זה היה נאום, אמנם

271. מסקנותיה של ועדת-ג'ראיסי וביצוען

חברת-הכנסת א. אולמרט שאל את שר הפנים ביום כ"ז בשבט תשל"ד (19 בפברואר 1974) :

עתון "הארץ" מפרסם ביום ה', 14 בפברואר 1974, תמצית מדו"ח של ועדת-ג'ראיסי, הקובע כי משרד הפנים מפקח לרעה את האוכלוסיה הערבית בקביעת המענק הכללי לרשויות המקומיות.

עוד מוסר העתון כי דו"ח הוועדה, שמנתה על ידי המנהל הכללי של משרד הפנים, היה חסוי זמן רב ומשרד הפנים סירב לפרסמו.

אבקש לדעת :

א. מה מסקנותיו העיקריות של דו"ח ג'ראיסי לגבי קביעת המענק לנפש מטעם משרד הפנים ליושבים המאוכלסים בערבים בהשוואה ליושבים אחרים ?

ב. מדוע עוכב פירסום הדו"ח ?

ג. מה הן המסקנות של משרד הפנים בעקבות הדו"ח ואילו אמצעים הוא נוקט כדי לבצע אותן ?

שר-הפנים י. בורג :

א. ההצעות שבדו"ח הוועדה הן רבות והן נבדקות על-ידי המחלקות השונות במשרד.

ב. מתוך תשובתי לשאלה הראשונה תבין שהדו"ח נמצא בבדיקה וכל עוד היא לא הסתיימה אין מקום לפרסם את הדו"ח.

ג. ראה תשובתי לשאלה ב.

313. דו"ח הוועדה לבחינת המצב ברשויות

המקומיות הערביות

חברת-הכנסת א. רונן שאל את שר הפנים ביום ל' בשבט תשל"ד (22 בפברואר 1974) :

בעתונות נמסר על גניזת דו"ח של ועדה אשר מונתה בחודש פברואר 1972 על-ידי המנהל הכללי של משרד הפנים לבחינת המצב בהנהלת המועצות המקומיות של הישובים הערביים בישראל. הדו"ח הורגש בסוף שנת 1973 וכפי שנמסר היתה בו ביקורת על רמת השירותים המוניציפאליים ביושבים האמורים.

אבקש לדעת :

1. האם יש אמת בידיעה זו ?

2. אם כן — מה היו הסיבות לגניזת הדו"ח ?

3. המוכן כבוד השר להביא לידיעת הכנסת את ממצאי הדו"ח ?

4. מה בדעת השר לפעול לאור מסקנות דו"ח זה ?

שר-הפנים י. בורג :

1. אין אמת בידיעה שהדו"ח נגנז.

2. ראה את תשובתי לשאלה 1.

3-4. הדו"ח הועבר לעיונם של עובדי המשרד המטפלים בנושאים שונים. לשכתוגשנה הערות — יפורסם.

314. כינון מועצות מקומיות בכפרים דיר-אל-אסד,

כבול, בענה וג'ידה

חברת-הכנסת ג'בר מועדי שאל את שר הפנים ביום ל' בשבט תשל"ד (22 בפברואר 1974) :

חוברת י"ז, ישיבה מ"ח

— שאלות ותשובות (בורג, אלוני, דרניצקי, בארי) —

שרי-הפנים י. בורג :

על זה אין ויכוח. אפילו שר שאיננו חבר כנסת, חבר כנסת שאיננו שר, אורח שאיננו חבר כנסת ואי-ננו שר — כולם צריכים לשמור על החוק.

היו"ר י. דרניצקי (יורין) :

כבוד השר, אני מניח שאתה אינך צריך בדרך זו לפתוח ויכוח נוסף.

316. תשלום המענק לכיסוי ההוצאות המיוחדות

עקב המלחמה

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר הפנים ביום ל' בשבט תשל"ד (22 בפברואר 1974) :

בעתון "הארץ" מיום 19 בפברואר 1974, בעמוד 5, נמסר כי משרד הפנים שילם באחרונה לרשויות המ-קומיות במחוז הצפון מיליוני לירות כמענק לכיסוי הוצאות מיוחדות עקב המלחמה (כגון שיפור מקלטים, שעות נוספות לעובדים, עבודות בטחוניות ועוד), מבלי שנערכה ביקורת רצינית למניעת הגשתם של חשבוניות על הוצאות פיקטיביות.

אבקש לדעת :

1. האם המידע המובא לעיל נכון ?
2. אם כן — מדוע שולמו או מדוע הוחל בתשלום המענקים ללא ביקורת רצינית של החשבונות ?
3. מתי אמורה הביקורת להתחיל ?
4. מתי אמורה הביקורת להסתיים ?

שרי-הפנים י. בורג :

1. התשובה שלילית, שכן הרשויות המקומיות נדרשו להגיש דו"חות כספיים. הדו"חות נבדקו וייבדקו, ולא ישתחררו כספים אלא לאחר האישור הסופי על-פי דו"חות כספיים.

2. ראה תשובה לשאלה מס' 1.
3. עם הגשת הדו"ח הכספי כנדרש על-ידי החוק.
4. ראה תשובה לשאלה מס' 3.

347. סגירת המחצבה בהר גלבוע

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר הפנים ביום ה' באדר תשל"ד (27 בפברואר 1974) :

ב-24 בפברואר מסר מנהל שמורת הטבע כי קיבוץ בית-אלפא מפעיל מחצבה בהר גלבוע ללא היתר מאת הוועדה המחוזית לתיכנון ולבנייה ובניגוד להחלטתה המפורשת של זו.

אבקש לדעת :

1. האם ננקטו בעבר צעדים לסגירת המחצבה ?
2. אם כן — מה היו תוצאותיהם ?
3. מה הם הצעדים שברדת משרד הפנים לנקוט כדי להביא להפסקת החציבה במקום, מכאן ולהבא ?

שרי-הפנים י. בורג :

1. (א) התשובה חיובית — במחצית שנת 1973 הוצא על-ידי יו"ר ועדה מחוזית צו שבטל לאחר מכן על-ידי בית-המשפט ; (ב) ב-4 במרס 1974 הוצא צו שני אשר הוא בתוקף עד היום.
2. ראה תשובתי לשאלה 1.

קצר, בחלקו מעניין, אבל לא במקום. משום כך אני פטור מלענות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אדוני השר, על תקפות ההוראות אתה חייב לענות.

שרי-הפנים י. בורג :

חברת-הכנסת אלוני, את יכולה לשאול שאלה בנוגע לכך. אל תשאלי אותי מה על כוהני דת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אדוני, אתה כוהן דת ?

שרי-הפנים י. בורג :

אני יהודי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

גם אני יהודיה.

שרי-הפנים י. בורג :

את חברת כנסת, את צריכה לדעת את התקנות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

לא פירסמת ברשומות, ולכן זה לא תקף.

שרי-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת יכולה לשאול שאלה נוספת רק באותו נושא, לא בנושא אחר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

השר נשבע אמונים לחוקי המדינה. חוקי המדינה מחייבים פירסום ברשומות, ולא — הדבר לא חוקי.

היו"ר י. דרניצקי (יורין) :

חברת-הכנסת שולמית אלוני, הרשיתי לך לשאול שאלה נוספת. אם לא באת על סיפוקך, יהיה צורך לברר את הבעיה בוועדת הכנסת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

שרי-הפנים י. בורג :

תסלח לי מאוד, אדוני היושב-ראש, אני עומד איתן על בסיס התקנון. התוכן של שאלה נוספת הוא מוגדר, מוגדר שהיא צריכה להיות בקשר לתשובה שניתנה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

מוגדר ששר חייב לפרסם ברשומות, ואם לא — הוא עובר על החוק.

היו"ר י. דרניצקי (יורין) :

חברת-הכנסת אלוני, כבר כמה פעמים דיברת ללא רשות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

זה נכון, אדוני.

היו"ר י. דרניצקי (יורין) :

נחתי לך אפשרות לפעול, אם את חושבת שאת חייבת לפעול. שר הפנים ענה בהתאם להבנתו ובהתאם לתקנון שקובע מה הן שאלות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

השר חייב לשמור על החוק.

2. לא קיימת בנייה על חופי האגם וגניבת חלוקי האבן נפסקה לאחר שקויים פיקוח ביום ובלילה.
3. מבחינה סביבתית לא חלה הרעה ולא קיימת בנייה עד אשר תוגש תכנית הצוות שהורכב לשם כך במיוחד.

681. נתונים על ממדי הירידה מן הארץ וסיבותיה
חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר הפנים ביום י"ט
בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974):

אבקש לדעת:

1. מה הוא מספר הישראלים אשר עזבו בשנה האחרונה את הארץ והצהירו על ירידתם?
2. מה המספר המשוער של יורדים בשנה האחרונה בלא שהצהירו על כך?
3. האם נעשה מחקר לבירור סיבות הירידה, ואם כן — מה היו ממצאי המחקר?
4. כמה מבין היורדים היו ילידי הארץ?
5. כמה מביניהם ירדו לאחר שהות של יותר מעשר שנים בישראל?
6. כמה מהם היו בגילים עד 20?
7. כמה מהם היו בגילים בין 20 ל-40?
8. כמה מהם היו בגילים בין 40 ל-50?
9. כמה מהם היו בגילים בין 50 ל-60?
10. מה הן הפעולות שעושה ממשלת ישראל לשם פתרון בעיותיהם האישיות ו/או שיכנועם של אזרחים המבקשים לרדת כדי להניאם ממעשה זה?
11. מה הפעולות הנעשות להחזרתם ארצה של יורדים אשר כבר עזבו את הארץ?
12. מה הם המנגנונים העומדים לרשות פעולה זאת?

שר-הפנים י. בורג:

1. מאחר שאין כל צורך שאדם יצהיר על ירי-דו מן הארץ יוצאים האנשים בדרך כלל כמי שיוצ-אים למטרת ביקור בחוץ-לארץ.
2. אין נתונים, מן הסיבות שנמסרו בתשובה לש-אלה 1 לעיל.
3. לא, לפי מה שידוע לנו.
- 4-9. אין למשרדי נתונים והם נמצאים בוודאי בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שליד משרד ראש הממשלה.
- 10-12. הנושאים של השאלות אינם בתחום פעו-לתו של משרד הפנים.

היו"ר י. דרניצקי (יורד):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד):

איך ייתכן שלא נעשה מחקר בשאלה כל כך מרכ-זית, לבדוק מה סיבת הירידה?

שר-הפנים י. בורג:

בשאלה שלך אתה מערבב שני דברים. ראשית, בנוגע לירידה גופה אמרתי שיש לנו הצהרות של

3. הדרכים החוקיות, עליידי הוצאת צווים ואי-שורם עליידי בתי-משפט מוסמכים.

היו"ר י. דרניצקי (יורד):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

כבוד השר, האם דואגים גם לאכוף את הצווים האלה או משאירים אותם רק כצווים ערטילאיים?

שר-הפנים י. בורג:

ענתי קודם על דרכי האכיפה, כאשר רוצים לבצע.

437. העדר בית-קברות לשימוש הפליטים מן הכפרים פרוד וענאן

חבר-הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר הפנים ביום י"ג באדר תשל"ד (7 במארס 1974):

פליטי הכפרים פרוד וענאן, המתגוררים בפחונים שבשולי כפר-רמה שבגליל, מתאוננים על כי אין באפשרותם לקבור את מתיהם בתחומי הכפר ועליהם לנדוד לכפרים שכנים.

אבקש לדעת:

א. האם נכון הדבר?

ב. אם כן — מדוע אין השר מפעיל את סמכותו לאלץ את הוועדה המחוזית לתיכנון ולבנייה ואת הרשות המקומית להקצות חלקת אדמה שתשמש להם בית-קברות?

ג. אם אין כבודו מוסמך לכך, מי המוסמך?

שר-הפנים י. בורג:

א. לא היתה שום פנייה בנדון למשרד הפנים.

ב. לאור תשובתי לשאלה (א) אין מקום לשאלה זו.

ג. כנ"ל.

היו"ר י. דרניצקי (יורד):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת בן-פורת.

מרדכי בן-פורת (המערך):

כבוד השר, רציתי לדעת — אם תהיה פנייה, האם הדבר אפשרי בכפר?

שר-הפנים י. בורג:

אני יכול להבטיח שכל פנייה תיבדק היטב.

526. מצב הכנרת מבחינה סביבתית

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ה באדר תשל"ד (19 במארס 1974):

יואיל נא השר להשיבני:

1. מה הישגיה של מינהלת הכנרת במה שקשור להגנה על האגם מפני זיהומ?

2. האם התבצעו הכללים שלפיהם נאסרה הבנייה בקירבת המים והאם נפסקו גניבות חלוקי האבן?

3. מה הוא מצבו של האגם כיום מן הבחינה הס-ביבתית?

שר-הפנים י. בורג:

1. לפי הדעות נציבות המים התאושש האגם וחל שיפור רב במניעת זיהומ.

שרי-הפנים י. בורג :
ברגע זה אינני יכול להשיב.

685. התכתבות בשפה הערבית עם הרשויות המקומיות הערביות

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974) :

זה שנים מבקשות הרשויות המקומיות בישראל שמשרד הפנים יתכתב אתן בשפה הערבית, כי רבים מראשי הרשויות המקומיות וחברי הנהלתן אינם יודעים עברית. הנהגת השפה הערבית בהתכתבות עם הרשויות הערביות נחוצה גם מתוך התחשבות בשפתם הלאומית של חברי הרשויות, שהיא גם שפה רשמית בישראל.

הנני שואל :

מה בדעת משרד הפנים לעשות כדי להיענות לפניות הרשויות המקומיות הערביות ולהבטיח התכתבות אתן בשפתן — ערבית ?

שרי-הפנים י. בורג :

(1) משרד הפנים נוהג לענות למכתבים במידת האפשר גם בערבית באותם מקרים שהפנייה אליו היא בערבית.

(2) כתב מינוי ומכתבים חשובים הנכתבים על-ידי הנהלת משרד הפנים לתושבים ערבים והרשויות המקומיות הערביות כתובים בערבית בצירוף תרגום בערבית.

(3) פירוטמים, סקרים ומחקרים המבוצעים על-ידי משרד הפנים ומופצים ברשויות המקומיות הערביות כתובים בערבית.

(4) חלק ניכר מהטפסים, התעודות שבשימוש אגף העלייה והמרשם ובקשות להיתרי בנייה מתורגמים לערבית.

היו"ר י. דרניצקי (יורדן) :
שאלה נוספת לחבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
נוכח הטענות הקונקרטיות של הרשויות המקומיות, שחוזרים ומכתבים ממשרד הפנים ומהמונים על המ"ח חוות לא נשלחים בערבית, האם יכול השר להבטיח שחוזרים ומכתבים מהמשרד ומהמונים על המחוזות יהיו גם בשפה הערבית ?

שרי-הפנים י. בורג :

המדיניות של המשרד, עד כמה שהיא קיימת עד היום, הסבירתי אותה בכתב. אם יש משהו החורג ממה שאמרתי, הדבר ייבדק בחפז לב.

686. תכנון של "סקר מוניציפאלי תשל"ז—1973"

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974) :

באתרונו הופיע בהוצאת משרד הפנים "סקר מוניציפאלי תשל"ז — 1973". בעריכת מר דב רוזן. מתברר מדיפדוף בסקר, שבכל הנתונים הכלולים בו על העיריות והמועצות המקומיות אין זכר לעיריות ולי-מועצות המקומיות הערביות בישראל, כאילו לא קיי-

400 איש במשך שנה. בקשר ליתר הדברים אמרתי כתשובה, שללשכה המרכזית לסטאטיסטיקה שליד משרד ראש הממשלה יש נתונים אלה, ודרכי השאילתה מתוחות לפניך.

עקיבא נוף (הליכוד) :

לגבי שאלה מס' 3, האם נעשה מחקר לבירור סידור הירידה, השיב כבוד השר : לא. אני שואל איך ייתכן שלא נעשה מחקר בנושא כל כך מרכזי על-ידי ממשלת ישראל, שאדוני מייצג אותה לא רק כשר לענייני פנים אלא על הדוכן הזה גם כנציג ממשלת ישראל.

שרי-הפנים י. בורג :

השאלה שלך לא צריכה להיות מופנית לכתובת שלי.

684. כינון מועצות מקומיות בכפרים דיר-אל-אסד ובכנה

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974) :

זה שנים מבקשים תושבים משני הכפרים — דיר-אל-אסד (יותר מ-3,000 תושבים), ובכנה (יותר מ-2,500 תושבים) — להקים מועצות מקומיות בכפריהם.

משרד הפנים מסרב להיענות לבקשת התושבים משני הכפרים הללו בהעמידו הצעה משלו להקים מועצה מקומית אחת לשני הכפרים, דבר הנתקל בהתנגדות התושבים משני הכפרים, התובעים הקמת מועצה נפרדת בכל כפר.

עמדת משרד הפנים, הנמשכת זה שנים, מונעת משני הכפרים הגדולים האלה לממש את זכותם לרשות המ"ח קומית אשר תדאג לענייני הכפר ולפיתוח השירותים לחושביהם.

הנני שואל :

נוכח הנסיון הדומה, להקים מועצה מקומית משותפת לשני הכפרים עארה וערערה שבואדי עארה, הכשלונו שהוא נחל וחזרה למצב של שתי מועצות נפרדות, האם אין בדעת משרד הפנים לשנות את עמדתו ולהסכים להקמת שתי מועצות נפרדות גם בכפרים בכנה ודיר-אל-אסד ?

שרי-הפנים י. בורג :

לאחר שיקול גוסף, למרות היותנו משוכנעים כי אין זה לטובת התושבים, תוקמנה שתי מועצות נפרדות. הממונה על מחוז הצפון החל בהכנות לביצוע ההחלטה הזאת.

היו"ר י. דרניצקי (יורדן) :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
מתי בדעת משרד הפנים להקים את המועצות המקומיות בדיר-אל-אסד ובכנה ?

שרי-הפנים י. בורג :

האדם חי הן לפי שעון והן לפי לוח. אני על כך אינני יכול לתת לך תשובה מדויקת.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
בעוד שנתיים ?

3. מר דב רוזן, יוזם ה"סקר המוניציפאלי", הציע לחבריו בעבודה במשרד הפנים, שהתמחו בענייני רשויות מקומיות של המיעוטים ובענייני מועצות אזוריות, שאף הם יכינו סקרים מוניציפאליים, כדי להקיף את כל סוגי הרשויות המקומיות במדינה. משרד הפנים יעיר דד יומה כזאת וישקוד על פירסומם של הסקרים הללו.

718. מינוי מועצה מקומית בכפר כבול

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בניסן תשל"ד (14 באפריל 1974) :

קיבלתי העתק העצומה שנשלחה אל כבודו בשם 223 תושבים מכפר כבול ובה הם מביעים את מחאתם על מינוי מועצה מקומית ללא התחשבות בכוחות הציי בוריים השונים בכפר ותובעים מינוי מועצה אחרת. לנוכח מחלוקת זו בציבור בכפר כבול בעניין הרכב המועצה הממונה הנני שואל :

1. על-פי איזה בסיס מינה משרד הפנים את המועצה הממונה ?

2. מדוע לא הלך משרד הפנים בדרך של קיום בחירות למועצה בכבול ?

3. האם מוכן כבוד השר לקבוע ללא דיחוי מועד קרוב לקיום בחירות למועצה המקומית בכבול ובכך למסור בידי התושבים את הזכות לקבוע את נציגיהם המקומיים ?

שר-הפנים י. בורג :

1. הבסיס למינוי המועצה המקומית בכבול הוא צו המועצות המקומיות (ב), תשי"ג-1953.

2. למן הקמת המדינה מופעלת המועצה המקומית הראשונה בכל ישוב בדרך כלל על-ידי מינוי חבריה.

3. לאחר שהמועצה תתארגן ותניח את התשתית למתן השירותים המקומיים החיוניים לתושבים, ייקבע מועד הבחירות למועצה.

ד. הצעות לסדר-היום

1. הקמת סכר על נהר הירדן

גוועים מאחר שהחברה הישראלית מצאה לנכון להפכם לתעלות ביוב.

מעניין שהרשות המחוקקת במדינת ישראל היתה דווקא ערה לסכנה הצפויה ולחומרת המצב ודאגה לצייד את הממשל בכלים המתאימים, קרי, בסמכויות החוקיות הדרושות, כדי לשים קץ לזיהומם של נהרות, נחלים ושאר מקורות מים ולמנוע את סכנת זיהומם בעתיד.

חוק המים מורה, בסעיפים הרלבאנטיים לענייננו, כדלקמן: מקורות המים לעניין חוק זה הם מעיינות, נחלים, נהרות, אגמים ושאר זרמים ומקווי מים של מים חיים אדם להימנע מכל פעולה המזהמת מים. לא ישליך אדם ולא יזרים לתוך מקור מים או בקרבתו חמרים נזולים, מוצקים או גזיים, ולא יניח אותם בו או בקרבתו. אין לסלק שפכים ממפעל אלא על-פי תכנית שאושרה על-ידי נציב המים או הוכנה על-ידו.

עכשיו אני קורא סעיף מסעיפי החוק מלה במלה: (א) נוכח נציב המים כי נגרם זיהום מים, רשאי הוא

מות בישראל נצרת, שפרעם ועוד 48 המועצות המ-קומיות הערביות. אפילו ברשימת הרשויות המקומיות (עמודים 530-531) אין המחבר מוצא לנכון להזכיר את הרשויות המקומיות הערביות. בכל הספר עב-הכרס, שהוא בן 570 עמודים ומכיל נתונים רבים על הר-שויות המקומיות בישראל, יש רק עמוד אחד (עמוד 567) המונה את שמות הרשויות המקומיות בלבד ושנת הקמתן, ותו לא.

הנני שואל :

1. אם משרד הפנים מוציא סקר מוניציפאלי על הרשויות המקומיות בישראל, מדוע הוא מתעלם לאר-רך כל הסקר מקיומן של הרשויות המקומיות הערביות בישראל ?

2. האם אין בעובדה זו עידוד למדיניות אפליה כלפי הרשויות המקומיות הערביות ?

3. האם אין בדעת השר להוציא מהדורה חדשה של הסקר, אשר תכיל נתונים על-אודות הרשויות המקומיות הערביות בדומה לכל יתר הרשויות ?

שר-הפנים י. בורג :

1. הסקר המוניציפאלי תשל"ג — 1973 הוא מעין מהדורה מורחבת ומעודכנת של הסקר המוניציפאלי הראשון שיצא בשנת 1968.

הסקר המוניציפאלי — הראשון כמו האחרון — נערך ביומחו של מר דב רוזן, מנהל המחלקה לעיריות ולמועצות מקומיות עבריות, ולכן אין בסקר פרטים לא על עיריות ומועצות של המיעוטים ולא על 47 המועצות האזוריות, אלא העורך מצטמצם בתחום יי-עותיו ומומחיותו.

2. לא, כשם שאין בכך משום אפליה לגבי המו-עצות האזוריות המקיפות את הסקטור ההתיישבותי ברחבי המדינה.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו) :

הכנסת תעבור לדיון בהצעות לסדר-היום שיושב-ראש הכנסת והסגנים הכירו בדחיפותן. רשות הדיבור לחבר-הכנסת בארי להצעתו לסדר-היום: הקמת סכר על נהר הירדן.

ידידיה בארי (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעת הדיון לפני שבועות מספר בעניין צחנת הירקון אמר מהנדס התב-רואה למחוז המרכז, מר פליישר: "הירקון היה פעם נחל, כיום אין אנו דנים עוד בזיהום נחל". באותה הזדמנות העיר הממונה על מחוז המרכז, מר אברהם חיון: "כל הנחלים והנהרות בישראל הפכו לתעלות ביוב".

הצהרות אלה לא הושמעו מפהם של דוברי האופ-רזיציה או מפי אקולוגיסטים פאנאטיים. מר חיון ומר פליישר הם נציגי הממשל. ואכן, הנחלים והנהרות מעי-דים על עצמם. נחל קישון, נחל אלכסנדר, נחל היר-קון, נחל שורק, נחל קדרון — אלה ואחרים גוועו או

המים במקום כדי לאפשר שאיבתם על-ידי מכונני המים של הישובים. לא זו המסגרת לדון בפרטים הטכניים של הסכר המתוכנן, אף-על-פי שהתכנית המפורטת וה"מפה נמצאים בידי כאן. די לציין כי לפי טענת מתכ"ננו נועד הוא למנוע זרימה מיותרת של מים מן הכנרת לירדן, מים שאינם מנוצלים על-ידי הישובים במורד הירדן לצורך עצמי.

ברם התוצאה הטבעית של החסכון במים העודפים תהיה הפיכת הירדן לתעלת ביוב פתוחה שאליה יזרמו בעיקר מי המעינות המלוחים מחלקה הצפון-מערבית של הכנרת, מי ניקוז, שפכים וקולחים של הישובים הסמוכים לכנרת וכן של העיר צפת; ששכי תעשה ממפעלים בעמק הירדן ובגליל התחתון. כל זאת, הפעם, בעקבות תכנון, בחינת סוף מעשה במח"שבה תחילה. הנסיון במקומות אחרים בארץ לימדנו כי התפתחות זו פירושה מבחינה אקולוגית מטרדים חמורים של ריח, יתושים, גזאים ועוד פגעים לתושבי הסביבה וחסול אחר נוסף של גוף וטבע בארצנו. כלום פלא הדבר שהמועצה האזורית עמק הירדן וה"מועצה המקומית מנחמיה מתנגדות בחריפות לתכנית המוצעת? הרי כבר לפני שנתיים התרעו חברי-הכנסת יוסף תמיר מפני ההתפתחות האמורה של חסיל הירדן כנהר. היה זה במלאת שנה לקיומה של ועדת האקולוגיה.

אדוני השר, נשכח נא לרגע שאנוכי איש הארץ פוויציה ואתה איש הממשלה. הרשה נא לי לפנות אליך כדבר דור אל קודמו. אנוכי נמנה עם דור שמקובל לתאר אותו כקשוח, כנוקשה, כבו לסנטימנטים. אבל אתה, אדוני, נמנה עם דור המייסדים בעלי הרגש. מה אירע לבני דורכם בשנים האחרונות, אדוני השר? עליתם ארצה להקים בית יהודי לאומי דווקא כאן בארץ-ישראל הואיל וחסרתם שזו ארצנו. מה הם הא"תרים המיוחדים שארמו לכם זאת? אילו מקומות נק"שרו באסוציאציה שלכם עם ארץ-ישראל? כלום שכח"תם את התפקיד שהירדן מילא בהקשר זה?

חובבי ציון הראשונים, בשירים "במקום שם ארזים" הדגישו: "שם ארזים ועבים ישקו וגלי הירדן בשטף יוצקו". אימבר, בשירו "הלאה, ירדן", ציין: "הל"אה, ירדן, הלאה זול! יהמו גליו... מסילת ציון לנו סול — בחנו אחריו...". ומשוררנו הלאומי, חיים נחמן ביאליק, בשירו הראשון "אל הצפור", שואל: "ימה שלום הירדן ומימיו הבהירים?" מה תשובתך, אדוני השר, מה תהא תשובת כלנו, אדוני היושב ראש, לשאלה "מה שלום הירדן ומימיו הבהירים"?

יוסף תמיר (הליכוד):
יהמו שפכיו.

ידידיה בארי (הליכוד):

לאלה שגדלו בארץ, להם היה הירדן, ראשית, נהר בעל משמעות היסטורית לאומית; שנית, אתר טבע ונוף שאין שני לו. גם בארץ חוברו שירים נפלאים בנושא הירדן. והנה בהמשלה להמית את הירדן; גרוע מכך, לעשותו מוקד צחנה, מקור מטרדים, במקום שמורה היסטורית ושמורת טבע בעת ובעונה אחת, אתר בעל משמעות לאומית ומקום חיווה ונופש לבני-אנוש. שחקן התיאטרון מאיר מרגלית ז"ל הקדיש את ימיו האחרונים למחזה מפרי עטם שלו ושל עדה בן-נחום — "איפה ארץ-ישראל?" הוא השתדל להציג

לצוות על מי שגרים לאותו זיהום לעשות את כל הד"רש להפסקת זיהום המים, להתזרת המצב לקדמיותו לפני שנגרם הזיהום ולמניעת הישנותו של זיהום המים, הכל כפי שיפורט בצו. (ב) לא נתמלאו הוראות צו לפי סעיף קטן (א) תוך זמן סביר שנקבע בצו, רשאי נציב המים לעשות את כל שפורט בצו, על חשבון מי שגרם לזיהום.

בחוק רשויות נחלים ומעיינות, שנתקבל ב-1965, הוסמכו השרים — והשרים לעניין זה הם שר החקלאות ושר הפנים — להקים רשות נחל פלוני או לחלק ממנו, למעיין או לכל מקור מים אחר. תפקידה של רשות נחל הוא לתכנן ולבצע בין היתר: "הסרת מפ"גני תברואה הכרוכים בזיהום הנחל או מקור המים או בזרימתם המשתנית של מימיו; שמירת הגוף ומת"נות הטבע לאורך הנחל בשתי גדותיו או מסביב למעיין, למעט נחל ומעיין שבתחומי גן לאומי או שמורת טבע".

נוכח זיהומם של הנחלים והנהרות בישראל ובשים לב לסמכויות שהוענקו לממשל ולחובות שהוטלו עליו בחוק אפשר היה לכאורה לצפות לפעולה נמרצת לה"צלת הנהרות והנחלים; לנקיטת צעדים דראסטיים נגד הזאתרים במישרין לזיהומם ונגד אלה שבתחום שיפ"ר טם המוניציפאלי גורמים אלה פועלים; ליציאה במסע ציבורי רחב וליצירתה של דעת קהל.

אני שואל אותך היום, אדוני שר החקלאות: מה עשה משרדך, משרד החקלאות והרשויות הכפופות לך — קרי: נציב המים — כדי להפסיק זיהומם של נה"רות ונחלים וכדי למנוע את התופעה להבא? זיהום של איזה נחל או איזה נהר מנעתם? זיהום של איזה נחל או איזה נהר הפסקתם? לכמה נחלים הקימותם רשות מיוחדת כדי למנוע זיהומם וכדי לשמור על הגוף ועל מתנות הטבע לארכם? אילו דוגמה ניתנה לציבור במה שנוגע לדאגה לקיומן של הוראות חוק? פעם נוספת הו"כ, לראובנו, כיצד אפשר במדינת ישראל להפר חוקים ברשי גלי ואין פוצה פה ומצפצף, להוציא את מותמי הנחלים שאכן מצפצפים.

מה טוען נציב המים כאשר הוא נשאל על צעדי, בעבר ובעתיד, למניעת זיהומם ולהפסקת זיהומם של נהרות ונחלים? — על הרשויות המקומיות לדאוג לכך ולנקוט את הצעדים הדרושים. זוהי תשובתו.

באחד המכתבים שכתב בעת האחרונה בעניין נהר הירדן אומר נציב המים בין היתר: "מר בנימין שליטא — הכוונה לראש המועצה המקומית מנחמיה — יכול היה להפעיל השפעתו במעצה האזורית על מנת למנוע את זיהומו במידה הקיימת כיום".

אך כפי שעולה בעליל מסעיפי החוק שהובאו לעיל אחראי לכך נציב המים בכבודו ובעצמו, ולביצוע תפ"קידו זה מוקנות לו סמכויות רחבות ביותר. עמדתו של נציב המים אינה אלא התחמקות והשתמטות ממילוי חובותו החוקיות.

כאילו אין די במחדלי הממשל, נעשים על-ידי מע"שים שבהכרח הביאו ומביאים לזיהומם של נהרות ונחלים. באיזה נהר מדובר הפעם? לא פחות מנהר הירדן. סמוך לקיבוץ אלומות עומדת הממשלה, באמ"צעות תה"ל ו"מקורות", להקים סכר נוסף על אלה הקיימים, ליד דגניה — סכר המבקר של הירימה של מי הכנרת לירדן; וליד ביתניה — סכר המביא לאיגום

כדי לעצור זרימת מים עודפים מהכנרת לים-המלח. הסכר הזה איננו ממלא את תפקידו, ולפי הערכת מומחים מוזרמים בכל שנה 10—15 מיליון קוב מים מהכנרת לים-המלח מפני שבסכר הקיים אי-אפשר לזרז את כמות המים הדרושה בשביל המשאבות. על כן תכננה "מקורות" תכנית לבנות סכר יותר משוכלל שיוכל לווסת את כמויות המים המוזרמות באמצעות פיקוד. אלקטרוני, כדי שיוזרמו לירדן רק אותן כמויות המים הדרושות בשביל עמק הירדן ותימנע זרימה של מים נוספים לים-המלח. זאת התכנית.

יש התנגדות לתכנית הזאת מצד כמה ישובים בעמק הירדן. התכנית מתבססת על העובדה שבמשך כל השנים מוביל למעשה הירדן מדרום לסכר הזה רק מים מלוחים, מתעלת המים המלוחים שבנינו כדי להטות את המלחים מים הכנרת, והוא מוביל נוסף לכך גם מי ניקוז משטחי עמק הירדן. נוסף לכך מוזרמים לירדן במשך כל השנים חלק ממשקי עמק הירדן את מי הביוב שלהם, לא מטהורים, וכך עושים גם מפעלי התעשייה בעמק הירדן. "ספן" מוזרימה את השפכים של המפעל לירדן. זה נמשך כבר שנים רבות. החשש של הישובים הוא שאם ימנעו כניסתם של מים נקיים מהכנרת לירדן הרי זה ירע את המצב הקיים. ניכול להיות שזה נכון. התשובה לכך היא שיש למנוע את הזרמת מי הביוב לירדן.

יוסף תמיר (הליכוד):

נכון.

שר-ההקלאות ח. גבתי:

כי פה נעשה דבר מעניין. בדרך כלל בהרבה מאוד ישובים מטהרים את מי הביוב ומשתמשים בהם להשקייה —

יוסף תמיר (הליכוד):

לא רק ישובים, גם תעשיות.

שר-ההקלאות ח. גבתי:

כאן קמה צעקה בעמק הירדן: לא רק שהם לא מנצלים את מי הביוב שלהם, אלא כדי למנוע את המטרדה הם דורשים גם להוביל מיליוני קוב מים מהכנרת כדי לשמור על המצב הקיים בירדן.

אנחנו עושים עכשיו פעולה נמרצת להסדיר את עניין מי הביוב של משקי עמק הירדן. יש לנו התכנית הגדולה המבוססת על המילווה של הבנק העולמי לעניין מי הביוב. זאת התשובה למצב. שימישכו להזרים מי ביוב, וכדי לנקות נבנו 5, 10, 15 מיליון קוב מים — זה לא מתקבל על הדעת. הנכון הוא שאנשי עמק הירדן יושבים על-ידי הכנרת. אין להם ההרגשה שחבל על כל טיפה, כמו שיש למשקים בנגב. והם אומרים: לא מדובר ב-10 מיליון קוב מים אלא ב-5 מיליון, זה לא שפיע על רמת פני המים בכנרת. 5 מיליון, 10 מיליון קוב מים — בשבילנו היום זה דבר גדול. כדי להוסיף עוד 10 מיליון קוב מים ממקור כלשהו יש צורך להשקיע עכשיו לפחות 20—30 מיליון לירות. וכאן התביעה היא שנמשיך לבזבז את המים האלה.

על כן אנחנו רואים את המוצא באכיפת החוק על ישובי עמק הירדן שיהיבם לטהר את מי הביוב, ואז לא רק גרויות את המים מהכנרת הוזרמים לירדן;

את המחזה בפני כל פורום אפשרי, לרוב ללא כל תמורה כספית, ובעיקר לפני הנוער, כאשר מטרתו המוצהרת הייתה אחת: לשכנענו כי גם בעידן הטכני-גולוגי, בעידן התיכנון, אל לנו, בשום פנים, להשחית את יפי ארצנו, אל לנו לחסל אותם מקומות שיש בהם כדי להשיב את הנפש כשמחנק הבטון והמלט גובר ללא נשוא.

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, חרף הצורך בבנייה מגורים, בכבישים, במים, בחשמל, בחרושת ובתעשייה, ניתן וניתן לקיים את צוואתו של מאיר מרגלית ז"ל — אם באמת ובתמים נרצה בכך.

אדוני השר, בסמכותך לסטל, מבחינה אקולוגית, במקורות המים. במקום להמשיך ולעשות את הנהרות והנהלים לתעלות ביוב, עצור את תהליך המתחם ודאג לשקמם. אם זאת תעשה, תזכה לתמיכתם של כל חלקי הציבור והבית, אופוזיציה וקואליציה כאחת. אני מציע איפוא לקיים דיון בנושא.

היו"ר י. דרניצקי (יורד):

רשות הדיבור לשר ההקלאות, לתשובה להצעה לסדר-היום.

שר-ההקלאות ח. גבתי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לעומת דברי השירה של חבר-הכנסת בארי אין בפי, לצערי, אלא דברי פרוזה, פרוזה המורה מאוד.

השאלה שנשאלה כאן: מה קורה לירדן? — אפשר היה לשאול אותה כבר לפני חמש-עשרה שנה. כאשר בנו את מפעל המים הארצי, את מוביל המים הארצי, נחתך גורלו של הירדן דרומה מהכנרת. מוביל המים הארצי מבוסס על כך שישאבו מהכנרת את כל כמות המים שאפשר לשאוב מבלי לפגוע במצבה ולא לרדת למטה מרמה מסוימת. לשם כך קיים סכר על-ידי דגניה שלמעשה מונע זרימת מי הכנרת לים-המלח ומאפשר את עבודת המשאבות של "מקורות", אותן המשאבות השואבות את המים למוביל הארצי. אפשר לפתוח את הסכר ולתת למים לזרום לירדן, שיהיה לנו שם ירדן יפה, ולשתק את המשאבות המספקות את המים לחלק הגדול של מדינת ישראל, גם בעיר וגם בכפר.

זהו המצב. אני חושב שבכמה הזדמנויות העמדתי את הכנסת על מצב המים בארץ. רק לפני כמה חודשים היינו כולנו אחוזה חרדה מה יקרה למקורות המים אם חס ושלום החורף הזה לא יהיה גשום. קרה לנו נס. עכשיו שאננו קצת לרווחה. אין כל בטחון מה יהיה בעוד שנה, שנתיים, שלוש שנים, אם תהיה סדרה של שנים שחונות. צריך איפוא לראות את המצב לא רק מנקודת-הראות של האקולוגיה ולא רק מנקודת-הראות של הנוף, כי אם גם מנקודת הראות הפרטית זאת מאוד: איך להבטיח את אספקת המים של ישראל, לעיר ולכפר, לתעשייה ולחקלאות.

מה קרה, או מה עניין התכנית של בניית הסכר הנמשש נושא להצעה לסדר-היום?

הסכר על-ידי דגניה מונע כניסת מים לירדן מהכנרת. אולם הואיל ומדרום לסכר יש כמה מכוני-שאיבה של משקי עמק הירדן המספקים את המים לשדות בעמק הירדן, פותחים את הסכר ומוזרמים מים לירדן כדי לספק את המים למכוני-השאיבה. מדרום למכוני-השאיבה הוקם לפני כמה שנים סכר פרימיטיבי מאוד

יודיה בארי (הליכוד) :

אני מסכים להעברת העניין לוועדה, אבל אני מציע שהוועדה תהיה ועדת הפנים שהיא המטפלת בנושאים אלה.

היו"ר י. דרניצקי (יודין) :

במקרה זה יש הסכמה להעביר לוועדה, וועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה. יש לנו איפוא הצעה אחת בלבד: להעביר את הנושא לדיון בוועדה. נצביע.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת נתקבלה.

נרוויח גם את מי הביוב עצמם שאפשר יהיה להשתמש בהם שימוש חוזר לצרכי השקיה.

זהו המצב וזה העניין. אינני מציע להעסיק את מיליאת הכנסת בעניין זה. אני מציע, כדי לברר את העניין בירור יסודי ולשמע גם את אנשי הירדן, להעביר את הדיון הזה לוועדת הכלכלה של הכנסת שהיא המטפלת בכל ענייני המים.

היו"ר י. דרניצקי (יודין) :

שר החקלאות מציע להעביר את הדיון בהצעה לסדר-היום לוועדת הכלכלה. אני שואל את חבר הכנסת בארי אם הוא מסכים להצעת שר החקלאות.

2. החלטת משרד השיכון להביא חברת בנייה יוגוסלבית לבניית דירות

היו"ר י. דרניצקי (יודין) :

הכנסת תעבור להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת יצחק מודעי: החלטת משרד השיכון להביא חברת בנייה יוגוסלבית לבניית דירות. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מודעי.

יצחק מודעי (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילו היה משרד החקלאות חותם חוזה ליבוא תפוזים ואשכוליות לישראל, היה הציבור משתומם והכנסת היתה נזעקת. אך כאשר משרד השיכון עומד לחתום על חוזה עם חברה יוגוסלבית להבאתן ולהקמתן של אלף דירות — אין פוצה פה ומצפצף, משל אין חול, אין סיד, אין מלט ואין מים בישראל. והרי ידוע שהמרכיבים הללו יחד עם העבודה הם 80% מההשקעה בבנייה.

החלטת משרד השיכון להביא ארצה חברת בנייה יוגוסלבית על פועליה, על מתקניה, ועל חמרי הבנייה, כדי לבנות אלף דירות לשיכון עולים, מחייבת עיון בשלוש שאלות. השאלה הראשונה, אדוני השר: כיצד הגענו לכך שעלינו בכלל לייבא דירות מחוץ לארץ? השאלה השנייה: האם דירות הן היבוא הרב טאבילי ביותר למשק הישראלי? והשאלה השלישית היא: אם צריך כבר לייבא — מדוע דווקא מיוגו סלביה ה"יודיותית"?

אבל בטרם נבחן את השאלות הללו אחת לאחת, יורשה לי, חברי הכנסת, להבהיר כי הנימוק של שייכות לעולים דווקא אולי נשמע משכנע, אבל הוא אי-ננו ענייני כלל ועיקר. זה נשמע טוב, שיכון לעולים. אבל הבנייה לעולים אינה במטרים מרובעים אפילו 10% מסך כל הבנייה בארץ. היא אינה אלא 25% מסך כל הבנייה למגורים בארץ, ורק כמחצית הבנייה הציבורית למגורים. משמע שאפילו תהיינה תחזיות העלייה ורודות ביותר השנה, עדיין ניתן להעתיק תקציבים ואמצעי בנייה מיעדים אחרים של ענף הבנייה אל שיכון עולים, שהוא בוודאי חשוב ויקר לכולנו, אלא אם כן אין מדיניות בענף הבנייה בכלל. וכאן אני מגיע לשאלה הראשונה; כיצד הגענו בכי ללצורך לייבא דירות?

אומרים לנו כי בעיית השיכון לעולים היא בעיית קרה בעיה של זמן, שהיינו שהמבנים דרושים בדחי-פות עוד השנה, בעוד שמשרד הבנייה בארץ הוא שנתיים או שלוש שנים. אבל אני שואל: האם לפני שנתיים או

שלוש שנים לא היו צרכי השיכון, לרבות שיכון לעולים, ידועים? התשובה היא, וכבר שמעתי את התשובה הזאת: כן, הם היו ידועים, אבל אי אפשר היה להכין את המבנים, משתי סיבות: הראשונה — העדר אמצעים כספיים מספיקים לכל צרכי המדינה; והשנייה — צימצום מכון של תקציבים נוכח האינפלציה הדרת. זאת התשובה שניתנה לנו על השאלה מדוע לא נקטו אמצעים, מדוע לא הוכנו התכניות ומדוע לא הוחל בבנייה לפני שנתיים או שלוש שנים.

באשר לאמצעים הכספיים — כלום דווקא השנה, העמוסה בצרכי בטחון ענקיים, נותרים לנו יותר אמצעים לבנייה, לשיכון בכלל ולבנייה לעולים בפרט? דווקא השנה? לפני שנתיים או שלוש שנים לא היו תקציבים, ואילו השנה, כאשר התקציב הוכפל, כאשר תקציב הבטחון שאינו בשליטתנו הוא ענקי, פתאום נתגלו מקורות תקציביים גם לצרכים הללו? אלא מאי? בכורח המציאות אנו נאלצים אולי עכשיו לבנות יותר, ממשכנים את עמלנו, את תוצרתנו, את חסכונויותנו בעתיד, כדי לעמוד בצרכי ההווה הדחופים. אבל את זה הרי ידענו ואת זה יכולנו לעשות גם לפני שנתיים או שלוש שנים, בתיכנון, אגב הקמת מפעלים לבנייה מתועשת, בהדרגה ובמחיר סביר, והעיקר — באמצעי בנייה ישראליים, ולא לשלם עכשיו מחיר עתק ולעמוד נוכח הכורח לייבא מבנים, פועלים וחמרי בניין.

ובאשר לבלימת האינפלציה — ודאי ידוע לחברי הבית כי ברבע השני והשלישי של שנת 1973 יום קודמו של שר השיכון הנוכחי מסע שינועו שלמי נתבקשו הקבלנים לצמצם בהיקף התחלות הבנייה, ואף עשו זאת. האם אז לא היה ידוע היקף הצרכים לעולים, לזוגות צעירים, למשפחות ברוכות ילדים, לקיבוצים, למושבאים, לאזורי פיתוח? אלא שאז היו שיקולים משקיים כוללניים: האינפלציה הדוהרת. אני שור אל: האם בשנת 1974 נבלמה האינפלציה? האם אין לנו השנה הדאגה הכלל-משקית, האקוטית, הדאגה שהיתה גם לפני שנתיים ושלוש שנים, והאם אפשר להגדיל השנה את ההשקעות הממשלתיות בבנייה בלבד ב-50%, 6.5 מיליארד לירות בנזיל כוללת בארץ ל-9.5 מיליארד לירות? וגם אם נוציא מהחשבון הזה את החלק הבטחוני וצרכים הכרחיים של בריאות וחינוך, גם אז יש הגדלה של 50% לשיכון בלבד. לפני שנה — צימצום הבנייה בגלל שיקולים של אינפלציה; השנה, במצב של אינפלציה דוהרת, מטורפת —

טומאציה בבנייה. אבל, שוב, זה מעשה ידי אדם ולא מידי שמיים. השקעה באוטומאציה ותיעוש היא בישראל השקעה גרסיטית. בעוד ששכר העבודה מחושב כולו כהוצאה לצרכי מס הכנסה, הרי הפחת במכונות וציוד מחושב לפי ערך אנאכרוניסטי של המחיר ביום הקנייה. אין פלא שהמשקיעים אינם מעוניינים לתעש ואינם מעוניינים להנהיג אוטומאציה. כך קרה גם לגבי תיעוש הבנייה. עכשיו רצים לתיעוש, כי באו מים עד נפש.

אולם אין טעם לבכות על חלב שנשפך. היום יש מחסור כללי בידיים עובדות. והשאלה היא: האם הפתרון המשקי הנכון הוא יבוא פועלים יוגוסלביים? רבותי חברי הכנסת, האם כוח-האדם המצוי בישראל עושים את השימוש המשקי הנכון, המתוכנן? האם נכון להשתמש בכוח-אדם? ואני מביא דוגמה שאינה מוכרת לי היטב — לייצור גרבוניים, ייצור המייד עד בחלקו ליצוא, או מוטב להעסיק כוח-אדם זה בבניית בתים ועליידי כך לחסוך יבוא בתים ואפילו יבוא פועלים מיוגוסלביה? רבים המוצרים בשוק המקומי שחיוניותם מוטלת בספק, ואף אינם נושאים מסים כבדים; רבים המוצרים המיועדים ליצוא שהערך המוסף שלהם הוא שולי בלבד. האם אין זה נכון במצב זה להעתיק כוח-אדם מענפים אלה לענף הבנייה שמר-כיב העבודה בו הוא למעלה מ-40%? ההוצאה על כוח-אדם מיובא היא 100% במטבע זר, וההוצאה במס-גרת של עיסקה מקיפה להספקת בתים היא גדולה פי כמה. אם הכל נובע ממחסור בכוח-אדם, הרי לא זה בלבד שנשלם בייקור בגלל מחסור זה אלא נשלם בדולארים שעה שאנו מייצרים מוצרים לשוק המקומי וליצוא שאינם מכניסים אפילו חלק מהדולארים המוצאים.

אני רוצה להבהיר מיד שצריך לתכנן את כל מרכיבי המשק. הדוגמה שאנו דנים בה היום מראה בעל-ליל את חוסר התיכנון. ובמיוחד צריך לתכנן את כוח-האדם בגלל האספקט האנושי והצורך בזמן ניכר להכשרתו של האיש ולהתאקלמותו.

אבהיר מיד שאין כוונתי לתיכנון נוסח המשטר הקומוניסטי הכופה מקום עבודה. אפשר ואפשר לומר את זרימת כוח-האדם בהתאם לצרכי המדינה באמצעות תקציב המדינה, חוקי המסים והחוקים הסוציאליים של המדינה, דבר שידוע לעשותו יפה מאוד בתחומים אחרים.

חברי הכנסת, נושא זה שאנו מדברים עליו עכשיו הוא דחוף ביותר, כי רק הבוקר קראתי שהתחלות הבנייה בארבעת התודשים הראשונים של שנת 1974 קטנות ב-45% מהתחלות הבנייה בתודשים המקבילים של שנת 1973. פירוש הדבר שכבר היום אנו זורעים זרע פורענות לעוד שנתיים. ולא סגי בדיבורים לגבי דברים אשר יקרו בעוד שנתיים. לגביהם אפשר להתחיל לפעול היום ולתקן את הדברים. עד כאן לגבי שאלת יבוא הבתים בכלל.

כידוע, מדינת ישראל כבר ייבאה לפני שנתיים בתים טרומיים מיוגוסלביה, ואומרים לי כי בהגיע הבתים האלה לישראל היו תאוות לעיניים, אך היום, לאחר תקופת מגורים של שנה או שנתיים, הקירות מתקלפים בחלקם ונבקעים והם כחרס הנשבר. אמר לי שר השיכון החדש כי הפעם מדובר במבנים אחרים לחלוטין, מבנים בני ארבע קומות שטיבם נברק היטב ונמצא

הרחבה ענקית של הבנייה בגלל צרכי שיכון הידועים מכבר. ולזה קוראים: "מדיניות", ועוד מוסיפים לכך: "נבונה".

ועוד: בישראל לא קיים משרד בנייה, וכל משרד ממשלתי עושה שבת לעצמו בנושא הבנייה. החלוקה התקציבית והתיאום האדמיניסטרטיבי בין המשרדים אינם עונים על הבעיה, שכן מדובר במשק שאין לו היום אמצעי בנייה די הצורך לספק את צרכיו. לפי-כך נאבק כל משרד ממשלתי בפני עצמו במשרד האחר על האפשרות לבצע בנייה במלוא התקציב העומד לרשותו. ולא במקרה אמרתי "במלוא התקציב", ולא "במלוא התכנית" שהתקציב כלל אותה. כי המצב המייד תואר מביא לתחרות בין המשרדים, להאמרת מחירי רים לוליינית, וההוצאה במקרה הטוב ביותר היא שכל המשרדים יוציאו את כל תקציבי הבנייה שלהם, אבל יבצעו רק חלק מתכנית הבנייה שנכללה באותו תקציב. זה במקרה הטוב. במקרה בישי אין המשרדים מספיקים אפילו להוציא את תקציב הבנייה שלהם.

פועל-ליצוא נוסף, לא פחות חשוב, מהמצב הזה הוא שבסופו של דבר מה שנבנה בפועל בשנת תקציב בכל משרד הוא מקרי, לא על-פי סדר העדיפויות שלו, וכך מבוצעות אותן התכניות המבטיחות יותר רווחים לקבלנים, כי אז הם מוכנים לבצע אותן. לא כל שכן שיתכן במצב זה — וזה קורה לנו כל שנה — שמשרד אחד ישלים את כל תכנית הבנייה שלו, בעוד שמשרד אחר לא ישלים אלא את חלקו, ושוב לא על-פי סדר עדיפות ממלכתי.

הוא שאמרתי: התיכנון התקציבי והאדמיניסטרטיבי אינם יכולים להבטיח ביצוע לפי סדר עדיפויות ממלכתי כלל, ועל אחת כמה וכמה שאין חסכון בתכ-ציבים ויעילות המבטיחה טיב ומחירות ביצוע.

עד כאן, חברי הכנסת, לשאלה כיצד הגענו לכך. היה פלא אילולא הגענו לכך בתיכנון הזה.

אבל אפילו הכל מתוכנן, הכל מתואם, הכל מבויצע, הכל שפיר בתיאום הבנייה בישראל, ועדיין אין אמצעי בנייה במידה הדרושה לספק את כל הצרכים היום — האם באמת הפתרון הוא יבוא בתים מחוץ-לארץ? מה דרוש לבנות בתים? דרושים חול, סיד ומלט המצויים בשפע בישראל. אמנם זכורה לנו תקופה שבה היה מחסור במלט. בארץ שמאבניה אולי לא נחצוב נחושת ומהרריה לא נחצוב ברזל יש מלט בשפע. אבל כנראה צריך היה להגן על אינטרס, על מונופולין שניתן לחברה הסתדרותית. היום עומדים להוסיף כושר ייצור של 900,000 טון מלט בהרי ירושלים ו-300,000 טון בצפון הארץ. האם צורך זה התיברר עכשיו, או שצריך היה להגן ולשמור על אינטרסים ולפיכך, כמובן, אי-אפשר היה לבנות במדינה רבת החול, רבת הסיד ורבת המלט? אבל נאמר שיש מחסור ארעי במלט. הרבה יותר כדאי לייבא מלט מאשר בתים. מלט הוא רק מרכיב אחד בתחשיב ובדולארים שצריך להוציא.

כמובן, יש בעיה קשה של כוח-אדם החסר בישראל. והוא חסר למרות התוספת הענקית מאז שנת 1967, ולמרות התוספת של העלייה. אולם, רבותי, הפתרון של יצירת כוח-אדם לעדיפות ממלכתיות איננו ביבוא כוח-אדם יוגוסלבי. יש אבטלה סמויה במשק, נגיית שחיתולת הוא תהליך איטי. היו בעיות של תיעוש ואי-

להודיע כאן בשם יושב-ראש הוועדה כי במקרה זה תסיים ועדת הכלכלה את דיוניה בנושא תוך שבועיים, ולמרות הדחיפות — ואני מאמין שיש דחיפות רבה בנושא — שבועיים לבדיקה פאראלמנטארית הם בהחלט זמן קצר נוכח הנוחה ממשלתית בת שנים.

היו"ר י. דרניצקי (יודו):

רשות הדיבור לשר השיכון, לתשובה להצעה לסדר-היום.

שר-השיכון י. רבינוביץ:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הנכון הוא — וזאת אני רוצה לומר לחבר-הכנסת מודעי — שאכן פצו פה וציפצפו מעל גגות רבים לגבי הטראנסאקציה עם היוגוסלבים והעניין התברר כפורור מים שונים, במשך חודשים, מאז נכנסתי לתפקיד, בהסתדרות פועלי הבניין, באירגון הקבלנים ועם חברות קבלניות שונות המכירים את מצב הבנייה בארץ, והם נתנו את הסכמתם מכיוון שהם מכירים את המצב נכון. ח"ה, גם אני יודע שכאשר בונים בית בארץ צריך שיהיה חול וצריך שיהיה סיד.

אינני רוצה בתשובתי להתפרס על פני מרחבים רבים בתחום הכלכלי ואהיה צמוד לנושא. אבל, חבר-הכנסת מודעי הנכבד: איך הגיעה מדינת-ישראל לכך שהיא צריכה להביא אלף בתים מיוגוסלביה, וכן בתים מוכנים ממקומות שונים בארצות-הברית? איך הגענו לזה? ובכן, אשר לצרכי הדיוור ליעדים סוציאליים, לא הייתי מקשיב בנקל לעצה שאתה משיא והייתי, נאמר, מעביר בתים הנבנים למשכנות עוני או לזוגות צעירים או לחיילים משוחררים. לא בנקל הייתי נותן ידי לטראנסאפרים שאתה מציע כאן. ובכן, צרכי הדיוור ליעדים סוציאליים של המדינה גדלו בשנים האחרונות מעבר ליכולת הפיסית של ענף הבנייה לספק את כל הצרכים. הגידול במספר הווגות הצעירים הניי שאים מדי שנה, הצורך לזרז מתן פתרונות לדיירי דיור צפוף ופגום, הגידול בעלייה, בעיקר ב-1973/1972, כל אלה גרמו ללחצים כבדים, שתשומות הבנייה, וכל עיקר כוח-האדם, לא יכלו לעמוד בהם. אלף היחידות שייובאו מיוגוסלביה מיועדות לקליטת עלייה, תחום שבו המצוקה קשה במיוחד. חברי הכנסת יודעים כי בשנים 1970—1973 הגיעו לארץ 200,000 עולים, ואנו שמחים על העולים החדשים. מאז תחילת 1972 ועד חודש זה הגיעו לארץ 120,000 עולים. משרד השיכון נתן פתרונות ל-55,000 משפחות של עולים חדשים, אך זה עדיין אינו מספיק וכיום גרים כ-10,000 משפחות ובודדים במקומות ארעיים שונים ומחכים לדיור.

את הרקע למצוקה המיוחדת שאנו נמצאים בה בתחום הדיור עולים אפשר להבין בהביאנו בחשבון את השפעות מלחמת אוקטובר על הבנייה, בעיקר ברבע האחרון של 1973 וברבע הראשון של 1974. ביקשתי להעריך את השפעות מלחמת יום הכיפורים על מצב ענף הבנייה בארץ ומתברר לפי הנתונים שבידינו, כי במצע גמר בבניין של 10,000—12,000 דירות חודשו, בלל המלחמה וכן נמנעה התחלת בנייה של 10,000 דירות. דומני כי לאחר שאני אומר את הדברים האלה אין כלל צורך להסביר מה פירושה של דחיית גמר בנייתן של 10,000 דירות, לפחות בעקבות המלחמה, ומה ההכרח הדחוף, מכל מקום, להגיע לאפשרויות

ראוי על-ידי מומחי משרדו, יורשה לנו, אדוני השר, נוכח הכשלות של העבר הקרוב ונוכח העובדה שמדובר באותם מומחים מאותו משרד, לפקפק בכושר השיפוט שלהם ולתבוע כי גם מומחים מחוץ למשרד השיכון יוכנסו בסוד העניין בטרם יוכרע. ידוע לי כי גם חברות ממדינות אחרות, באירופה ובארצות-הברית, הציגו לנו מבנים למכירה. גם הם מתאימים לצרכינו, וגם הם בעלי טיב מעולה, ותנאי הקמתם דומים לאלה שהווי-מנו מיוגוסלביה ואף טובים מהם. מדוע, אם כן, בחרנו בהצעה היוגוסלבית? השיקול הטהור ביותר יכול להיות חסכון בכסף; בחרנו בהצעה זו בגלל מחירה הנמוך. על עניין זה של חסכון בכסף, אם יורשה לי, אני מבקש לערער.

יחסה המדיני של ממשלת יוגוסלביה לישראל ידוע: מתמיכה מדינית בלתי מסוייגת במדינות ערב, דרך הספקת נשק וצידוד, ועד לעידוד הפלשתינאים במלחמתם בנו. אמנם זו עמדת הממשלה היוגוסלבית, ולא כך — אני מניח — עמדת העם היוגוסלבי; אמנם ישראל עושה עיסקות עם יוגוסלביה בסכום המבוטל של 10 מיליון דולאר לשנה; ובכל זאת, אדוני השר, האם נכון לעשות עסקה של משרד השיכון הישראלי עם חברה ממשלתית יוגוסלבית דווקא רק כדי לחסוך לאוצר המדינה במקרה הטוב ביותר סכום של 1.5 מיליון דולאר? האם נכון להמיר כבוד מדיני בכסף, ואולי בעקיפין דמים בדמים?

זאת ועוד. ישראל, שהתנגדה בתוקף לשתף חיילים יוגוסלביים בכוח האו"ם המוצב בפאתי גבולה במדבר סיני, תזמין עתה אזרחים יוגוסלבים שישוטטו בכבישיה ובדרכיה, בעריה ובכפריה. או שמא נזדקק למע-קב בטחוני אחרים? ואם כן, האם חושבת הוצאת המעקב הבטחוני בעת השוואת מחירי ההצעות השונות שנחקבלו להקמת השיכונים לעולים?

חברי הבית, אין בלבי ולא כלום על שר הפותר בעיות משרדו לפי שיקול דעתו. אולם אני סבור כי יש בעיות החורגות מתחום פעולות של שר או אפילו של הממשלה כולה, כגון זו של תכנון המשק והפעלתו, פעולות שעליהן חייבת הכנסת כולה לתת דעתה. אני סבור שיש פתרונות שהשלכותיהם מעבר לשיקול דעתו של שר, כמו הפתרון של יבוא פועלים, מיתקנים וחומר בנייה מיוגוסלביה, ועליהם חייבת הכנסת כולה לדון.

באורח רגיל הייתי פונה בעניין זה לוועדת הכלכלה של הכנסת ולא הייתי מועיק את הכנסת בהצעה לסדר-היום, ועוד הצעה דחופה לסדר-היום, לולא שניים אלה: 1. החווה עם היוגוסלבים, כפי שאני שומע, עומד להיחתם בימים הקרובים; 2. אף כאשר נושא עומד להיות נידון במליאה, כגון העלת מחירי התחבורה והמים לפני שבוע — או לדיון בוועדה, כגון מכירת "סיבי דימונה" והקמת החברה הממשלתית לתרופות, מודרו המשרד הממונה לפעול ללא כל התחשבות ויוצר עובדות שאין חזרה מהן. לפיכך, חברי הכנסת ואדוני השר, הבאתי את העניין בד-חפז לפניכם.

לאחר שקיבלתי הסברים כלליים מפי השר החדש שכמובן אינו אחראי למצב שנוצר כפי שתיארתי אותו, לא אצמוד על קיום הדיון במליאה ואסכים להעברתו לוועדה, אבל זאת בתנאי שהשר יעבד את חתימת החוזה עם היוגוסלבים עד שיסתיים הדיון בוועדה. הוסמכתי

כוסלובקיה. אנחנו מייבאים משם ואנחנו מייצאים ליוגוסלביה בסך של יותר מ-9 מיליון דולאר. אינני יודע למה יצא הקצף על אלף יחידות הדיור הללו.

נוכחותם של הפועלים היוגוסלבים בארץ איננה אמורה להיות כל סכנה בטחונות. הפועלים יקבלו אשרת כניסה כבר בבלגרד באמצעות שגרירות בלגיה המטפלת בענייני ישראל ויעברו את כל הבדיקות הבטחוניות המקובלות בארץ. אינני רואה בזה כל סיכון בטחוני. מובן שעיניהם של אלו שצריכות להיות פקוחות על פור-עלים זרים תהיינה פקוחות גם על הפועלים שישוהו בארץ בהקמת הפרוייקט הזה.

בגלל דחיפות העניין אני מבקש מחברי הכנסת שלא נעלה את הצעת חבר-הכנסת מודעי על סדר-היום ולתת אפשרות לבצע את הפרוייקט שהוא חשוב ביותר.

הי"ר י. דרניצקי (יורד):

חברי הכנסת, שר השיכון הציע שלא נעלה את הצעתו של חבר-הכנסת מודעי על סדר-היום. לעומת זאת קיימת הצעת חבר-הכנסת מודעי לקיים דיון בוועדה.

שלמה לורנץ (חזית דתית תורתית):

אני מבקש רשות הדיבור להצעה לדון בנושא במ-ליאה.

הי"ר י. דרניצקי (יורד):

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לורנץ.

שלמה לורנץ (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהתאם למסורת היפה לברך חבר כנסת חדש או שר חדש אחרי הופעתו הראשונה הריני שמח שנפל בחלקי לברך את שר השיכון אחרי הופעתו הראשונה כמשיב להצעה לסדר-היום בכנסת. השר יהושע רבינוביץ, שר השיכון, במה אברך אותך? — נדמה לי שתהיה זו הברכה הגדולה אם אאחל לך שתצליח להגשים ולמלא את כל אותן התקוות שרבים, רבים מאוד, ואני אחד מהם, תולים בך. הצלחתך בעבר, כשרונותיך הברוכים באירגון, ער-בים לך שתוכל להצליח במשימה הגדולה של בניין ארצנו הקדושה. כמובן, בתנאי אחד — וזאת הייתי רוצה לבקש ממך — שתמשיך לכהן כשר השיכון ולא תחליף משרד תיכף ומיד אחרי מספר חודשים. נדמה לי שיהיה לך סיפוק רב ולא כדאי לך להחליף את המשרד הקונסטרוקטיבי הזה של בניין במשרדים אחרים שבהם יהיו לך יותר צרות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

האוצר הוא לא קונסטרוקטיבי? זה גם כן קונסטרוקטיבי.

שלמה לורנץ (חזית דתית תורתית):

אבל יהיו בו יותר צרות ואולי פחות סיפוק.

ידידיה בארי (הליכוד):

אולי משרד הדתות.

שלמה לורנץ (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אסביר מדוע אני מציע להעביר את העניין לוועדה. לא מפני

של מתן דיור לעולים. שמרובים צרכי עמך, על זה אין ויכוח. הם מרובים, אם מדובר בזוגות צעירים, אם בעולים חדשים ואם במצוקת עוני.

רבותי, ישראל עומדת במקום הראשון בעולם בבניית דירות. בשנת 1972 בנינו בארץ 21 דירות ל-1,000 נפש, בעוד שארצות אדירות ועשירות מ ישראל בנו אולי החצי מזה. גם אם לא נביא בחשבון את עניין קליטת העלייה, גם אז אנחנו עדיין עומדים במקום הראשון בבנייה לעומת ארצות מבוססות ביותר. ואין אנחנו צריכים לשכות, חבר-הכנסת מודעי, שההשקעה לבנייה במחירים בארץ מהווה 13% מן התוצר הלאומי הגלמי. אחרינו במקום השני צועדת פינלנד ב-7% בהשקעה לבנייה. לאחר המספרים האלה, לאחר הצרכים האלה, האם אפשר לבוא ולהשיא לנו עצה שלא נחתום על החוזה עם היוגוסלבים?

בשנת 1971 החליטה הממשלה לייבא יחידות דיור ברכיבים. בתחילת שנת 1972 הוצא מכרז בין-לאומי וזכתה בו חברה יוגוסלבית. החברה הקימה 300 יחידות דיור. אני רוצה להזים את הטענה שהדירות האלה הן דירות לא טובות. שלחתי במיוחד את האנשים שלנו שיבקרו בשני המקומות שבהם נבנו הדירות על-ידי היוגוסלבים. הם מצאו אותן טובות בהחלט לאחר שנת מגורים שם.

ידידיה בארי (הליכוד):

מה מצאו לפני שנתיים?

שר-השיכון י. רבינוביץ:

אינני יודע על מה אתה מסתמך. אני מדבר על סקר וביקור שהיה עכשיו. אני לא בטוח אם אדוני ביקר שם.

תכניות הבתים שמדובר עליהן עתה עובדו על בסיס תכניות מאושרות שמשרד השיכון משתמש בהן. אלו הם בניינים בני ארבע קומות על עמודים. השלד, התקרות, המדרגות והמקלט הם מבטון מזויין. החלקים האחרים — מפלסות גבס ועץ. כלומר בנייה טובה. הבניינים יוקמו לאחר קבלת אישורים מתאימים משל-טונות הג"א ומכבי-האש.

לשם הקמת הבניינים יובאו לארץ מיוגוסלביה כל הפועלים הדרושים וכן מרבית החמרים. בצורה זו לא תהיה הבנייה על חשבון בניית יחידות דיור אחרות ויש בזה משום תוספת נטו לענף הבנייה. עם סיום עבודתם יחזרו הפועלים היוגוסלבים לארצם.

העדפת החברה היוגוסלבית על פני החברות בחוץ-לארץ ובארץ גובעת מטיב הבנייה וממשך הבנייה המוצעים על-ידי היוגוסלבים. בהתאם להתחייבותם אמור רים היוגוסלבים לספק את יחידות הדיור הראשונות אחרי ארבעה חודשים מאז תחילת העבודה; ואת האחר-רונות — לאחר עשרה חודשים. עוד לא הגענו בארץ, עם כל התיעוש ועם כל המאמצים שלנו, לסיים בזמן קצר כזה בנייה הבתים. גם אם הגענו לתיעוש — הבנייה נמ-שכת ממלכת משנתיים. אינני רוצה להרחיב ברגע זה את הדיבור על ענף הבנייה בכללותו.

אשר לאספקט הפוליטי — אני מצטער מאוד שחבר-הכנסת מודעי, שציין גם מספרים, התעלם מהם. אנחנו מקיימים קשרים מסחריים במשך כל השנים עם ארצות מורח-אירופה: בולגריה, הונגריה, רומניה וצ'כיה.

היו"ר ב. צ. קשת:

חבר-הכנסת לורנץ, זמנך חם. עמדו לרשותך חמש דקות. אתה נכנס לדיון ולוויכוח במקום לגמק מדוע אתה מציע להעביר את הנושא לוועדה. זאת נימקת.

שלמה לורנץ (חזית דתית תורתית):

— כיוון שיש שאלות, כמו שאלות בטחונות המצריכות עין פקוחה, ומאותם טעמים המחייבים אותנו לבצל את תוספת הכוח הזה, אני פונה לשר השיכון ומבקש אותו להסכים לקיים דיון בוועדה, מתוך ידיעה שדיון כזה איננו מעכב את הביצוע כלל וכלל.

היו"ר ב. צ. קשת:

אני חייב לשאול את שר השיכון אם הוא נענה לפניית חבר-הכנסת לורנץ.

שר-השיכון י. רבינוביץ:

אני הצעתי לא לכלול את ההצעה בסדר-היום.

יצחק מודעי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להצטרף להצעה של חבר-הכנסת לורנץ לדון בנושא בוועדה.

(שר-האוצר פ. ספיר קורא קריאת-ביניים)

היו"ר ב. צ. קשת:

אדוני שר האוצר, אסור לגלות מה נאמר בוועדות.

שר-האוצר פ. ספיר:

אני מבקש אלף סליחות.

היו"ר ב. צ. קשת:

לאחר שהמציע הצטרף להצעתו של חבר-הכנסת לורנץ, לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לוועדה; והשנייה — לא לכלול את הנושא בסדר-היום.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה

— מיעוט

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום

— רוב

ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

שאינני מסכים עם תכניתו של שר השיכון. אני מסכים ומסכים: אני חושב שמן הנכון הוא לנסות ולמלא את החסר, להגדיל את הפוטנציאל שלנו בבנייה על-ידי הצעתו את ההצעה הזאת פעמים מספר בעת הדיון על משרד השיכון. אני מציע להעביר את העניין לוועדה לא מפני שאני מבקש לעכב בינתיים את הביצוע. חבר-הכנסת מודעי, בהתאם לתקנון אין ההעברה לורנץ עדה מעכבת את הביצוע, אפילו החלטת הוועדה היא רק המלצה. אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה מפני שיש כמה נקודות שכדאי לברר, נקודות שעוד אעמוד עליהן, ונוסף לכך יש לתת אפשרות להסביר לציבור על ידי ברור מקיף ויסודי שאמנם התכנית טובה והיא במקומה. אם אומרים במישור המטפטי: לא די שיעשה צדק, צריך גם שייראה שנעשה צדק — הכלל הזה חל גם כאן. זהו חידוש, אדוני שר השיכון. אולי רבים יתמהו על הדבר לא פחות מאשר חבר-הכנסת מודעי. נדמה לי שאתה צריך לבצל הודמנות ולהסביר היטב באמצעות הוועדה את צדקת תכניתך.

לגופו של עניין: יישר כוחך על שהעזת בתור שר שיכון חדש, דבר שקודמך לא העז, לבקש פתרון בלתי-ישגרת לבעיה חמורה. לדעתי — ועל כך אין יכולים להיות חילוקי דעות — אין סיכוי שבכוחות עצמנו נוכל בשלב זה לפתור את בעיית מצוקת הדיור. על כך נאמר: אין הקומץ משיביע את הארי, ואין הבור מתמלא מחוליתו. במיוחד כיוון שבשנה זו צה"ל — ולצה"ל יש עדיפות — יבצל את הפוטנציאל של כוח הבנייה פי שלושה מכפי שניצל אותו לפני שנה; ויש לזכור שגם לפני שנה ניצל זאת הרבה יותר מאשר לפני שנתיים.

בכל הכבוד, אני מתפלל על חבר-הכנסת מודעי. הצעות הצעות שונות בקשר לאבטלה סמויה, או העברת עובדים, למשל עובדים במפעל לגרבונים. חבר הכנסת הנכבד, אותן בחורות העובדות במפעל הגרבונים אינן יכולות להיות פועלות בניין. אולי יש אבטלה סמויה, אבל אין אתה יכול להעסיק את העובדים האלה כפאר עלי בניין. אין לך כלל פוטנציאל של פועלי בניין, ולא לשווא חלק גדול מפועלי הבניין, בעיקר אלה העובדים בעבודות פשוטות, הם מבני המיעוטים.

דומני שכיוון שכולנו מרגישים את המחסור הגדול בדירות לעולים חדשים, לזוגות צעירים, למשפחות שגרות בדיר צפוף ולמשפחות מרובות ילדים ודואבים על כך — דומני שבמצב זה אנחנו חייבים לפתוח לבצל את כל האפשרויות העומדות לרשותנו.

ואשר לבעיה הבטחונית —

3. איסור להוציא חייל משוחרר מדירה בשכירות עד תום 90 יום מיום שיחרורו

היו"ר ב. צ. קשת:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת זכין: איסור להוציא חייל משוחרר מדירה בשכירות עד תום 90 יום מיום שיחרורו. רשות הדיבור לחבר-הכנסת זכין.

דב זכין (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אף-על-פי שהעליתי כהצעה דחופה לסדר-היום בעיה אחת בלבד,

אני יודע שדרכם של כל בעלי ההצעות בתחום הרחבתן של זכויות החיילים המשוחררים רצופה כוונה טובה, אף-על-פי-כן אפשר בנקל לגלוש להצעה רות פאתטיות, להצעות שאינן צמודות לאפשרויות

מאוד אינם יכולים לעמוד בתשלום חובותיהם ואין להם, כחילים משוחררים, כתובת לבקשת סיוע כספי. הדוגמאות רבות ואבאי רק מעט מוצר: ראשית, שכ"ר רים שלא נקלטו — לזמן קצר או ממושך — במקום עבודתם; שכירים שהחל ניכר מהכנסתם בנוי משכר שעות נוספות ופרמיות; שכירים שבת-זוגותם עבדה ובגלל גיוסם נאלצה להפסיק את עבודתה, ומדובר בעיקר בנשים שעבדו בשעות של אחרי-צהריים או הלילה; שכירים שמסיבות שונות לא עבדו שלושה חודשים, או פחות, לפני 6 באוקטובר ולכן אינם זכאים לתשלום מקרן השוואה, ועוד ועוד.

מה אני מציע? אני בא להציע מתן מענקים והל-וואות שיקום לשכירים, בעיקר לבעלי שכר נמוך, כדוג"מ מת הלוואות הניתנות לעצמאים. אני מציע להקים קרן כספית, באמצעות המוסד לביטוח לאומי, בתיאום עם השלכות לחיילים משוחררים, שתהיה רשאית להע" גיק מענקים חד-פעמיים והלוואות בתנאים נוחים ביותר, כמו, על-פי קריטריונים ברורים, ובראש וראשונה "מקרים קשים" של שכירים. אינני סבור שמדובר בסכומי עתק, אך אין לי ספק שיש בכוחה של קרן כזו לפתור מצוקות הרבה, לעקור רגשות של הפליה ולהפיג מרירות מצטברת.

חברי הכנסת, יש מכלול גוסף של בעיות. על-פי חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה), תש"ט—1948, החל גם על חייל משוחרר ממלחמת יום הכיפורים, חייב מעביד להחזיר לעבודה חייל משוחרר שעבד במפעל לפחות שישה חודשים רצופים, וזאת לתקופה של שישה חודשים בלבד. ייתכן שהוראה זאת היתה טובה לאחר מלחמת השיחור, ייתכן מאוד, אבל כיום אין די בה.

איך נתקן? אפשר להציע תיקון בחוק בלי סיבוי כים — ולדעתי אין זו הצעה שרירותית — שיקבע כי תקופת המרוץ של שישה חודשים לא תיפסק על-ידי הגיוס, אלא שמי השירות יצטרפו לימי העבודה וביחד ייצרו את מסגרת ששת החודשים הדרושים. לדוגמה: עובד שעד גיוסו עבד שלושה חודשים ואחר כך שירת שלושה חודשים זכאי לחזור למקום עבדו דתו הקודם, שכן ביחד נצטברו לזכותו שישה חודשי שים תמימים. במלים אחרות: בתוך ששת החודשים הנדרשים כחוק יש לכלול גם את ימי שירות המי-לואים. אני חושב שבתיקון הזה טבועה אמת-מידה סבירה. התיקון הזה יפיג חששות מעבידים פן יהיה עליהם להחזיר למקום העבודה עובדים שעבדו במפעל ימים ספורים בלבד בטרם גויסו. על-ידי כך אפשר לפתור בעיה, בעיקר של עובדים צעירים, שלא הש-לימו עבודת שישה חודשים.

הבעיה האחרונה שיש ברצוני לעמוד עליה התי-ריפה במיוחד עם התרחבות הקרבות בגבול הצפוני: חיילי מילואים רבים משתחררים כשבדיהם צו קרי-אז לחזור לשירות לאחר מספר שבועות. גם אם יושג הסכם ההפרדה — ואני מקווה מאוד שאכן יושג — אין שום מטה-קסמים שיחזיר את כל חיילי המילואים הביתה, וככל הנראה תימשך קריאתם לשירות לא-חר הפסקות קצרות שאינן מאפשרות להם להשתקם.

אני שמח לציין כי משרד הבטחון מצא פתרון במס-גרת פקודות מטכ"ל, וכבר הפעיל פקודה הקובעת שהייל ששוחרר לתקופה שהיא פחותה מארבעים יום ולא

ולמגבלות, ולהוביל לגרועה שבתוצאות: לטיפוח אש-ליות והבטחות שווא. כמה דברים אמורים? אין לי ספק שבמשך החודשים שחלפו מאז מלחמת יום הכי-פורים העמיקו לחדור לתודעת העם והממשלה ההכרה וההכרח לעצב גישה חדשה לבעיות זכויות החיילים המשוחררים. לחלק מהבעיות ניתנה תשובה על-ידי הוראות החוק, התקנות וההסדרים. בחלקן אלה הן בעיות שאין אולי בכוח אנוש להמציא להן פתרון נאות. אולם נותרו ביניהן בעיות הניתנות לפתרון שם-שום-מה לא נתנו עליהן את הדעת כראוי. רציתי להציג ארבע בעיות כאלה, ובצמוד להצגתן אציע כמה פת-רונות, ולו גם חלקיים.

כולנו הודענו למקרא הידיעה על משפחתו של חייל משוחרר מבתיים שנוקדה, פשוט כמשמעו, מדי-רתה בשל אי-יכולתה לעמוד בדרישות בעל הבית להע-לאת שכר דירה. בעל הבית הזה — ולצערנו יש לנו כמה ג'נטלמנים כאלה, הם אינם מעטים בארץ — מצא לנכון להעלות את תביעותיו בעוד אבי המש-פחה משלים שירות מילואים ממושך. נמסר לי ממ-קורות שונים על משפחות חיילים משוחררים אחרים הצפויים לפינוי מסיבה חוקית זו או אחרת תוך שלושים יום, ולעתים לפני-כן, מיום שיחרורו של המגוייס מה-שירות. לכאורה היה צריך להיות ברור לכולנו כי חייל משוחרר נקלע עם סיום שירותו לסכך של קשיים ומצוקות, כספיות בעיקר. דרוש לו זמן ניכר כדי להי-חלץ מהן. בשלושים יום לא די, מה עוד שלעתים אפי-ל "ארכת חסד" זו איננה מוענפת.

לפיכך אני מציע שכדי למנוע בכל מקרה את סילוקם של חייל משוחרר ושל משפחתו מדרת מגורים שכורה והשלכתם על מטלולים לרחוב, ייקבע ראשית כל שאין לפנות משפחת חייל משוחרר מזירתה בטרם חלפו 180 יום מיום שיחרורו מהשירות. אפשר לקבוע זאת על-ידי תיקון בתקנות-שעת-חירום (הארכת מו-עדים — הוראות נוספות), תשל"ד—1974. בפרק זמן זה של שישה חודשים על רשויות המדינה לדאוג לפ-תרון הבעיה. וכאן יש לי מיגוון של הצעות, כמו מתן הלוואות וגם מענקים, או אותו הסדר שהנהגנו לגבי עולים חדשים הגרים בדירות שכורות שהממשלה מתחפת בחלק משכר הדירה ומשחררת את בעל הבית ממס הכנסה וכדומה. על כל פנים, יש להבטיח למשפחת החייל מגורים ולא הוצאתה החוצה.

הבעיה השנייה: הלוואות ומענקים לחיילים משוחר-רים שהם שכירים. כידוע, זכאי חייל משוחרר עצמאי למענק של 1,000 לירות, וכן להלוואה של 10,000 ל-ירות בריבית של 11%, ריבית סבירה בהחלט, ולהלוואה נוספת של 1,000 לירות באותו אחוז ריבית לכל עובד שהוא מעסיק, עד למאקסימום של עשרה עובדים. כן זכאי הוא, אם שירת 180 ימים רצופים, למענק שירות ארוך, שהוא שווה לתשלום משפחתו חודשי.

ברור לי כי העצמאי מעוט ההכנסה נפגע קשה על-ידי הגיוס הממושך. אני יכול רק לברך את אלה שיזמו את ההסדרים האלה ומבצעים אותם. אבל, כבוד השר, מדוע הוגבל סיוע זה וניתן לעצמאים בלבד? כלום לא נפגעו שכירים רבים השקועים בחובות עד צוואר בשל חודשי השירות הממושך? נכון, שכיר זכאי להשלמת משכורתו עד לתקרה המקובלת. אך שכירים רבים נפגעו בצורות שונות מאבדן הכנסות. רבים

העיר פנה למשרד השיכון בבקשה למצוא פתרון דיור למשפחה המפונה. ואכן נמצא פתרון, והמשפחה תר- כוש דירה ברחוב רוטשילד 7 בבתי-ים. מן הראוי לציין שהמשפחה עצמה לא פנתה למשרד השיכון בבקשה לקבל סיוע בדיוור, ולא היתה רשומה לכל תכנית סיוע.

הנושא הכולל של דיוור להשכרה, הנובע ממקרה זה, הוא מורכב ומסובך. התערבות מעין זו המוצעת בהצעה לסדר-היום טומנת בחובה סכנים רבים, והיא עלולה לפגוע בענף זה שממילא נתון בקשיים מרובים. בשל מורכבות העניין מציע אני להעביר את הנו- שא לדיון בוועדת הכנסת, וזו תחליט באיזו מועדות הכנסת יידון הנושא.

שושנה ארבל-אלמולינו (המערך):
ועדת העבודה.

שר-השיכון י. רבינוביץ:

אני מסכים שזה יועבר לוועדת העבודה. כל מה שצריך להתברר בתחום שמשרד השיכון אחראי לו, אני מסכים שיתברר במסגרת ועדה.

אשר לכל ההצעות שהציע חבר-הכנסת זכין, שה- ציע דברים חשובים — צריך להפנות את הדברים אל השר הנוגע בדבר, והוא שר האוצר.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אני מציע שזה יועבר לוועדת הכנסת שתקבע איזו ועדה תטפל בנושא.

היו"ר ב. צ. קשת:

כיוון שיש הצעה להעביר את הנושא לוועדת הכנסת, הרי אם חבר-הכנסת זכין מסכים לכך — — —

דב זכין (המערך):
אני מסכים.

היו"ר ב. צ. קשת:

ובכן, קיימת הצעה אחת — להעביר את העניין לוועדת הכנסת, והיא תקבע איזו ועדה מוועדות הכנסת תטפל בנושא. אני ממליץ עליו וזעבי. קואליציה זו קיבלה

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת נתקבלה.

נקלט במקום עבודתו, או לא הצליח להפעיל את עסקו העצמאי, תוכר ההפסקה כהמשך וכרציפות של תקופת השירות. אני מביא זאת כדוגמה לפתרון בעיות במ- הירות, בהליכים פשוטים, בלי לסבך עניינים. לדעתי, גם את הבעיות שצינתי קודם אפשר לפתור בצורה דומה.

חברי הכנסת, ברור לי כי שיפור הטיפול בחיי- לים משוחררים איננו מתמצה בבעיות החמריות בלבד. אולי לא פחות קשור הוא בבעיות החברתיות, ביתר שוויון בחלוקת הנטל. החוזרים לחופשה והמשוחררים היו רוצים לראות בראש וראשונה בחברה שלנו אחרי מלחמת יום הכיפורים רוח חדשה של התנדבות ונכונ- נות למשטר של ימי חירום, רצון לוותר על חיי מותרות וביזבז, ופה ושם גם שחיתות; נכונות להי- לחם בחומרה רבה בכל תופעה של התעשרות קלה ועשיית רווחי מלחמה. בקיצור, החוזרים רוצים לראות צעדים ממשיים בכל התחומים ליתר שוויוניות בחברה הישראלית והטלת עיקר הנטל על בעלי היכולת.

אולם, כבוד השר, גם הבעיות שהעליתי ראיות, לדעתי, לדיון מפורט בבית הזה.

היו"ר ב. צ. קשת:
רשות הדיבור לשר השיכון, לתשובה.

שר-השיכון י. רבינוביץ:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת זכין טעה בכחובת. הדברים שהעלה פה צריכים להיות מכוונים לא לשר השיכון. על חוק חיילים משוחררים ממונה שר האוצר; המתאם והמבצע דרך לשכות החיי- לים המשוחררים הוא שר העבודה. שר השיכון ממונה על סיוע בדיוור בלבד. בעצם לא שמעתי בדברי חבר- הכנסת זכין שום דבר בתחום הדיוור, אם כי קיבלתי הצעה דחופה לסדר-היום שבה נאמר שאין להוציא חייל משוחרר מדירה בשכירות עד תום 90 יום מיום שיחרורו.

את המקרה הזה, שעליו שאל חבר-הכנסת זכין, בדקנו ובעניין זה אני רוצה להשיב. במקרה היחיד שהובא לידיעתי מדובר במשפחה מבתי-ים ששכרה דירה בשכירות חודשית מבעל בית פרטי לתקופה מסוימת. תוך כדי תקופת השכירות פרצה מלחמת יום הכיפורים. בגמר תוקף החוזה סירב בעל הבית להא- ריכו, ולאחר שהדייר סירב לפנות את הדירה פנה בעל-הבית לערכאות וקיבל צו פינוי נגד השוכר. ראש

4. מינוי ועדה קרואה בעיריית נצרת

היו"ר ב. צ. קשת:

אנו ניגשים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת זיארד, בנושא: מינוי ועדה קרואה לעיריית נצרת. רשות הדיבור לחבר-הכנסת זיארד.

תופיק זיארד (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום 13 במאי 1974 פיזר שר הפנים, לפי המלצת ועדת החקירה שהקים שבוע לפני-כן, את מועצת עיריית נצרת הנב- חרת ומינה ועדה בראשותו של הממונה על מחוז הצפון שתנהל את העיריה. זו הפעם השנייה במשך שמונה השנים האחרונות ששר הפנים מפרס את מו- עצת עיריית נצרת. הפעם הראשונה היתה בשנת

1965, זמן קצר לאחר הבחירות, בהן ירד למיעוט מס- פרם של נציגי מפלגות העבודה ומפד"ל, בפעם הרא- שונה מאז קום המדינה, וקמה קואליציה ממהות חדשה המורכבת משבעה נציגים קומוניסטיים ונציגה של מפ"ם, המנוח עבדול-עזיז זועבי. קואליציה זו קיבלה את ברכתם של תושבי נצרת ודעת הקהל המתקדמת בארץ.

כנסת נכבדה, צעד אנטי-דמוקראטי זה של שר הפנים הוא פגיעה גסה באינטרסים של תושבי נצרת, פגיעה גסה בכבודם של העיר והעם, ביחסים שבין שני עמי ארץ זו ובשמה הטוב של המדינה. תושבי נצרת מאוחדים נגד צעד זה ויידעו גם הפעם לתת את הת-

טונות דאגו בעיקר לדבר אחד, והוא: שמירת העירייה בכמה פוליטית למדיניותם הרשמית.

השלטונות כפו, בעקשנות מוזרה, קו של אי-שיתוף פעולה עם הנציגים הקומוניסטים בעירייה, הסיעה הגדולה ביותר, שתמיד היו לה לפחות 40% ממספר חברי המועצה. דבר זה מנוגד לרוח החיים, ליחסי הכוחות המקומיים, לאינטרסים של תושבי העיר, וזוהי סיבה עיקרית נוספת לכשלון כל ההנהלות והקואליציות שידעה נצרת. השלטונות מקריבים את אינטרס ההתפתחות של העיר על מזבח החשבוניות המפלגתיים והפוליטיים הצרים שלהם, דבר המביא נזק רב לכל עניין ההתקדמות וההבנה בין שני העמים.

דבר ידוע הוא שהקומוניסטים משתתפים בקואליציות במספר רב של כפרים ערביים. בכפרים אלה העניינים מסודרים ושיתוף הפעולה מצד התושבים הוא הדוק מאוד והמקום מתפתח. הסיעה הקומוניסטית בנצרת היתה תמיד מוכנה להשתתף בקואליציה העירונית עם שאר חברי המועצה, ואפילו לוותר על זכויות בתור הסיעה הגדולה ביותר לראשות העיר, בתנאי אחד — שהקואליציה תהיה כנה ותתרכז בפתרון בעיותיה הבעורות של העיר ובפיתוחה. בין חברי המועצה היו תמיד כאלה שהיו מוכנים לכך, אך השלטונות ואנשי העבודה והמפד"ל מנעו באיומים הגשמת דבר זה.

כנסת נכבדה, האמתלה של שר הפנים והשלטונות לפיזור עיריית נצרת היא לא פחות ולא יותר מאשר מסך-עשן. המטרה האמיתית היא למנוע את קיום הבחירות לעירייה שצריכות להתקיים בדצמבר שנה זו, ועל ידי כך למנוע מהתושבים לבחור לעצמם הנהלת עירייה דמוקרטית שתשקיע את כל מאמציה בפיתוח העיר במסגרת חוקי המדינה. הרשימה הקומוניסטית קיבלה בנצרת, בבחירות האחרונות לכנסת, 58%. זו היתה הוכחה שהתושבים רוצים בשינוי מהותי ביחס אל ערים. סביב כוח עצום זה קם שיתוף פעולה מבורך בין כל שכבות התושבים. בני נצרת האקדמאים וכלל האיגודים של תלמידיהם מנהלים מאבק מאוחד בעד שינוי מהותי לטובת העירייה והעיר. כל שכבות העם מאוחדות ברצון זה ועומדות על החלפת ההנהלה הישנה והנכשלת בחדשה ועל בחירת רוב דמוקרטי במועצת העירייה והנהלה חדשה שתהיה מורכבת גם מקומוניסטים וגם מדמוקראטים אחרים. כדי למנוע מהתושבים הגשמת רצון זה מיהרו שר הפנים והשלטונות לפזר את מורצת העירייה כהקדמה לדחיית הבחירות. התכחשות לרצון העם, רמיסת זכויותיו, אפליה ופגיעה בכבודו — בדרכים אלו משתקפת "הדמוקראטיה" של מדיניות הדיכוי הלאומי בחייה של העיר הערבית הגדולה ביותר בארץ. כל זה נעשה לפי חישובים מפלגתיים ופוליטיים צרים, דבר המביא נזק רב למדינה ולעם היהודי עצמו.

כנסת נכבדה, פיזור מועצת העירייה ומינוי ועדה קרואה לא יצילו מדיניות כושלת זו. להיפך. זה רק חזק את מאבקם הצודק של נצרת וילכד את כל תושביה. צריך להכיר במציאות החדשה. בעולם כולו, במזרח התיכון ובעם הערבי בארץ, חל שינוי מהותי. הוא מבוגר דיו ובשל להגן על זכויותיו הלאומיות והחוקיות כעם שווה לכל דבר. גם אחם צריכים להשתנות. יש לוותר על מדיניות "ידי-הברזל" והכפייה הלאומית שהיא חלק ממדיניות התוקפנות, הכיבושים

שובה הנכונה. שר הפנים נקט צעד זה באמתלה שהצב בעירייה גרוע. נכון שהמצב נמשך במשך המדרגה: הנהלה כושלת ומבוזרת, שחיתות, הזנחה, אנארכיה, התכחשות לחוק, הטבות לקרובים ומקורבים. השאלה היא: מה חידש כאן כבוד השר? המצב הזה אופייני היה לעיריית נצרת לא רק בשנה האחרונה אלא תמיד, בצל כל הקואליציות של העבודה—מפד"ל. הסיעה הקומוניסטית בעירייה היתה היתירה שהזהירה תמיד מפני חומרתה של מצב זה ונאבקה לתיקונה. היא התלוננה מספר פעמים בכתב לפני כבוד השר, לפני הממונה על מחוז ומבקר המדינה. אך כל הפניות היו לשווא. הצעות נחלקו באופן אטומה וחלפו עם הרוח. פקדי משרד הפנים שיבחו יותר מפעם אחת את ההנהלה "המצליחה" בראשותו של סוף-אלדין אלזועבי.

כנסת נכבדה, העיר נצרת היא עיר יפה ואנשים טובים, הם בעלי רמה ובוגרים מבחינה פוליטית. הם יודעים לנהל את ענייניהם ויצליחו אם השלטונות לא יתנכרו לרצון זה ולא יחלקו בו. השלטונות הקימו חומה גדולה בדרך התפתחותה של עיר זו. מדיניות זו מתוכננת בהקפדה כחלק ממדיניות הדיכוי והאפליה עלידי השלטונות. זוהי מדיניות האנטי-ערבים הכללית. כתוצאה ממדיניות זו מצטטרת לפנינו התמונה הבאה: עיר בת 40,000 תושבים כמעט, המשתרעת על כמה הרים ומצטיינת ביופי נדיר, אף ששטחה העירוני כלל לפני 1948 יותר מ-16,000 דונם, הרי עתה צומצם למחצית, כתוצאה מהפקעת אדמותיה והוצאת חלקים מהעיר עצמה אל מחוץ לשטחה העירוני. לעיר אין תכנית-אב, אף שהוחלט על כך מספר פעמים מאז 1954. הסיבה: נראה שתכנית הוצאת שטחים של נצרת אל מחוץ לשטח העירוני עדיין לא תמה. בעיר אין אפילו בית-חרושת אחד הראוי לשמו. מצב הרחובות במשך המדרגה, גם הראשיים שבהם. בעיר אין גנים, אין חיים תרבותיים, אין ספריה כללית, אין מועדוני נוער מודרניים, ומחסר בניינים אין בתי-ספר די הצורך, ומחסר מגרשים אין לתאר במלים את פקקי התנועה.

מי שהכיר את נצרת לפני קום המדינה לא יכול להבחין בשום שינוי חיצוני מהותי. כל ההתפתחות חלה כתוצאה מדינאמיות של תהלים, למרות מדיניות השלטונות בנצרת. שליש משטחה העירוני נמצא בבעלות הכנסיות ושליש מתושביה הם פליטים שגורשו ב-1948 מכפרי מוצאם הסמוכים לעיר.

שמה העולמי של נצרת עשה אותה לעיר תיירות המכניסה למדינה מיליוני דולארים מדי שנה. וכתורה מה נותנת הממשלה? המענק הממשלתי לערים יהודיות באותו מספר תושבים מגיע ליותר מ-130 לירות לגוש. ובנצרת? בשנת "חלב ודבש" מגיע המ"ענק ל-20 לירות לגוש. כל זאת מבלי להוזיר את דרכי העזרה האחרות, הכספיות והלא-כספיות, שעידיית נצרת והרשויות המקומיות הערביות אינן מקבלות בכלל.

כנסת נכבדה, האחריות העיקרית למצב הטראגי בעיר זו מוטלת על השלטונות. השלטונות כפו על העירייה במשך כל השנים הנהלה מושחתת וחסרת יכולת, הנהלה שעבר זמנה ושכל יתרונותיה היו מוגבלים לשירות ללא טייג למדיניות הדיכוי, האפליה ועיכוב ההתפתחות. המטרה — לצבוע בצבע רוד את האמת המרה ולהקל על-ידי כך את המשך מדיניות זו. השל-

חוברת י"ז, ישיבה מ"ח

— הצעות לסדר-היום (זיארד, לין, טובי, קשת, בורג) —

הי"ר ב. צ. קשת :

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא הוא : מינוי ועדה קרואה בעיריית נצרת. חברי-הכנסת תופיק זיארד האשים את שר הפנים בכך שהוא מראה את הדברים בצבע קצת יותר מדי ורוד. אם כך, חברי-הכנסת זיארד הנכבד שהוא גם משורר חשוב, לא אגזים אם אגיד שהוא תיאר את הדברים בצבע אדום יותר מדי. נאמר שכאן משתמשים באמתלה. עוד מעט אציין עובדות, עובדות החיים, עובדות לא מרגינות, והבית הגבוה הזה יוכל להחליט בעצמו אם יש בדברים שנאמרו משום אמתלה או משום אמת.

אני סבור ששר הפנים פעל לגמרי בתחום הסמכות שלו, בתחום החוק, כפי שהיה חייב לפעול כדי להבריא את המצב.

היום, שלא כמנהגי, אאריך במקצת. הרכב הוועדה היה : מר רפאל לוי, הממונה על מחוז ירושלים — יושב-ראש ; מר טארק עבד אחלי, ראש המועצה המ- קומית טירה — חבר ; מר גרשון טץ, ראש עיריית נהריה לשעבר — חבר ; מר חיים קלוגמן, עו"ד, מש- רד הפנים — חבר.

הופיעו בוועדה מספר אנשים חשובים שנתנו עדי- יות והסברים, והם : מר סיף-אלדין אלזועבי, ראש עיריית נצרת ; מר י. קניג, הממונה על מחוז הצפון ; מר יוסף ג'באלי, גובר העירייה ; מר רזק סרוגי, מהג- דם העיר ; מר מג'יד עטאללה, סגן ראש העיר ; מר נדים בטחיש — מזכיר העיריה.

כדאי היה אולי לציין שנציגי סיעת רק"ח במועצה הזמנו להופיע לפני הוועדה, אולם במברק מיום 3 במאי 1974 הודיעו שלא יופיעו כי הם מחזירים את הוועדה. ואכן, הם לא הופיעו. נציג הסיעה העצמאית, מר חביב סיבאני, שהזמון, לא הופיע בשל היותו בחוץ-לארץ. הווה אומר, ועדה שהורכבה לפי החוק ופעלה לפי החוק, הזמינה עדים, עדים השייכים לאר- תה קבוצה שנציגה הופיע כאן, והם לא הופיעו לפני הוועדה מטעמים עקרוניים.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
תוצאותיה היו ידועות מראש.

שר-הפנים י. בורג :

יש נביאים בארץ הזאת. איני שייך אליהם. אולי אתה.

משרד הפנים ושאר משרדי הממשלה ערים מאוד לבעיה ומקיימים הרבה התייעצויות כיצד לעזור לעיר נצרת. אני יודע מה משמעות העיר הזאת במפה הבין-לאומית. אני יודע את חשיבות העיר הזאת במפה הבין-דתית בעולם ובוודאי נתתי דעתי על הזרמת אמצעים באשר רציתי לבסס את משקה של העיר ול- פתח את העיר שיש לה הרבה נתונים להתפתחות. ברצוני לציין שעוד במאוס 1972 קיים המנהל הכללי של משרד הפנים פגישה עם כל חברי המו- עצה והם התחייבו חגיגת לפעול, התחייבו לייעל.

למשל : מים. זה שירות שנותנים. זוהי סחורה חיונית ביותר שבבדה צריך לשלם. ולא זו בלבד שההב- טחות שהובטחו אז לא קוימו — עוד מעט תדעו ותש-

והסיפוחים שנכשלה ושהביאה רק אסונות על העם היהודי בארץ.

אמנון לין (הליכוד) :

אתה מדבר על כך שהציבור הערבי בשל להגן על הזכויות הלאומיות שלו.

תופיק זיארד (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
והיומיומיות.

אמנון לין (הליכוד) :

מה הן הזכויות הלאומיות של הערבים בישראל ?

תופיק זיארד (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
הערבים בישראל מבקשים שוויון לאומי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
הם דורשים שתהיה להם עירייה בנצרת כמו בכל עיר אחרת, שוות-זכויות. אל תסיח את הדעת מן הבעיה הזאת.

תופיק זיארד (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
מדברים על שוויון לאומי. זה ברור.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
זכות לאומית שבנצרת תהיה עירייה דמוקרטית ובחירות. זה הנושא שדנים בו.

תופיק זיארד (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
האם יש עם בעולם שאין לו זכויות לאומיות ?

אמנון לין (הליכוד) :
תסביר לי מה הן זכויות לאומיות.

הי"ר ב. צ. קשת :

אינני מרשה לתת עכשיו הסברים לבעיות כל-כך רציניות. אבקש את המציע להמשיך בהצעתו.

תופיק זיארד (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
חברי הכנסת, אי אפשר להמשיך במדיניות הישנה, וזאת בעולמנו ובאזורנו המשתנים. דיינו בעשרים-ושש השנים שעברו במלחמות ושנאה לאומית.

כנסת נכבדה, יש לבטל את החלטתו של השר על פיוזורה של מועצת עיריית נצרת שהיא עיר בעלת חשי- בות בין-לאומית. ההחלטה מנוגדת לאינטרסים של העיר ותושביה. יש למנוע שימוש לרעה בסמכויות השר. יש לקיים את הבחירות במועדן או במועד קרוב יותר. יש להפסיק את ההתערבות הגסה, למטרות מפלגתיות ופוליטיות צרות, בענייניה של העירייה, דבר המונע את התפתחותה. יש לבטל את ההחרם על הסיעה הקו- מוניסטית שהיא הגדולה ביותר והמייצגת את האינט- רסים של התושבים. רק בדרכים אלה אפשר לפתור את בעיותיה של העיר נצרת, להקים הנהלה ישרה וכנה שתהיה גם דינאמית ולהעלות את העיר על דרך ההת- פתחות המודרנית. רק בדרכים אלה אפשר לחזק את ההבנה בין שני העמים ולבנות מערכת יחסים טובים שיהיו אבן-פינה בבניין השלום במזרח התיכון. זהו רצונם של כל תושבי נצרת, של כל התושבים הער- ביים בארץ, של כל כוחות השלום והקידמה בארץ. רצון זה יש לכבדו.

מטעמים אלו אנו מציעים לקיים דיון במליאת הכנסת בנושא זה.

המחוז לפני תחילת התקופה שאליה מתייחס התקציב, דהיינו לפני ה-1 באפריל. תקציב עיריית נצרת טרם הוגש לדין במועצה. למעלה מזה: נתברר לוועדה כי מרבית חברי המועצה נמנעו מלהשתתף בישיבות המועצה כשעל סדר-היום היה נושא העלאת שיעור הארנונה. זאת ועוד. נתברר לוועדה שיש מבין חברי המועצה כאלה שאינם משלמים מסים או אגרות המגיעים לעירייה, על אף דרישות חוזרות ונשנות כי יעשו כן.

נתברר לוועדה — ואני עובר לליקויים בניהול העירייה — כי קיימים ליקויים מינהליים בכל תחום מתחומי פעולות העירייה. ואביא מספר דוגמאות:

"ועדה לתיכנון ובנייה: הוועדה לא קיימה ישיבות ולא הוציאה היתרי בנייה זה 4-5 חודשים. קודם לכן, בשנה החולפת, קיימה ישיבה אחת בכל שלושה-ארבעה חודשים, ולכל ישיבה הובאה מין חבילה של תיקים המכילה כ-200 עד 250 תיקים שנבדקו קודם לכן על-ידי מהנדס העיר, ונתברר כי המהנדס מועסק בעירייה בסך הכל בחצי משרה."

"גביית ארנונה ומסים: חיוב גישומים לפי הכרטיסים הוא כ-75% מסך כל החיובים. יתר ה-25% פטורים מתשלום. מתוך אומדן של ארנונות לשנת המס שעברה בסך 2 מיליון ו-150 אלף לירות נגבה סכום של 712 אלף לירות בלבד, במשך 11 חודשים. מתוך 8,000 גישומים יש כ-3,000 אשר מפגרים בתשלום."

"פעולות הפיתוח שנעשו הן אפסיות, ואינן עומדות בשום יחס לדרישות ולצרכים, במיוחד בשים לב לכך שנצרת היא עיר תיירות מובהקת."

"השירותים השונים, כולל חינוך ותרבות, הם מינימאליים ביותר. ואלה שניתנים הם לקויים."

"השתתפות בעלים בסלילת כבישים: — בשנים 1958 עד 1972 —

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
זאת ההנהלה שכפיתם, המפד"ל והמערך יחד, נגד תושבי נצרת.

שרי-הפנים י. בורג:

אני שמח לשמוע שיש לכם כלי-כך הרבה כוח. אני מבין שהעובדות לא נעימות לך, אבל אני אינני פטור מלציין אותן.

"— בשנים 1958-1972 סללה העירייה כבישים בסכום של מיליון ו-550 אלף ל"י. מתוך סכום זה של מיליון וחצי לירות גבתה העירייה מבעלי נכסים סכום של 71 אלף ל"י."

"חוקי-עזר לשווקים: הגבייה לפי נושא זה אפסית, ולמעשה לא נעשתה שום גבייה לקופת העירייה. הסכום שהעירייה הפסידה כתוצאה מכך מוערך בכ-2 מיליון לירות עד כה. האומדן השנתי של ההכנסות הוא כ-300 אלף לירות."

אני עובר לעניין עובדי העירייה, למנגנון: העירייה מעסיקה 470 עובדים, מהם 50 עובדי נקיון מהשטחים. רוב העובדים היומיים, 170 עובדים, אינם נמצאים בעבודה בפועל. הדבר מתגלה מתוך ממצאי בדיקה של מבקר הרשויות המקומיות. משכורותיהם של העובדים משולמות מתוך מענקים מהממשלה ומהלוואות.

מעו באיוז מידה לא נתקיימו. ראש העיר עצמו, זה שהתפטר עכשיו, הועיק אותנו לא אחת, הועיק אותנו לעזרתו. ועם כל רצונו הטוב לעזור — לא תמיד היה הדבר הזה אפשרי. מצדנו — הרצון הטוב, הדמוקרטי, האמיתי, תמיד היה נתון ותמיד יהיה נתון. אלא אפילו ראש העיר גם הוא הגיע לידי הכרה שאין אפשרות להציל את המצב בלי צעד דראסטי, והתפטרותו יצרה שוב מצב בלתי-נעים, מצב עוד יותר חמור, שבעיני הוא חמור באשר הוא מסכן את השירותים ואיננו מקל על תיקון המצב.

אודה על האמת, ייתכן שאמנם היינו צריכים לנקוט צעד כזה של פיזור העירייה כבר מזמן. אלא היינו זוהרים, מאותם הטעמים המיוחדים שרמזתי עליהם, וגם מתוך הכרתי האדמיניסטרטיבית, האזרחית, הדמוקרטית, שפיזור עירייה יכול להיות רק האמצעי האחרון; אסור, בשום אופן לא יכול, להיות אמצעי ראשון או אמצעי יחיד.

וכאן, כאמור, נהגנו לפנינו משורת הדין. חיכיתי, אולי בכל זאת. למעלה מזה: לפי החוק די בהתראה לעירייה, ואם הענינים אינם באים על תיקונם יש בזה יסוד מספיק לשר הפנים כדי לפזר את העירייה. לא רציתי להשתמש בסעיף יבש של מתן התראה ואזהרה. חשבתי שכדי להתחשב בכבודה של העיר צריכים להקים ועדת חקירה. את זה עשיתי גם אחרי שראינו את הדו"ח של מבקר המדינה. דו"ח קשה. והתקנה והתיקונים לא באו.

אקרא עכשיו לפני הבית הגבוה מספר נקודות מתוך דו"ח הוועדה. בהצבעה, לפי הצעתי שלא נכלול את הצעת חברי-הכנסת זיאד בסדר היום, יחליט הבית אם הוא משוכנע שאני צודק כשלפי החוק ועל יסוד העובדות הללו החלטתי לפזר את העירייה, או אם חברי-הכנסת זיאד צודק כשהוא אומר שמדובר באמתלות. אציין כמה דברים מתוך ממצאי הבדיקה, בדיקה שמצא אה ליקויים, פגמים, מותר לומר: מחדלים — מחדלים חמורים בכל התחומים של הפעולות שהעירייה מצויה לפעול. אני מוכרח לקחת כמה דקות מהזמן החשוב והיקר של הכנסת כדי שהדברים ייאמרו, ייכתבו ויירשמו.

"ישיבות המועצה וניהולה: בהתאם לפקודת העיריות על העירייה לקיים לפחות ישיבה רגילה אחת לחודש. ישיבת העירייה האחרונה התקיימה ביום 8 בדצמבר 1973, דהיינו לפני חמישה חודשים, ומאז לא נתכנסה המועצה. בשנה שלפני-כן קוימו ישיבות מועצה אחת לשלושה או ארבעה חודשים."

"ארנונה כללית: בהתאם לפקודת העיריות על המועצה לקבל החלטה בדבר הטלת ארנונה כללית לא יאוחר מיום 1 במאס שלפני שנת הכספים שלגביה מוטלת הארנונה. לגבי השנה הזאת מטעמים ידועים הוארך מועד זה על-יפי תיקון בחוק עד לסוף מארס. המועצה לא נתכנסה עד כה, לא קיבלה החלטה בנדון. סכום הארנונה לחדר בנצרת נע בין 20 ל-50 לירות, שיעור שהוא נמוך מאוד. מן הראוי לציין שאף פילוסופים חריגים הערביים הקטנים שבאזור נצרת סכום הארנונה הוא 70-80 לירות לחדר."

"הכנת תקציב רגיל: — פקודת העיריות מחייבת הכנת התקציב, דיון בו, הגשתו על-ידי הממונה על

אני רוצה לומר — ואני מדבר על התקופה שבה אני מכהן כשר הפנים — שנקטתי אותה צעד בשתי מועצות אחרות, בבית-שאן ובאור-עקיבא, ואינני מתחרט על כך. בשני המקומות הללו, גם בבית-שאן וגם באור-עקיבא, היתה ועדה קרואה. זהו צעד לא תמיד פופולארי, ודאי לא פופולארי אצל אלה שהם בשלטון באותו זמן. ואני קובע שהפסיכוגנומיה, הפרצוף, קלסתר הפנים, החיצוניים וגם הפנימיים, השתנו גם בבית-שאן וגם באור-עקיבא. בשני המקומות השתנו הדברים, והשינוי היה לטובה.

כאמור, אתם יכולים לטעון נגד השיטה, אבל אינכם יכולים לומר שזאת אמתלה, לאור העובדות שצינתי, ואינכם יכולים לומר שיש כאן אפליה, לאור העובדה שאני מציין שבקאדנציה שלי עשיתי עד היום אותו דבר בבית-שאן ובאור-עקיבא, בלי שום נקיפות מצפון. הגעתי להכרה שמוכרחים להציל את המקום.

תופיק זיאר (הרשימה הקומוניסטית החדשה): כבוד השר, אני רוצה לשאול שאלה. ב-1966 נקט שר הפנים אותו צעד ומינה ועדה קרואה, ולמרות זאת המצב לא נשתנה, צעד זה לא הציל את נצרת ממצבה, ועכשיו רוצים שוב לנקוט אותה דרך. האם זו הדרך להציל את נצרת מהמצב שבו היא שרויה?

שר-הפנים י. בורג: אני מבין שאתה שואל על מה שהיה לפני שמונה שנים ועל שר הפנים שהיום איננו בחיים.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה): המדיניות נשארה.

שר-הפנים י. בורג: ואתה נשאר כנראה פסימי. אינך מניח שדבר שהיה טוב בשעתו, בתקופה של שנינו, באור-עקיבא ובבית-שאן, יכול להיות טוב בנצרת. אינני מוכן לקבל זאת. אני מקווה שכן. אני חוזר ואומר שגם בבית-שאן וגם באור-עקיבא עצם פיזור המועצה המקומית ומינוי ועדה קרואה תרמו תרומה קובעת, טובה והיובית ושינוי מיסודם את כל סדרי המינהל במקום. אני אומר את הדברים בידעי היטב את ההתחייבות של הממשלה ואת חובתה להתערב וגם לעזור, בייחוד במקום כמו נצרת, אשר קרוב לשני שלישים של תקציבה באים מקופת המדינה. זה מחייב את המדינה גם לראות מה עושים בכספים, לא בתור קומיסארים, אלא בתור אנשים שבי אים להנחות ולהדריך ולעזור לתושבי המקום ליצור דפוסים של מינהל ולהתקדם בכיוון של דמוקרטיה, בכיוון של חיים מוניציפאליים תקינים, באותם תהליכים שלגביהם אין בינינו מחלוקת.

אני רוצה לסיים ולומר לשלפי משרד הפנים והנהלת משרד הפנים עומדת תמיד מגמה של שוויון בין כל חלקי האוכלוסיה, במצפון נקי אני אומר שלא חטאתי נגד העקרון של שוויון מוניציפאלי, ובכל לבי אני מקווה שמינוי הוועדה יעזור להשיג גם בנצרת אותם נתיבי החיים השלמים והשלווים, אותם הסדרים המוניציפאליים שכולנו מעוניינים בהם.

אשר על כן אני מציע לכנסת שלא נעלה את הצעת חברה-הכנסת זיאר על סדר-היום.

תופיק זיאר (הרשימה הקומוניסטית החדשה): אבל העובדה הזאת ידועה כבר שנים, ומשרד הפנים לא נקט שום צעד, וזאת בשביל לרכוש מקורבים ובשביל תעמולה מפלגתית.

שר-הפנים י. בורג: אני אומר שוב מה שאמרתי קודם, שייטכן שהייתי כבר קודם צריך לנקוט את הצעד שנקטתי, אבל אינך יכול לבוא בטענה בדבר המנוגד להגיון. נגיה שחייכתי משום כיבוד המקום, מתוך תקווה שאולי יהיה יותר טוב, והנה היום אתה בא וטוען: למה אתה מפור את העירייה? מה היית אומר לפני שנה?

תופיק זיאר (הרשימה הקומוניסטית החדשה): הדרך להצלת נצרת איננה בפיזור העירייה.

שר-הפנים י. בורג: מדינתנו היא מדינה דמוקרטית, חפשית. אתה יכול להציע לבטל את הסעיף בחוק שנותן לשר הפנים בתנאים מסויימים את האפשרות לפזר עירייה, אבל אינך יכול לומר: החוק אמנם קיים, אבל אתה אינך בסדר כשאתה משתמש בו. בכל אופן, מעל במה זו ובאולם זה אנחנו מוכרחים לתת להגיון לדבר. אמרתי: ייתכן שהייתי צריך לעשות זאת לפני שנה או שנתיים. אבל אינך יכול לומר שאינני צודק היום.

"נחברר לוועדה כי העירייה נותנת הטבות לעובדים שונים שלא כדין ובניגוד למקובל במקומות אחרים, כגון מתן פנסיה מוגדלת בשיעור של 200%, הענקת דרגות מעל לתקן, הענקת מכסת קילומטראז' לעובד שאין לו רשיון נהיגה".

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה): אלה בני החסות שלכם. כך אתם עושים עכשיו קנוניה. זוהי בושח.

שר-הפנים י. בורג: מדבר לפניכם שר הפנים שדעתו היא שהסאה הוג' שה ושהיה צורך לנקוט צעד דראסטי. ההבדל הוא אולי שלשיטתך צעד דראסטי הוא עריכת בחירות, ואי-לו לשיטתי בשלב זה צעד דראסטי הוא פיזור העירייה. תיארתי את המצב כפי שהוא, ואם אמרתי מלה לא נכונה, אתה יכול להפסיק אותי בקולי קולות. אבל אם אני מציין את העובדות כפי שהן באמת, הרי הצדק אתי.

"אשר למפעל המים — קיים פער בין הצריכה הכו-ללת לבין הצריכה לפי רישום במונים, והפער הוא בשיעור של כ-40%. מתוך 1.9 מיליון קוב מים בשי-נת 1973 חוייבו תושבים בסך-הכול ב-1.1 מיליון קוב, והיתר, 800 אלף קוב, נזקף על-חשבון העירייה".

ברור שדברים כאלה מחייבים נקיטת אמצעים. אני רוצה לומר שאני רגיש מאוד לחלק מהטענות, ולכן, כאמור, החמרתי עם עצמי בעניין ורציתי שוועדה תחקור את הדברים. החלטת הוועדה נתקבלה פה אחד, בלי הבדל מה המקצוע, מה ההשתייכות העדתית או הדתית של חברי הוועדה, אני חושב שהוועדה עשתה עבודה טובה; לא פופולארי, אבל היא עשתה עבודה טובה. ואני מקווה שהיא תוכל לייצל את המנגנון ולהבriא את משק הכספים.

הצבעה

ההצעה לדון בעניין במליאה לא נתקבלה.
ההצעה לא לכלול את העניין בסדר-היום נתקבלה.

ה. חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ב. צ. קשת:

ספת באה להבהיר ולמנוע סתירה בין הוראה קודמת לבין ההוראה בסעיף קטן (ד) ולהדגיש שאין הסעיף חל על הלוואה שנתקבלה ממוסד כספי חרף העובדה שהוא בעל שליטה. 3. התוספת באה לכלול במסגרת הניכויים של פחת נוסף גם הפרשי מדד שלאחר 31 במרס 1974.

ואשר להסתייגותנו לסעיף 7: הצעתנו להוסיף סעיף דא באה להבהיר שההוראה תחול על הפרשי הצמדה כמשמעותם בפקודה זו ולא על כל הפרש לחוד. הצעתנו להוסיף סעיף זב באה לקבוע שהקטנת ההנחות ממס לא תחול אם החזרת ההלוואה נעשית לחברה בעלת שליטה שהיא מוסד בנקאי, חברה תעשייתית או חברת-אם כמשמעותה בסעיף 22.

ההצעה להוסיף סעיף זג באה לכלול את הבניינים העסקיים במסגרת הזכאות לניכוי נוסף על-פי חוק זה. לסעיף 8 — הנוסח הקיים כולל אפשרות של ניכוי הפרשי שער עקב ייסופים בשערי מטבע זר בין פיתוח דולאר אחד למשנהו. הצעתנו באה לבטל את הגזירה ולאפשר ניכוי הפרשי שער.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעמיד להצבעה הסתייגויות אלו.

היו"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לבנבראון, להגמקת הסתייגותו. — איננו באולם.

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכספים, לתשובה.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, לא אשיב על כל ההסתייגויות. היה בירור מעמיק בנושאים אלה בוועדה. אומר רק שלושה דברים:

הדבר הראשון — ההגדרה "מפעל תעשייתי" נידונה בהרחבה עם חקיקת החוק בכנסת. הכנסת החליטה שאין מקום להרחיב ולהחיל את ההגדרה של "מפעל תעשייתי" גם על מסחר.

דבר שני — הגדרה זו, על פי החוק העיקרי שנתקבל, איננה חלה על בניינים. היא חלה על השקעות במכונות וציוד והפרשי הצמדה והתחייבויות הקשורות בהצמדה הנובעות מהפחות שהיה ב"1971.

דבר שלישי — ההתחשבות תיעשה אחרי הסיכורים עם כל הגופים הנוגעים בדבר.

חוק זה בא לעודד את התעשייה ולפצות אותה במידה ניכרת, והוא הובא מתוך הבנה הדדית עם התעשיינים.

היו"ר ב. צ. קשת:
חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת — להעלות את עניין מינוי ועדה קרואה בעיריית נצרת לדיון במליאה; והשנייה — לא לכלול את העניין בסדר-היום.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לאישור הבית בקריאה שנייה ושלישית חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974. מטרתו של חוק זה היא לאפשר לחברות תעשייתיות ניכוי פחת נוסף וניכוי הפרשי הצמדה כדי לפצות על ההתייקרויות שחלו במחירי מכונות וציוד, וכן לאפשר ניכוי הפרשי הצמדה שהיה עליהן לשלם בשל התחייבויותיהן הצמודות בעקבות הפיחות שהיה באוגוסט 1971, שעה ששער החליפין שונה מ-3.50 לירות לדולאר ל-4.20 לירות לדולאר.

חוקים דומים נחקקו גם לאחר הפיחותים שקדמו לפיחות האמור. החוק קובע ששיעורי הניכוי המוצעים יכללו במידת האפשר, החל משנת המס 1972, את הניכויים המגיעים על-פי החוק לפני תיקונו וכן את הניכוי הנוסף והפרשי הצמדה המגיעים על-פי החוקים שהוחקו בעקבות הפיחותים הקודמים.

בדיוני ועדת הכספים נתקבלו מספר תיקונים בעלי אופי טכני להצעת הממשלה שמטרתם להבהיר את מטרת החוק.

אדוני היושב-ראש, להצעת חוק זו מספר הסתייגויות.

היו"ר ב. צ. קשת:

את ההסתייגויותיו של חבר-הכנסת פלומין ינמק חבר-הכנסת בארי, האם אתה מוכן לנמק את כל ההסתייגויות יחד?

ירדניה בארי (הליכוד): כן.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאור הצהרתם של אנשי האוצר לפני ועדת הכספים שאין בדעתם לסטות מהנוהג הקיים היום, שלפיו שיווק תוצרת עצמית אינו נחשב למסחר, אני מוותר על ההסתייגותנו הראשונה.

אשר להסתייגותנו לסעיף 5: 1. לפי החוק אין מותרים ניכוי של הפרשי הצמדה במקרים שבהם נותן ההלוואה הוא בעל שליטה. מוצע לקבוע שאם בעל השליטה מקום הפרשי הצמדה שהוא מקבל נגד תביעתו לניכוי הפרשי הצמדה, תהיה החברה התעשייתית שבשליטתו זכאית לניכוי של הפרשי ההצמדה. 2. התו-

חוברת י"ז, ישיבה מ"ח, כ"ט אייר תשל"ד (21 מאי 1974)
— חוק עידוד התעשיה (מסים) (תיקון מס' 3) (קרגמן, קשת) —

היו"ר ב. צ. קשת:
לחבר-הכנסת פלומין יש הסתייגות אחרי סעיף 7 שבה הוא מציע הוספת סעיפים, כמפורט בלוח ההסתייגויות. אני מעמיד הסתייגות זו להצבעה.

הצבעה

הצעת התוספת של חבר-הכנסת י. פלומין אחרי סעיף 7 לא נתקבלה.

היו"ר ב. צ. קשת:
גם לסעיף 8 הסתייגות לחבר-הכנסת פלומין.

הצבעה

ההצעה של חבר-הכנסת י. פלומין למחוק סעיף 8(ב) לא נתקבלה.

סעיף 8, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב. צ. קשת:
לסעיף 9 אין הסתייגויות. אני מעמיד את הסעיף להצבעה.

הצבעה

סעיף 9 נתקבל.

היו"ר ב. צ. קשת:
אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק עידוד התעשיה (מסים) (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974, נתקבל.

היו"ר ב. צ. קשת:
הישיבה הבאה מחר בשעה 11.00. ישיבה זו נעולה.

אני מציע איפוא לדחות את כל ההסתייגויות ולאשר את הצעת החוק כפי שהיא. מובאת עליידי ועדת הכספים.

היו"ר ב. צ. קשת:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. חבר-הכנסת בא"ר ויתר על ההסתייגות הראשונה. לסעיפים 1—3 אין הסתייגויות. אני מעמידם להצבעה.

הצבעה

סעיפים 1—3 נתקבלו.

היו"ר ב. צ. קשת:
לסעיף 4 יש הסתייגות לחבר-הכנסת לבנבראון. אני מעמידה להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב. צ. קשת:
לסעיף 5 הסתייגות לחבר-הכנסת פלומין, שנומ"ק עליידי חבר-הכנסת בא"ר. אני מעמידה להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת י. פלומין לסעיף 5 לא נתקבל.

סעיף 5, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב. צ. קשת:
לסעיפים 6 ו-7 אין הסתייגויות. אני מעמיד סעיפים אלה להצבעה.

הצבעה

סעיפים 6 ו-7 נתקבלו.

הישיבה ננעלה בשעה 19.22.